

T.C
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI GÖÇ OLGUSU: SURİYELİ GÖÇMENLERİN
TÜRKİYE'DEKİ EKONOMİK VE SOSYAL YAPI ÜZERİNE
ETKİLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Büşra TÜRKKAN

Danışman
Prof. Dr. Serdar ÖZTÜRK

Nevşehir
Haziran 2019

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Büşra TÜRKKAN

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Uluslararası Göç Olgusu= Suriyeli Göçmenlerin Türkiye’de Ekonomik ve Sosyal Yapı Üzerine Etkileri” adlı Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Büşra TÜRKKAN

Danışman

Prof. Dr. Serdar ÖZTÜRK

İktisat Ana Bilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. Serap ÇOBAN

KABUL VE ONAY SAYFASI

Prof. Dr. Serdar ÖZTÜRK danışmanlığında Büşra TÜRKKAN tarafından hazırlanan “Uluslararası Göç Olgusu: Suriyeli Göçmenlerin Türkiye’de Ekonomik ve Sosyal Yapı Üzerine Etkileri” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı’nda **yüksek lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

23 /07 / 2019

JÜRİ

Danışman : Prof. Dr. Serdar ÖZTÜRK
Üye : Prof. Dr. Alper ASLAN
Üye : Doç. Dr. Oğuz ÖCAL

İMZA

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 26 / 07 / 2019 tarih ve 2019.29.635 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

26 /07 / 2019

Doç. Dr. Vedat AKTEPE
Enstitü Müdürü N.

TEŞEKKÜR

Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki ekonomik ve sosyal yapı üzerine etkilerini araştırdığım bu tez çalışmasında yardımda bulunan herkese minnettarım.

Tez çalışmam sırasında, kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleriyle bana yol gösterici ve destek olan değerli danışman hocam Prof. Dr. Serdar ÖZTÜRK’e sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Hayatım boyunca benden desteğini esirgemeyen, bana her türlü imkânı sağlayan ve yanımda olduklarını daima hissettiren aileme anneme ve babama yüksek lisans eğitimi boyunca da gösterdikleri sabırları için teşekkür ederim.

Ayrıca bu tez çalışmamın verilerini sağlamamdaki en büyük etken olan anket katılımcılarına sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, tez yazım aşamamda bana destek olan tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

ULUSLARARASI GÖÇ OLGUSU: SURİYELİ GÖÇMENLERİN TÜRKİYE’DEKİ EKONOMİK VE SOSYAL YAPI ÜZERİNE ETKİLERİ

Büşra TÜRKKAN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Aralık 2018

Danışman: Prof. Dr. Serdar ÖZTÜRK

ÖZET

Tarih boyunca siyasi, ekonomik, sosyal, dini, etnik nedenlerle pek çok ulusal ve uluslararası göç meydana gelmiştir. Göç olgusu, Türkiye’nin değişmeyen ve önemli gerçeklerinden biri olmuştur. Suriye’de yaşanan iç savaş sonucunda, son beş yılda ülke nüfusunun yarıdan fazlası göç etmek zorunda kalmıştır. Yerinden edilen Suriyelilerin büyük bir çoğunluğu da Türkiye’ye gelmiştir. Bu göç hareketleri, toplum yapısında önemli değişikliklerin yaşanmasına neden olmuştur. Türkiye’deki göç hareketlerinin sosyo-ekonomik etkilerinin analizini yapmak amacıyla, kendi vatandaşlarımız ölçek alınmıştır.

Çalışmada literatürden faydalanılarak kavramsal, kuramsal araştırmalar yapılmıştır. 16 sorudan oluşan anket formu, çalışmanın önemli kaynağını oluşturmaktadır. Anket formu 250 kadın ve 250 erkek olmak üzere 500 kişiye uygulanmıştır. Anket formundan toplanan veriler tarafımda frekans ve yüzde dağılımlarından oluşan tablo ve grafik haline getirilmiştir.

Yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda, Suriyelilerin geçici misafir konumundan çıkıp, kalıcı duruma geçmelerinin yerli halk üzerinde ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda birçok olumsuz etkisinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca, sosyo-ekonomik etkilerin, göç hareketliliği ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen, Göç Çeşitleri, Uluslararası Göç, Suriyeli Göçmen, Sosyo-Ekonomik Etki, Göç Kuramları

**THE PHENOMENON OF INTERNATIONAL MIGRATION: EFFECTS OF
SYRIAN
IMMIGRANTS ON ECONOMIC AND SOCIAL STRUCTURE IN TURKEY**
Büşra TÜRKKAN

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. Institute of Social
Sciences, Department of Economics,
Master Degree, December 2018
Supervisor: Prof.Dr. Serdar ÖZTÜRK**

ABSTRACT

There have been many reasons for migration throughout history. The reasons is; social, religious and ethnic reasons. The idea of migration has been always an important fact for Turkey.

After civil war in Syria, more than half of the population has migrated to Turkey. This migration has made significant changes in Turkish society. An analysis was made on this issue with the Turks.

In this study, conceptual and theoretical studies were carried out using literature. The most important resource for this study is a 16-question survey. The survey was made of 500 people, half male and half female. the results of the survey yielded some data. This data has been transformed into tables and graphs by the researcher.

As a result of these investigations. The Syrian settlement in Turkey has a very bad effect for the people in Turkey. In social and cultural terms, Turkish citizens are very uncomfortable because the Syrians are permanently in Turkey. In addition, socio-economic effects have effects between gender and migration.

Key Word: Migration, Migration, Types of Migration, International Migration, Syrian Migration, Socio-Economic Impact, Migration Theories.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK.....	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xviii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ KAVRAMI VE GÖÇ ÇEŞİTLERİ

1.1.Göçün Tanımı.....	3
1.2. Göç Kavramları.....	6
1.2.1.Göçmen.....	6
1.2.2.Düzensiz Göçmen.....	7
1.2.3.Mülteci.....	8
1.2.4.Şartlı Mülteci.....	10
1.2.5.Sığınmacı.....	10
1.2.6. Göçmen ve Mülteci Arasındaki Fark.....	11
1.3. Göç Çeşitleri.....	11
1.3.1. İç Göçler.....	12
1.3.2.Mevsimlik Göçler.....	13
1.3.3.Sürekli - Geçici Göçler.....	13
1.3.4.Emek Göçleri.....	14
1.3.5. Zorunlu- Gönüllü Göçler.....	14
1.4. Dış Göçler.....	15

1.4.1. Beyin Göçü	15
1.4.2. İşçi Göçü	16
1.4.3. Mübadele Göçü	17
1.4.4. Siyasal ve Sosyo-Ekonomik Göç	17

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI GÖÇ KURAMLARI

2.1. Uluslararası Göç	19
2.1.1. Temel Kuramlar	19
2.1.1.1. Ravenstein 'ın Göç Kanunları	19
2.1.1.2. Uluslararası Göçün İtme- Çekme Kuramı	22
2.1.1.3. Kesişen Fırsatlar Kuramı	23
2.1.1.4. Petersen'in Göç Tipi Sınıflandırması	24
2.1.2. Ekonomik Temelli Göç Kuramları	26
2.1.2.1. Neo-Klasik Ekonominin Makro Göç Kuramı	26
2.1.2.1. Neo-Klasik Ekonominin Mikro Göç Kuramı	27
2.1.2.2. Yeni Ekonomi Kuramı	29
2.1.2.3. İkiye Bölünmüş (Segmented) Emek Piyasası Kuramı	269
2.1.3. Sosyo- Kültürel Göç Kuramları	31
2.1.3.1. İlişkiler Ağı (Network) Kuramı	31
2.1.3.2. Merkez Çevre Dünya Sistemi Kuramı	32
2.1.3.3. Göç Sistemleri Kuramı	35
2.1.4. Diğer Kuramlar	36
2.1.4.1. Parekh'in Üçlü Göç Teoremi	36
2.1.4.2. Marksist Teoride Göç Olgusu	37
2.2. Dünya'da Uluslararası Göç Hareketi	37
2.2.1. Ülkelere Göre Göç Analizleri	40
2.3. Türkiye'de Göç Hareketleri	45
2.3.1. Türkiye'ye yönelen Göç Hareketlerinin Birinci Dönemi (1923-1980)	46
2.3.2. Türkiye'ye Yönelen Göç Hareketlerinin İkinci Dönemi (1980 ve Sonrası) ..	50
2.3.3. Son Yıllarda Türkiye'de Göç Rakamları	53
2.4. Türkiye'de Yabancılara Uygulanan İkamet İzinleri	55
2.4.1. Kısa Dönem İkamet İzni	56

2.5.Suriye’deki Karışıklıkların Türkiye’ye Yansımaları	58
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1.Anket Katılımcılarının Demografik Özellikleri	62
3.2. Güvenilirlik Analizi Sonuçları	64
3.3. Suriyelilerin Sosyal Açıdan Türklerle Uyumu.....	66
3.4. Suriyelerin Ekonomik Açıdan Türklerle Uyumu.....	76
3.5. Suriyelilerin Yardım Konusu	83
3.6. Suriyelilerin Türkiye’deki Güvenlik Açısından Etkileri.....	87
3.7.Suriyelilere Vatandaşlık Verilip Verilmemesi Konusunda Türk Vatandaşlarının Düşünceleri	91
SONUÇ	93
KAYNAKÇA	96
EK	104
ÖZGEÇMİŞ	107

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Hedef ülkelerdeki uluslararası göçmenlerin sayısı, 2015	7
Şekil 2: Uluslararası Göçmenlerin Gelir Dağılımına Göre Yüzdesi.....	43
Şekil 3: Uluslararası Göçmenlerin Yaş-Cinsiyet Aralığı.....	44
Şekil 4: Uluslararası Göçmenlerin 2017 Yılında Bölgelere Göre Dağılımı	45
Şekil 5: Yıllara Göre Göçmen Kaçakçılığı	53
Şekil 6: Yıllar itibariyle Türkiye’de Geçici koruma Kapsamındaki Suriyeliler	59
Şekil 7: Geçici Barınma merkezleri ve Barınma Merkezlerinin Dışında Kalan Suriyeliler.....	59
Şekil 8: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin 10 İle Göre Dağılımı	60
Şekil 9: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyet Aralığı	61
Şekil 10: Kadın Katılımcıların Yaş Aralığı.....	63
Şekil 11: Erkek Katılımcıların Yaş Aralığı.....	64
Şekil 12: Bütün Katılımcıların “Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnunum.” Cümlesine Yaklaşımı	66
Şekil 13: Farklı Cinsiyetlerin “ Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnunum.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	67
Şekil 14: Bütün Katılımcıların ” Suriyelilerle aynı binada oturmaktan rahatsızlık duymazdım.” Cümlesine yaklaşımı	68
Şekil 15: Farklı Cinsiyetlerin ”Suriyelilerle aynı binada oturmaktan rahatsızlık duymazdım.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması.....	69
Şekil 16: Farklı Cinsiyetlerin “Çocuğumun Suriyeli çocuklarla arkadaşlık etmesinden rahatsız olmam ya da çocuğum yok ama olsaydı arkadaşlık kurması beni rahatsız etmezdi” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması.....	70
Şekil 17: Farklı Cinsiyetlerin “Çocuğumun Suriyeli çocuklarla arkadaşlık etmesinden rahatsız olmam ya da çocuğum yok ama olsaydı arkadaşlık kurması beni rahatsız etmezdi ” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması.....	71
Şekil 18: Bütün Katılımcıların “ Suriyelilerin çalışma hayatımıza girmesi beni rahatsız etmiyor” Cümlesine Yaklaşımı.....	72
Şekil 19: Farklı Cinsiyetlerin “Suriyelilerin çalışma hayatımıza girmesi beni rahatsız etmiyor” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	73

Şekil 20: Bütün Katılımcıların “Suriyeliler hükümetin belirlediği alanlarda yaşamalı” Cümlesine Yaklaşımı	74
Şekil 21: Farklı Cinsiyetlerin “Suriyeliler hükümetin belirlediği alanlarda yaşamalı” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	75
Şekil 22: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler yaşadığım yerdeki hayat pahalılığını etkiledi.” Cümlesine Karşı Yaklaşımı.....	76
Şekil 23: Farklı Cinsiyetlerin “Suriyeliler yaşadığım yerdeki hayat pahalılığını etkiledi.” Cümlesine Karşı Yaklaşımlarının Karşılaştırılması.....	77
Şekil 24: Bütün Tüm Katılımcıların “Suriyeliler de çalışma hayatında aynı iş için, Türklerle aynı ücreti almalı.” Cümlesine Yaklaşımı	78
Şekil 25: Farklı Cinsiyetlerin “Suriyeliler de çalışma hayatında aynı iş için, Türklerle aynı ücreti almalı.” Cümlesine Karşı Yaklaşımlarının Karşılaştırılması.....	79
Şekil 26: Bütün Katılımcıların “ Suriyeli aileler fakir Türk ailelerinden daha iyi durumdalar. ” Cümlesine Yaklaşımı.....	80
Şekil 27: Farklı Cinsiyetlerin “ Suriyeli aileler fakir Türk ailelerinden daha iyi durumdalar. ” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	81
Şekil 28: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler Türklere göre daha fazla ev kirası ödüyor.” Cümlesine Yaklaşımı	81
Şekil 29: Farklı Cinsiyetlerin “ Suriyeliler Türklere göre daha fazla ev kirası ödüyor.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	82
Şekil 30: Bütün Katılımcıların “Suriyeliler ülkemizdeki devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalı.” Cümlesine Yaklaşımı.....	83
Şekil 31: “ Suriyeliler ülkemizdeki devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalı.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması.....	84
Şekil 32: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler yaşamlarını sürdürebilmesi için hükümetimizden yardım almalı.” Cümlesine Yaklaşımı	85
Şekil 33: Farklı Cinsiyetlerin “Suriyeliler yaşamlarını sürdürebilmesi için hükümetimizden yardım almalı.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	86
Şekil 34: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler geldikten sonra ülkemizdeki suç oranının arttığını düşünüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı.....	87
Şekil 35: Farklı Cinsiyetlerin“ Suriyeliler geldikten sonra ülkemizdeki suç oranının arttığını düşünüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı.....	88

Şekil 36: Bütün Katılımcıların “Suriyelilerin ülkemde olması güvenlik ve asayiş açısından herhangi bir sorun teşkil etmiyor.” Cümlesine Yaklaşımı.....	89
Şekil 37: Farklı Cinsiyetlerin “Suriyelilerin ülkemde olması güvenlik ve asayiş açısından herhangi bir sorun teşkil etmiyor.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması	90
Şekil 38: Bütün Katılımcıların “ Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde sakınca görmüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı.....	91
Şekil 39:Farklı cinsiyetlerin “Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde sakınca görmüyorum” Cümlesine Yaklaşımlarının karşılaştırılması.....	92

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Yaşanan ve Görülecek Yerlerdeki Faktörler ve İşe Karışan Engeller.....	22
Tablo 2: IOM verilerine göre Dünya'daki göçmen sayıları (1960-2015).....	40
Tablo 3: Dünya Üzerinde En Fazla Göç Alan Ülkeler(Tüm Cinsiyetler için).....	41
Tablo 4: İllere göre yurtdışından gelen göç, 2000	54
Tablo 5: 2017 yılı Vatandaşlık Ülkesine göre Türkiye'ye Gelen Göç.....	55
Tablo 6: 2017 yılında aktif olarak Türkiye'de Kısa Dönem ikamet izni ile ikamet eden yabancıların uyruklarına göre dağılımı	57
Tablo 7: Anket Katılımcılarının Cinsiyet Dağılımı	62
Tablo 8:Kadın Katılımcıların Yaş Aralığı.....	63
Tablo 9: Erkek Katılımcıların Yaş Aralığı.....	63
Tablo 10: Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	65
Tablo 11: Bütün Katılımcıların "Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnunum." Cümlesine Yaklaşımı	66
Tablo 12: Kadın Katılımcıların" Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnunum." Cümlesine Yaklaşımı	66
Tablo 13: Erkek katılımcıların " Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnunum." Cümlesine Yaklaşımı	67
Tablo 14: Bütün Katılımcıların " Suriyelilerle aynı binada oturmaktan rahatsızlık duymazdım." Cümlesine Yaklaşımı.....	68
Tablo 15: Kadın Katılımcıların "Suriyelilerle aynı binada oturmaktan rahatsızlık duymazdım." Cümlesine Yaklaşımı.....	69
Tablo 16: Erkek Katılımcıların "Suriyelilerle aynı binada oturmaktan rahatsızlık duymazdım." Cümlesine Yaklaşımı.....	69
Tablo 17: Bütün Katılımcıların "Çocuğumun Suriyeli çocuklarla arkadaşlık etmesinden rahatsız olmam ya da çocuğum yok ama olsaydı arkadaşlık kurması beni rahatsız etmezdi" Cümlesine Yaklaşımı	70
Tablo 18: Kadın Katılımcıların "Çocuğumun Suriyeli çocuklarla arkadaşlık etmesinden rahatsız olmam ya da çocuğum yok ama olsaydı arkadaşlık kurması beni rahatsız etmezdi" Cümlesine Yaklaşımı	71

Tablo 19: Erkek Katılımcıların “Çocuğumun Suriyeli çocuklarla arkadaşlık etmesinden rahatsız olmam ya da çocuğum yok ama olsaydı arkadaşlık kurması beni rahatsız etmezdi” Cümlesine Yaklaşımı	71
Tablo 20: Bütün Katılımcıların “ Suriyelilerin çalışma hayatımıza girmesi beni rahatsız etmiyor” Cümlesine Yaklaşımı.....	72
Tablo 21: Kadın Katılımcıların “Suriyelilerin çalışma hayatımıza girmesi beni rahatsız etmiyor” Cümlesine Yaklaşımı	73
Tablo 22:Erkek Katılımcıların “Suriyelilerin çalışma hayatımıza girmesi beni rahatsız etmiyor” Cümlesine Yaklaşımı	73
Tablo 23: Bütün Katılımcıların “Suriyeliler hükümetin belirlediği alanlarda yaşamalı” Cümlesine Yaklaşımı	74
Tablo 24: Kadın Katılımcıların “Suriyeliler hükümetin belirlediği alanlarda yaşamalı” Cümlesine Yaklaşımı	75
Tablo 25: Erkek Katılımcıların “Suriyeliler hükümetin belirlediği alanlarda yaşamalı” Cümlesine Yaklaşımı	75
Tablo 26: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler yaşadığım yerdeki hayat pahalılığını etkiledi.” Cümlesine Karşı Yaklaşımı.....	76
Tablo 27: Kadın Katılımcıların “Suriyeliler yaşadığım yerdeki hayat pahalılığını etkiledi.” Cümlesine Karşı Yaklaşımı.....	76
Tablo 28: Erkek Katılımcıların “Suriyeliler yaşadığım yerdeki hayat pahalılığını etkiledi.” Cümlesine Karşı Yaklaşımı.....	77
Tablo 29: Bütün Tüm Katılımcıların “Suriyeliler de çalışma hayatında aynı iş için, Türklerle aynı ücreti almalı.” Cümlesine Yaklaşımı	77
Tablo 30: Kadın Katılımcıların “Suriyeliler de çalışma hayatında aynı iş için, Türklerle aynı ücreti almalı.” Cümlesine Yaklaşımı	78
Tablo 31: Erkek Katılımcıların “Suriyeliler de çalışma hayatında aynı iş için, Türklerle aynı ücreti almalı.” Cümlesine Yaklaşımı	78
Tablo 32: Bütün Katılımcıların “ Suriyeli aileler fakir Türk ailelerinden daha iyi durumdadalar. ” Cümlesine Yaklaşımı.....	79
Tablo 33: Kadın Katılımcıların “ Suriyeli aileler fakir Türk ailelerinden daha iyi durumdadalar. ” Cümlesine Yaklaşımı.....	80
Tablo 34: Erkek Katılımcıların “ Suriyeli aileler fakir Türk ailelerinden daha iyi durumdadalar. ” Cümlesine Yaklaşımı.....	80

Tablo 35: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler Türklere göre daha fazla ev kirası ödüyor.” Cümlesine Yaklaşımı	81
Tablo 36: Kadın Katılımcıların “ Suriyeliler Türklere göre daha fazla ev kirası ödüyor.” Cümlesine Yaklaşımı	82
Tablo 37: Erkek Katılımcıların “ Suriyeliler Türklere göre daha fazla ev kirası ödüyor.” Cümlesine Yaklaşımı	82
Tablo 38: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler ülkemizdeki devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalı.” Cümlesine Yaklaşımı	83
Tablo 39: Kadın Katılımcıların “ Suriyeliler ülkemizdeki devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalı.” Cümlesine Yaklaşımı	84
Tablo 40: Erkek Katılımcıların “ Suriyeliler ülkemizdeki devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalı.” Cümlesine Yaklaşımı	84
Tablo 41: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler yaşamlarını sürdürebilmesi için hükümetimizden yardım almalı.” Cümlesine Yaklaşımı	85
Tablo 42: Kadın Katılımcıların “ Suriyeliler yaşamlarını sürdürebilmesi için hükümetimizden yardım almalı.” Cümlesine Yaklaşımı	86
Tablo 43: Erkek Katılımcıların “ Suriyeliler yaşamlarını sürdürebilmesi için hükümetimizden yardım almalı.” Cümlesine Yaklaşımı	86
Tablo 44: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler geldikten sonra ülkemizdeki suç oranının arttığını düşünüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı	87
Tablo 45: Kadın Katılımcıların “ Suriyeliler geldikten sonra ülkemizdeki suç oranının arttığını düşünüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı	88
Tablo 46: Erkek Katılımcıların “ Suriyeliler geldikten sonra ülkemizdeki suç oranının arttığını düşünüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı	88
Tablo 47: Bütün Katılımcıların “Suriyelilerin ülkemde olması güvenlik ve asayiş açısından herhangi bir sorun teşkil etmiyor.” Cümlesine Yaklaşımı	89
Tablo 48: Kadın Katılımcıların “Suriyelilerin ülkemde olması güvenlik ve asayiş açısından herhangi bir sorun teşkil etmiyor.” Cümlesine Yaklaşımı	90
Tablo 49: Erkek Katılımcıların “Suriyelilerin ülkemde olması güvenlik ve asayiş açısından herhangi bir sorun teşkil etmiyor.” Cümlesine Yaklaşımı	90
Tablo 50: Bütün Katılımcıların “ Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde sakınca görmüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı	91

Tablo 51: Kadın Katılımcıların “ Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde sakınca görmüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı.....	92
Tablo 52: Erkek Katılımcıların “ Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde sakınca görmüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı.....	92

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
IHEB	: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
IOM	: Dünya Göç Örgütü (International Organization for Migration)
TCK	:Türk Ceza Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UN DESA	: Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı

GİRİŞ

Göç, ekonomik ya da sosyal nedenlerle insanların bireysel veya kitlesel olarak gerçekleştirdikleri, insan hayatının kaçınılmaz gerçeklerindedir. Belli bir ülkeden başka bir ülkeye gerçekleşen nüfus hareketleri ise; uluslararası göçtür. Uluslararası göç hareketleri, hem ev sahipliği eden ülkede hem de ulusal anlamda ciddi etkileri olan sosyo-ekonomik bir unsurdur. Göçün tarihi incelendiğinde, çok eski zamanlara dayandığı görülür fakat bugünkü anlamda ele alınan uluslararası göç, on dokuzuncu yüzyılda gelişen olgudur. Göçmen, yasadışı göç, mülteci, iltica, sığınmacı gibi kavramlar da bu olgu içerisinde önemli kavramlardır. Göç, göçmenler açısından bireysel sorunlar oluşturduğu kadar ülkeler açısından da farklı sorunları beraberinde getirmektedir.

Ulaşım ve teknolojinin gelişmesi, dünyanın farklı yerlerinde bulunan bireyleri bir ülkeden başka ülkeye gitmelerinin kolaylaştırmış ve bu da dünyada birçok ülkenin göç alan ülke konumuna gelmelerine neden olmuştur. Geçmiş yıllardan günümüze Türkiye, uluslararası göç alan ülkeler arasındadır. Türkiye'ye yapılan göç hareketlerinin arkasındaki nedenlerinin bir kısmını genel küreselleşme eğilimi ile alakalı olsa da özellikle son yirmi yıldır Türkiye'nin yakınında yaşanan siyasal gelişmeler, ekonomik gelişmeler göçün temel nedenini oluşturmaktadır. Son yıllarda göç rakamları Türkiye'de oldukça yüksek rakamlardadır.

Türkiye'nin düzenli ve düzensiz göçmenler, mülteciler ve geçici koruma altında olan yabancı uyruklular olmak üzere pek çok farklı türde göç edenlerin oluşturduğu bir göç yapısı mevcuttur. Suriye'de Mart 2011 yılında başlayan ve Nisan 2011'de ülke çapına yayılan, Beşer Esat yönetimindeki Suriye Baas Partisi'ne bağlı askerler ile iktidarı ele geçirmeye çalışan muhalifler arasındaki silahlı mücadele sonucunda bir iç savaş oluşturmuştur. Suriye'de meydana gelen bu iç savaşın sonucunda Suriye'den Türkiye'ye yüksek oranlarda göç akımları yaşanmıştır. 2011 yılından itibaren

Suriye'den Türkiye'ye yapılan göçün ilk nedeni olarak, Suriyelilerin Avrupa'ya geçiş yapmak için Türkiye'yi bir köprü olarak görmeleri gelmektedir. Ayrıca Türkiye, yerleşmek isteyen Suriyeli göçmenler için bir cazibe merkezidir. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Mayıs 2019 tarihi itibarıyla Türkiye'de kayıtlı bulunan 3 milyondan fazla Suriyeli göçmen bulunmaktadır. Türkiye'de kayıtdışı olarak yaşayan Suriyelilerin de rakamları dahil edildiğinde çok daha yüksek oranların karşımıza çıkacağı tahmin edilmektedir.

Herhangi bir ülkeye yapılan bu denli yüksek miktarlarda yapılan göçler, o ülke için önemli güvenlik, ekonomik ve siyasi sorunları da beraberinde getireceği açıktır. Ayrıca göç sürecinin de uzaması göç edilen ülkeye getirdiği maliyetleri de artırmaktadır. Bu durum Türkiye için de geçerlidir. Türkiye 2011 yılından itibaren Suriye'den gelen göçmenlerin barınma gibi diğer pek çok nitelikli sorunları ile ilgilenmektedir. Türkiye' de bulunan Suriyeli göçmen rakamlarının fazla olması, gelecekte ortaya çıkacak ekonomik, toplumsal ve güvenlik anlamında pek çok sorunla karşı karşıya kalacağını göstermektedir.

Bu çalışma 3 bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde, göçün kavramsal ve kuramsal açıklamaları yapılmış ve göçle ilgili yapılan araştırmalar incelenmiştir. Bu bağlamda, göç kavramı ve göçün türleri ayrı ayrı ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde, ilk olarak uluslararası göç kuramları ele alınmış, açıklamaları yapılmış ve sonrasında Türkiye ve dünyadaki göç hareketleri araştırılmıştır. Son yıllarda Türkiye'deki göç rakamları ve yabancı göçmenlere uygulanan ikamet izinlerine de bu bölümde yer verilmiştir. Son olarak da Suriye'deki karışıklıkların Türkiye'ye yansımalarından bahsedilmiş, Suriye'den Türkiye'ye gerçekleşen göç hareketlerinin son durumu hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Suriyelilerin ekonomik, sosyal ve güvenlik açısından Türklerle uyumu ve ülke içerisinde yaşayanlara etkisini anlayabilmek amacıyla yapılan anket verilerinden elde edilen bulgular, analiz edilip yorumlanmıştır. Veri analizi ile elde edilen sonuçların genel bir değerlendirmesi yapılarak sonuç kısmı yazılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ KAVRAMI VE GÖÇ ÇEŞİTLERİ

1.1.Göçün Tanımı

Göç, insanlığın var olduğu ilk dönemlerden itibaren farklı şekil ve isimlerde yaşanan bir durumdur. Göçler, henüz keşfedilmemiş kaynakların bulunduğu yerlere dağılma şeklinde meydana gelmiştir. Böylece, insanlar daha iyi yaşam koşullarına erişmeyi amaçlamışlardır. Coğrafi keşifler ve Asya'daki kaynakların Avrupa'ya ulaştırılmasıyla, Sanayi Devrimi'nin temelleri atılmış ve göç yeni boyutlar kazanmıştır (Yaman ve Güç, 2018).

Göçün, insanlığın var oluşundan bu yana bir geçmişi vardır. Göç ile beraber birçok farklı yer değiştirmeler meydana gelmiştir. Yer değiştirmeler, beraberinde maddi, manevi öğeler; farklı kültür ve bireylerin etkileşim haline girmesine sebebiyet vermiştir. Bu etkileşimler, kültürleşmeleri de meydana getirmiştir. Tekerleğin icadından, yazının bulunmasına; salgın hastalıkların tedavisinden, ekonomik gelişmelere kadar insanlık yararına öğrenilen daha pek çok şeyin dünyaya taşınması, göçler sayesinde olmuştur (Yılmaz, 2014: 3).

Göç, Türkiye'de ve dünyada önemli olduğu düşünülen gerçeklerinden biridir. İnsanlığın başlangıcından bu yana, ekonomik, siyasi, dini, etnik ve bunun gibi pek çok neden sonucunda, uluslararası göçler meydana gelmiştir (Dücan, 2016: 168).

Yalçın, göç ile ilgili çalışmasında; "Göç, ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli, yerleşim hedefi güden coğrafi, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir" olarak tanım yapmıştır (Yalçın, 2004: 13).

Diğer bir tanıma göre göç; bir idari sınırın geçilmesi ile oturma yerini sürekli ya da uzun süreli olarak değiştirme durumudur (Tümertekin ve Özgüç, 2016: 308).

“Göç; bir yerleşim biriminde, gruptan ya da siyasal sınırları belirgin bir toprak parçasından, başka bir birime doğru, kısmen sürekli birey veya kitle hareketleridir” (Gürbüz, 2006: 211).

Ortaylı’ nın göçe bakışı; insanların halk olarak yaptıkları temel eylem olduğu ve bu durumun ezelden ebediyete kadar var olacağı şeklindedir (Ortaylı, 2005:19).

Göz ardı edilmemesi gereken diğer bir konu ise, “göçün bir anlık bir sosyal olgu değil bir süreç olduğudur” (Çağlayan, 2006).

Genel bir tanım olarak göç; insanların, gelecek ya da şimdiki hayatlarının tamamını veya bir kısmını geçirme niyetiyle, daimi ya da kısa süreli yaptıkları coğrafi olarak yer değiştirmeleridir (Yarar ve Karpat, 2015).

Farklı disiplinlerden olan bilim adamları, farklı yaklaşımlarıyla göçü farklı şekillerde ifade etmişlerdir. Her bilim dalı, göçün daha iyi açıklanıp, kavranabilmesi için katkıda bulunmuşlardır. Sosyolog ve iktisatçılar, sosyal ve beşeri sermayenin önemi üzerinde durmuş, göç edenlerin sosyal uyum süreçlerinde ne gibi zorluklarla karşılaştıklarını inceleme alanlarına ilave etmişlerdir. Coğrafyacılar, göçü mekânsal olarak ele almış, siyasetçiler de; göçün vatandaşlık ve egemenlik gibi olguları değiştirebildiğini göstermişlerdir. Tarihçilere göre göç olgusu; göç edenlerin çeşitli zaman dilimlerinde yaşamış oldukları tecrübeleri ve geçmişte yaşayanlar üzerinde empati kurabilmesidir (Bretell ve Hollifield, 2000: 1-22). Ekonomistler ise, daha çok göçün ekonomik etkileri üzerinde durmuştur (Sinha ve Ataullah, 1987: 5).

Evrimci teoriye inananlar; aslında her insanın birer göçmen olduğunu ve insan hayatının Afrika’ da bir yerde başlayarak, insanların önce Orta Doğu’ya, sonra Avrupa’ya ve son olarak Asya’ ya göç ettiğini düşünür (Bodvarsson ve Van Den Berg, 2009: 1).

İnsanlar, kendi geleceklerini, ailelerinin geleceğini düşünerek; kişisel ve ekonomik koşullarını değiştirmek için, göç eylemini gerçekleştirir (Audas ve Mcdonald,2004:17-24). Göç, başlangıçta yalnızca bir yer değiştirme hareketi olarak görülüyor olsa da

neden ve sonuçları bakımından, birey ve toplum üzerinde geniş çaplı değişiklikler meydana getirmektedir. Toplumsal ilişkiler sisteminde göçler; ekonomik, politik ve kültürel yapılarda ortaya çıkarak, çeşitli dönüşümlere yol açabilmektedir (Göktürk, 1999: 111-147).

Göç amacıyla ülkelerinden ayrılan birey ya da gruplar, bazen hedeflemiş olduğu belirli bir ülkeye yerleşene kadar çeşitli ülkelere gitmek zorunda kalırlar. Buradan hareketle, yerleşme niyeti olmadan bir ülkeden farklı bir ülkeye göç ederken, geçiş ülkelerinde bulunan birey veya gruplar “transit göçmen” olarak adlandırılır ve bu şekilde meydana gelen göçlere de “transit göç” adı verilir (Doğan, 2006: 72).

Bütün bu tanımların ortak noktası; hareketi ve yer değiştirmeyi merkeze almalarıdır. Her bir göçün; kendine özgü nedenlerinin olması, her birinin içeriğinin, gerçekleşme biçiminin ve yaşanma şeklinin birbirinden farklı olması, sosyolojik olarak göçe dair ortak ve kapsayıcı bir tanım geliştirilmesini zorlaştırmaktadır. Kendi örneğimiz olan Türkiye’deki göç ele alırken, biraz önce göç hakkında bahsedilen yaklaşım dikkate alınacaktır. Türkiye ’deki göçün kendi tarihselliği, şartları ve bütünlüğü içerisinde ele alınması, burada yaşanan göçün özgünlüğü açısından daha iyi kavranabilmesine yardımcı olacaktır.

Göç; birden çok faktör sonucunda ortaya çıkmış, zamanla niteliği değişmiş olsa da, etkilediği, etkilendiği yapı ve aktörleri vasıtasıyla her zaman özgünlüğünü korumuş bir olgudur. Göç olgusu, nüfus ve coğrafi temelli bir hareketlilik olarak tanımlanabilmesine sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yönelik uygulanacak olan sosyal politikalar bakımından önem arz etmesine karşın; sosyolojik olarak da sınıfsal, etnik, ırksal, dinsel ve toplumsal cinsiyet temelli bir içeriği de vardır. Çoğu insan, yalnızca belli bir etnik kökene ait olmasından dolayı göçe zorlanırken; pek çok insan da yalnızca dini inançları gerekçesiyle yerlerinden edilir. Göçün, göç edilen bölgedeki yaratacağı etkileri cinsiyete göre farklılık gösterebilir. İlerleyen bölümlerde ele alınacak olan Türkiye’deki göç olgusunun da farklı cinsiyet gruplarında ele alınması, göçün olumsuz

1.2. Göç Kavramları

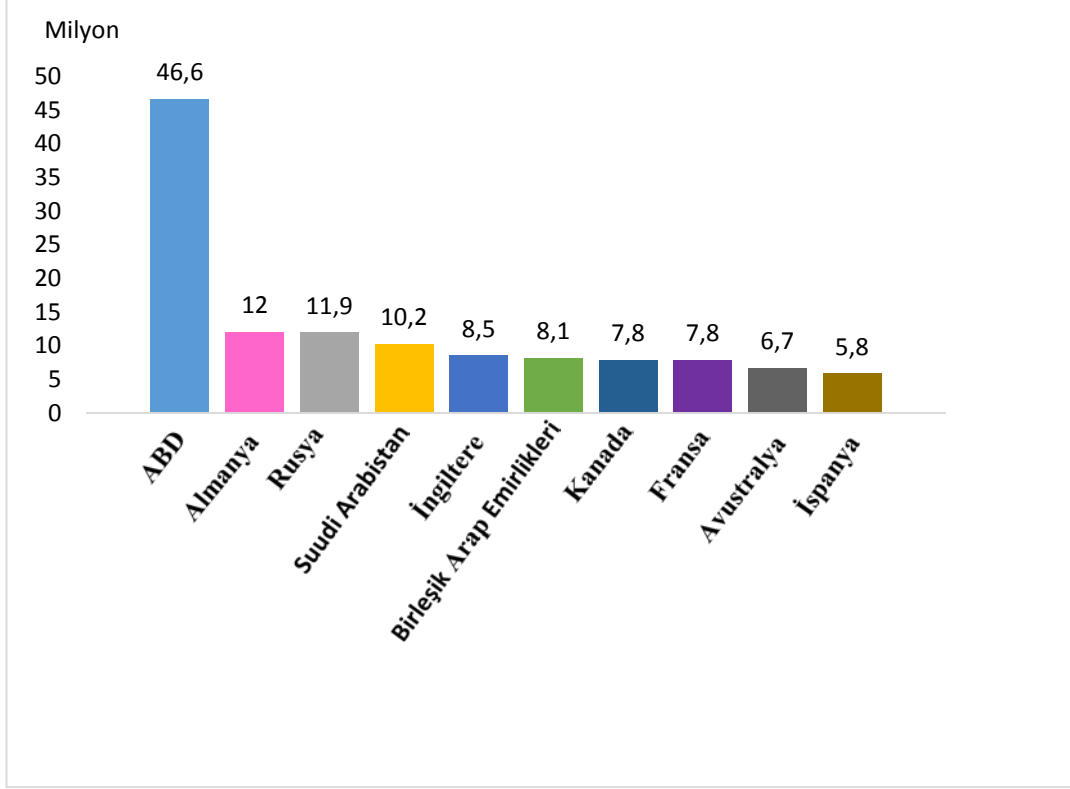
1.2.1.Göçmen

Ekonomik olumsuzluklar sonucunda ya da yaşadıkları ortamın hoşnutsuzluk vermesiyle başka ülkelere yasal veya yasadışı yollarla giderek, orada hayatlarını sürdüren yabancılar “göçmen” olarak adlandırılır. Özellikle ekonomik refahın olmayışı ve sosyal koşulların yetersizliği sonucu yaşadıkları ülkeleri terk ederek, başka ülkelere göç edenler; ekonomik göçmenlerdir. Ekonomik göçmenler, mültecilere tanınan haklardan yararlanamazlar (Olçay, 2012: 232).

BM (Birleşmiş Milletler) tanımına göre; göçü gerçekleştirenlerin göçün nedenine, göç yollarına, düzenli ya da düzensiz göçmen olmasına, göçün gönüllü ya da gönülsüz gerçekleşmiş olmasına bakılmaksızın; yabancı bir ülkede bir seneden fazla ikamet etmiş olan herkes, göçmendir (Adıgüzel, 2018: 5).

Uluslararası göçmenlerin yaklaşık %51’i kentleşme oranı ve gelir düzeyinin yüksek olduğu 10 ülkede yaşamaktadır(Dünya Göç Raporu, 2015). Amerika Birleşik Devletleri, 46.6 milyon yabancı göçmenle ilk sıradadır. Ardından Almanya (12 milyon), Rusya (11.9 milyon), Suudi Arabistan (10.2 milyon), İngiltere (8.5 milyon), Birleşik Arap Emirlikleri (8.1 milyon), Kanada (7.8 milyon), Fransa (7.8 milyon), Avustralya (6.7 milyon) ve bunu son olarak, 5.8 milyon nüfusla İspanya takip eder (UN DESA, 2015).

Şekil 1: Hedef Ülkelerdeki Uluslararası Göçmenlerin sayısı, 2015

Kaynak: (Veriler 2015 Dünya Göç Raporu ve UN DESA, 2015' tan alınmış olup, şekil haline getirilmiştir.)

1.2.2.Düzensiz Göçmen

Devletler tarafından kontrol altına alınamayan sınır ötesinde meydana gelen göçler “düzensiz göç” olarak tanımlanmaktadır. Devletler göçü kontrol altına alabilmek için, çeşitli vize politikaları uygulayarak sınırlamalar getirirler. Fakat insanlar bu sınırlamalara uymaz ve yasadışı hareket ederlerse; düzensiz göçmen kategorisine girmiş olurlar (Aras, 2013: 1).

Göç İstatistik Raporu : “Maddi imkânsızlık ya da suç kaydının bulunmasından dolayı, vatandaşı olduğu ülkeden başka ülkelere, yasal olarak ikamet etme hakkı olmamasına rağmen; o ülkenin tüm yasalarını ihlal ederek ve yasa dışı yollarla ulaşıp, ülkeye girişini gerçekleştiren kişiler, düzensiz göçmandır” tanımını yapmıştır (Türk Kızılayı Göç ve Mülteci Hizmetler Müdürlüğü Göç İstatistik Raporu, 2017: 3).

Düzensiz göçmen sayılabilecek durumlar:

- 1)Sınırlarda olan kontrollerden kaçarak veya sahte belgelerle yasadışı şekillerde başka ülkeye girenler,

- 2)Yasal olarak giriş yapmalarına rağmen, kaçak çalışan işçiler,
- 3)Yasal olarak giriş yaptıkları halde daha sonradan yasadışı konumunda olanlar.
- Turist olarak giriş yapıp, süresi dolmuş olmasına rağmen çıkışını gerçekleştirmeyenler ve mülteci olarak ülkeye giriş yapıp, tekrardan ülkelerine dönmeyen kişiler de bu göçmen grubuna dâhildir (İnsan Kaynağı Geliştirme Vakfı, 2015: 12).

1.2.3.Mülteci

Vatandaşı olduğu ülkede ikamet etmeyen ve “dini, ırkı, siyasi düşüncesi ya da belirli bir sosyal gruba dâhil olması sebebiyle haklı sebeplerle zulme uğramaktan korktuğu” için kendi ülkesine dönemeyen veya dönmek istemeyen kişiler mülteci olarak adlandırılır (Türk Kızılay’ı Göç ve Mülteci Hizmetler Müdürlüğü Göç İstatistik Raporu, 2017: 2).

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin (Universal Declaration of Human Rights) 314. maddesinin 1. fıkrası uyarınca “Herkes zulüm karşısında başka memleketlerden mülteci olarak kabulü talep etmek ve memleketler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkına haizdir”. Bu madde her ne kadar “iltica hakkı” olarak kabul edilse de İHEB (Universal Declaration of Human Rights) sadece kabul edilmekle kalmış ve bu hak üzerine hiçbir düzenleme olmadığından, devletlere karşı açıkça bir yükümlülük getirilmemiştir. İHEB; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu kararı olup, uluslararası bir antlaşma değildir ve Uluslararası Hukuk kapsamında bağlayıcı bir niteliği yoktur. “1951 Cenevre Sözleşmesi (1951 Refugee Convention)” adı altında mülteci kavramının tanımı yapılmış ve “Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Sözleşme (Convention Relating to the Status of Refugees)” imzalanmıştır (Uzun, 2015: 109).

Mülteci kavramının tanımını yapan ve mültecilerin hakları ile yükümlülüklerini belirleyen ilk uluslararası sözleşme “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi”dir (1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi).

Afrika Birliği Örgütü yapılan tanımları genişletmiştir. 1969 yılı Afrika İnsan Hakları Sözleşmesi' ne göre; “ Kendi menş e ülkesi veya vatandaşı olduğu ülkede, dış saldırı, işgal, yabancı egemenliği ya da kamu düzeninin bozulmasına sebep olan olaylar sonucunda; menş e ülkesi ya da vatandaşı olduğu ülkenin dışında bir yerde sığınma aramak için daimi ikamet etmekte olduğu yeri terk etmek zorunda bırakılan herkes ” mültecidir (Özcan, 2018: 19).

Mülteci kavramı genel olarak, katlanılamaz derecede ağır olan koşullardan kaçmaya çalışan insanları ifade eder. Kaçan kişinin kaçtığı yer, çoğunlukla o kişi için uygun yerler değildir. Kaçışın en büyük nedeni, özgürlük ve güvenliğ e duyulan ihtiyaçtır(Steinbock, 1998: 733).

Zulüm ve çatışmalardan kaçarak sınırları aşan mülteciler, gayri resmi insan hakları ihlalini de gösterir. Ülkelerinden kaçan mülteci sayıları da o ülkedeki insan haklarına ne oranda saygı duyduklarını gözler önüne serer. Mülteciler genellikle kendi ülkelerine yakın yerleşim alanlarında ya da kamplarda yaş arlar. En bilinen mülteci gruplarından bazıları Tanzanya'daki Burindi mültecileri, Kenya'daki Somali mültecileri, İran ve Pakistan'daki Afganlar, Tayland'daki Burmalılar, Suriye ve Ürdün'deki Iraklılar, Çad ve Uganda'daki Sudanlılardır. Ayrıca Orta Doğu'da da işgal altında olan milyonlarca Filistinli mülteci bulunmaktadır (Betts, 2017: 19).

Yakın tarihteki en büyük insan göçüne neden olan dönem İkinci Dünya Savaşı ve bu dönemi takip eden zamanlardır. Doğuda ilerleyerek hâkimiyet kurmaya çalışan Sovyet ordularından kaçan Almanlar ve Almanya' da çalışmaya mecbur tutulan yabancı işçiler haricinde, yaklaşık 40 milyondan fazla insan, 1945 yılının Mayıs ayında zorla yerlerinden edilmişlerdir. Nazilerin geri çekilmelerinin ardından Yunanistan' da bir iç savaş patlak vermiş ve aynı zamanda Güneydoğu Avrupa' da pek çok çatışmalar yaşanmıştır. Bu durum sonucunda binlerce mülteci ortaya çıkmış ve savaş sürecinde Avrupa dışında da yerinden edilmeler yaşanmıştır. Japon kuvvetleri de bu olaylar sırasında kontrol altına aldıkları pek çok bölgeden milyonlarca Çin vatandaşını da göçe mecbur bırakmıştır (Dünya Mültecilerinin Durumu 2000: 13). Almanya' nın Yahudi kökenli bazı bilim adamları bu dönemde Türkiye' ye göç ederek İstanbul

Üniversitesi'nde çalışmaya başlamış ve bu sayede ülkemize eğitim ve bilim alanında katkı sağlamışlardır (Kolukırmak, 2009: 2-3-15).

1.2.4.Şartlı Mülteci

Ülkelerinde meydana gelen olaylardan dolayı; dini, tabiiyeti, belirli bir gruba mensup oluşu, ırkı ya da siyasi düşüncelerinden ötürü zulme uğrayacağından haklı nedenlerle korktuğundan, vatandaşı olduğu ülkeyi bırakarak ve kendi ülkesinin korumasından hiçbir şekilde yararlanamayan veya korktuğundan dolayı oraya dönemeyen, dönmek istemeyenler vatansız olarak adlandırılır. Çalışmamızın örneği olan Türkiye de, üçüncü bir ülkeye yerleşinceye kadar şartlı mültecilerin ülkemizde bulunmalarına izin vermektedir (Adıgüzel, 2018: 5).

Üçüncü ülkeye yerleştirmek demek; Avustralya, Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri gibi mülteci kabul eden ülkelere yerleştirmektir. Gönüllü geri dönüşün ve uyum sağlanamaması sonucunda üçüncü ülkeye yerleştirmek etkin bir yöntemdir. Fakat Üçüncü bir ülkeye yerleştirmek bir hak değildir ve Türkiye' den düzenli mülteci kabul edecek devlet sayısı yok denilecek kadar azdır. BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)' dan alınan mülteci statüsü üçüncü bir ülkeye yerleştirilecekleri anlamına gelmemektedir (Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği, 2018).

1.2.5.Sığınmacı

“ Vatandaşı olduğu ülkede meydana gelen olaylar sonucunda, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti, siyasi düşüncelerinden dolayı, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışına çıkan ve gitmiş olduğu ülkenin korumasından yararlanmayan, korkusundan dolayı yararlanmak istemeyen ya da tabiiyeti olmayan ve bu tür olaylar nedeniyle başka ülkelerde ikamet etmiş, kendi ülkesine tekrar dönememiş ya da korkmasından dolayı dönmemiş olan her şahıs ” sığınmacı olarak kabul edilir (Işıkçı, 2017: 25).

Günümüzde genellikle az gelişmiş ülkelerde yaşayanlar, grup ve kitleler halinde sığınma talebinde bulunur. Bu kitleler, yaşadıkları eziyetlerden, ekonomik ve sosyal

yapılarının yıkılmasından kaynaklanan yaşam mücadelesi gibi sorunlardan kurtulmak için sığınma talebinde bulunurlar. Gelişmiş ülkelerin küreselleşme ve sömürgeleştirme süreci bugünkü sığınma ihtiyacının ana kaynağıdır (Castles, 2000: 271).

Mülteci ve sığınmacı kavramları birbirine çok benzetilir ve genellikle birbirlerinin yerine kullanılırlar. Fakat sığınmacılar mülteci olarak uluslararası koruma arayan ve statüleri henüz resmi olarak tanınmamış kişilere verilen isimdir. Sığınmacı terimi, Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliğinden ya da hükümetten mülteci statüsünü elde edebilmek için bekleyen kişileri ifade etmek için kullanılır (Vardar N, Mülteci, Göçmen ve Sığınmacı Arasındaki Farklar: <https://bianet.org/bianet/toplum/167434-multeci-gocmen-siginmaci-arasindaki-farklar>, 2018).

1.2.6. Göçmen ve Mülteci Arasındaki Fark

Göçmenler genellikle içinde buldukları ortamın sosyal ve ekonomik olanakların yetersizliği nedeniyle yasal ve yasal olmayan yollarla kendi ülkelerini gönüllü olarak terk ederek başka ülkelere giden yabancılardır. Ekonomik koşullarının yetersiz olduğunu düşünerek göç eden ekonomik göçmenler, mültecilik statüsünden yararlanamazlar. Mültecilik ve göçmenlik arasında farklılıklar bulunmaktadır. Mülteciler mal varlıklarını geride bırakarak, korku ve yaşam tehlikeleri neticesinde baskı ile zorunlu olarak göç ederken, göçmenler ise; ekonomik olarak daha rahat yaşayabileceklerini düşündükleri ülkelere gönüllü olarak göç ederler (Ziya, 2012: 232).

Ekonomik sebeplerle göç edenler, mülteci statüsünde olmamalarından dolayı, 1951 Sözleşmesi'yle tanınan haklardan ve çeşitli uluslararası korumalardan yararlanamazlar (Jastram, 2001: 41).

1.3. Göç Çeşitleri

Kapsam, içerik ve nitelik açısından göçler; mevsimlik göçler, devamlı-geçici göçler, zorunlu-gönüllü göçler ve emek göçünü iç göç içerisinde ele alınırken; işçi göçü, beyin göçü, mübadele göçü, siyasi ve sosyo-ekonomik göçler dış göçler içerisinde değerlendirilir (Naz, 2015: 19).

1.3.1. İç Göçler

Belirli bir ülke sınırları içerisinde, herhangi bir neden sonucunda nüfusun yer değiştirme işlemi; iç göç olarak tanımlanır. Bölge, şehir ya da daha küçük bir yerleşim yeri boyunca meydana gelen bu olay uzun veya kısa dönemli olarak değişiklik gösterebilmektedir. İç göç sonucunda bölge ya da şehirlerin nüfus oranlarında değişiklikler yaşanacaktır (Eraldemir, 2013:10).

İç göç; ülke içerisinde yaşayan bireylerin yaşadıkları bölgeyi terk ederek, başka bölgelere yapmış oldukları göç hareketidir (Sağlam, 2006: 34). İç göç, ülkenin büyüklüğüne, ülkenin ekonomik kalkınma seviyesine, çeşitli iklim farklılıklarına bağlı olarak kırsal alanlardan şehirlere, kırsal alandan kırsal alana, şehirden kırsal bölgeye ve şehirden şehre gerçekleşen göç hareketleridir (Pazarlıoğlu, 2007: 121). Bazı ülkelerde şehirleşme ve göç çok hızlı ve yoğun olarak gerçekleşirken, bazı ülkelerde bu durum daha yavaştır (Sağlam, 2006: 35).

İç göçün oluşmasında, klasikleşmiş olan itici ve çekici faktörler gibi nedenler dışında, pek çok neden yatmaktadır. Burada son zamanlarda üzerinde durulan bir diğer olgunun da ‘ülke içinde yerinden edilme’ olduğu görülmektedir. Bu tarz göçlerin meydana geldiği ülke ve bölgelerde her türlü zorluklar yaşanmaktadır. Zorlukların temeline bakıldığında; göçü meydana getiren nedenlerde doğal afetlerden, ülke içinde yaşanan her türlü kargaşaya kadar insanlığı derinden etkileyen pek çok olay yattığı görülmüştür. Son zamanlarda iç göç, birçok olumsuz etkileri de beraberinde getirmiştir. İç göçlerin meydana geldiği ülkelere bakıldığında, ülkelerin çok ciddi sorunlarla başa çıkmak zorunda oldukları görülmektedir. Bu sorunların meydana gelmesinin başında, iç göçlerin yaşanmasına neden olan faktörler yer almaktadır. Kendi ülkelerinde sığınmacı konumundaymış gibi hisseden göçmenler, ulusal ve uluslararası birçok hukuki sorunla da baş etmek durumunda kalmaktadır. Genel olarak tüm göçlerin neden ve sonuçları birçok sorunu beraberinde getirmiş olsa da, iç göçler sonucunda oluşan psikolojik ve sosyolojik sorunlar, diğer göçlere oranla daha büyüktür (Kaya ve Işık, 2008: 15).

Göçmenler, siyasi, ekonomik, toplumsal anlamda gelişmişlik gösterememiş bölgelerden, hayat standartlarının daha iyi olacaklarını düşündükleri gelişmiş

bölgelere doğru hareket ederek; iç göçü meydana getirirler (Ozankaya, 1995: 24). Bu durum sonucunda; kırsal alanların nüfusu azalırken, kentsel bölgelerin nüfusunda artış olmuştur. Siyasi, ekonomik, sosyal yapı, hoşgörü, istihdam, düşünce özgürlüğü, kültürel yapı, üretim olanaklarına kavuşma kolaylığı ve hızlı ulaşım gibi bireyleri iç göçe iten pek çok neden vardır. İç göç; mevsimlik göçler, sürekli- geçici göçler, emek göçleri, zorunlu ve gönüllü göçler olarak dörde ayrılır.

1.3.2.Mevsimlik Göçler

Birey ve grupların yılın belirli zamanlarında başka bir yerde çalışmak, tatil yapmak, gezmek, dinlenmek gibi amaçlarla göç ettikleri bölgelerde belli bir süre aralığında yaşamalarına “mevsimlik göç” denir (Koçak ve Terzi, 2012: 167).

Mevsimlik göçler genelde kısa süreli olduğundan, sosyal değişime ve nüfusta herhangi bir farklılığın oluşmasına neden olmaz (Tüfekçi, 2002: 15). Ama bu göç hareketlerinde sürecin kısa olması, göç alan ve göç veren ülkelerde bazı sorunların oluşmasının önüne geçememiştir. Mevsimlik göçlerin, göç alan ve göç veren bölgelerde ekonomik anlamda olumlu ya da olumsuz pek çok etkisi mevcuttur.

1.3.3.Sürekli - Geçici Göçler

İnsanların bir ülkede süre sınırlaması olmaksızın, başka bölgelerde hayatlarını sürdürmek için yaptıkları göç hareketleri “sürekli göç” olarak adlandırılır. Sürekli göçler, hem gönüllü hem de zorunlu olarak yapılabilir. Gönüllü göç, insanların daha kaliteli bir eğitim alabilmek, daha iyi bir yaşam sürebilmek ve maddi yönden de daha rahat olabilmek için kendi istekleriyle gerçekleştirmiş oldukları göç hareketidir. Doğal afetler, savaşlar ve terör olayları, zorunlu göç kapsamındadır (Koçak ve Terzi, 2012: 170).

Geçici göçler ise; belirli bir zamanda, belirli bir işte, belirli bir sebepten dolayı herhangi bir ülkeye yapılan göç hareketleridir (Naz, 2015: 20). Sürekli ve geçici göçün etkileri göç alan ve göç veren yerlere göre farklılık göstermektedir.

1.3.4.Emek Göçleri

Dünya nüfusunun büyük bir çoğunluğu, yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Bu durum sonucunda bireyler, yaşamlarını daha iyi koşullarda geçirmek amacıyla iş olanaklarının daha fazla olduğu yerlere göç etmek zorunda kalırlar. İş olanaklarının az olduğu yerlerden, iş olanaklarının fazla olduğu yerlere doğru yapılan göçlere “emek göçü” denir. (Yıldırımoglu, 2005: 2).

Gerçekleşen göç hareketleri, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerden, gelişmiş ülkelere doğru olmuştur. Sanayileşmiş ülkeler, daha fazla emek göçü alırlar. Sanayileşen bölgelere yapılan bu göçler sonucunda, ucuz işgücü ortaya çıkmış ve genç kadınlar da iş hayatında yerini almıştır. Bu göç hareketleri, gönüllü olabileceği gibi, zorunlu da olabilir. Gerçekleşen göç hareketlerinin geçici olduğu düşünülmüş olsa da, göç edenler gittikleri bölgelerde dini ve etnik yapıyı etkiler (Aydoğanoglu, 2007). Avrupa ülkelerinde ülke nüfusunun artmasındaki en önemli etken; emek göçlerinin fazla olmasıdır (Toksöz, 2006: 7).

1.3.5. Zorunlu- Gönüllü Göçler

Uluslararası göç örgütü, bir devletin yetkisi altında olan bireylerin düzenli olarak yaşadıkları bölgelerden, gönüllü olmayarak yaptıkları göçü “zorunlu göç” olarak tanımlar (Çiçekli, 2009). Deprem, sel, savaş gibi nedenlerle insanların güvenliğini sağlamak amacıyla topluca yer değiştirmeleri, bu tür göçte örnektir (Aydın, 1998: 53).

Zorunlu göçler; doğal afet, savaş gibi insanların isteklerinin dışında gerçekleşen göç hareketleridir. Siyasal, sosyal, ekonomik, toplumsal farklılıklar sonucunda gerçekleşen zorunlu göç, ekonomik ve sosyal yapıda pek çok değişikliği de beraberinde getirecektir (İçduygu ve Ünal, 1998: 38).

Bireylerin herhangi bir baskıya ya da kısıtlamaya maruz kalmadan, kendi istekleri doğrultusunda yapmış oldukları göçte “gönüllü göç” denir. Zorunlu ve gönüllü göçler sonucunda nüfus oranında değişiklikler meydana gelir. Gönüllü göçlerin temelinde; iyi eğitim almak, çalışma standartlarını değiştirerek daha rahat koşullarda yaşamlarını

sürdürmek ya da sağlık imkânlarından en iyi şekilde yararlanabilmek vardır (Koçak ve Terzi, 2012: 171).

1.4. Dış Göçler

Bir ülkeden diğer bir ülkeye çalışmak ya da yerleşmek için geçici veya kalıcı olmak üzere yapılan nüfus hareketlerine “dış göç” denir.(Üner, 1972).

Başka bir ülkede yaşamak için yapılmış bir göç hareketi mevcutsa bu dış göçe örnektir. Bir ülkedeki nüfus oranının değişmesi dış göçün etkisiyle oluşurken, yalnızca iki bölge arasında meydana gelen demografik farklılıklar, iç göçün bir sonucunda oluşur. Dış göçler, ülke nüfusunun azalmasına ve birçok ciddi sorunların oluşmasına neden olur (Özyakışır, 2013: 9).

Savaş, siyasi ve dini baskı, işsizlik ve yaşam koşullarının daha iyi olmasını sağlamak gibi nedenler, dış göçün başlıca nedenlerini oluşturur. Farklı bir niteliği olan beyin göçünü de bu grupta ele alabiliriz. Dış göçler; beyin göçü, işçi göçü, mübadele göçü, siyasal ve sosyo ekonomik göçleri de kapsamaktadır.

1.4.1. Beyin Göçü

Yurt içinde ve yurt dışında eğitimli bireylerin, nitelikli alanlarda uzmanlaşarak, yaşam koşullarını ve çalışma alanlarını istedikleri düzeye çıkartmak ve daha yüksek ücret düzeyi elde etmek amacıyla başka ülkelere yapmış oldukları hareketler beyin göçüdür. Gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde, eğitim seviyesi yüksek olan, bilim adamı, mühendis gibi alanında uzmanlaşmış kişilerin, istedikleri ücret düzeylerine ulaşma ihtimalleri düşüktür. Bunun sonucunda bireyler, istedikleri ücreti alamadıkları az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere, sanayisi gelişmiş olan ülkelere beyin göçünü gerçekleştirirler. Böylelikle kalkınma düzeyi yüksek olan ülkeler daha fazla önem kazanmış olur (Çavuşoğlu, 2006: 6).

Yetersiz imkânlarda yetişen bireylerini de kaybeden az gelişmiş ülkelerin gelişme düzeyleri gittikçe yavaşlarken; beyin göçüyle kazandıkları bireyler sayesinde, gelişmiş ülkelerin gelişme seviyelerinde olumlu yönde artışlar meydana gelir. Beyin göçü alan

ülkeler, gelişmişlik düzeyleri açısından diğer ülkelere fark atarlar (Koçak ve Terzi, 2012: 173).

Uluslararası göçlerin en önemli beklentilerinden birisi; kalifiye işçilerin ülkelerine geri döndüklerinde ülkelerinin gelişmişlik seviyesine katkı sağlayacak olmalarıdır. Ayrıca bu bireylerin gelişmiş ülkelerde kalmış olması demek, kalifiye insan gücünün bedava ihraç edilmesi demektir ve bu durum uluslararası göçün en önemli kaybıdır. 1970'lerden sonra gelişmiş ülkelere gerçekleştirilen göçler vasıfsız işgücü göçünden ziyade araştırmacı, üniversite öğrencisi gibi kalifiye bireylerin göçü şeklinde gerçekleşmiştir (Bakırtaş ve Kandemir, 2010).

1.4.2. İşçi Göçü

Bir ülkedeki bireylerin ya da grupların emek güçlerini satmak, yani işçi sınıfını kabul etmek suretiyle bu sınıfın gerektirdiği fonksiyonları yapmak üzere bir ülkeden başka bir ülkeye göç etme hareketi olarak tanımlanabilmektedir (Çavuşoğlu, 2006: 4).

Bir ülkedeki birey ya da grupların emek güçlerini satmak, yani işçi statüsünü peşinen kabul ederek bu statünün gerektirdiği işlevleri yerine getirmek üzere bir ülkeden diğerine göç etmesidir. İşçi göçü, geçen yüzyılın başından itibaren gündeme gelmeye başlamış ve özellikle sanayileşmiş, gelişmiş Batı Avrupa ülkelerini ve ABD'yi üs seçmiştir. Türkiye'den de 1961-1975 döneminde yaklaşık 1 milyon civarında emek sahibi, Batı Avrupa ülkelerine işçi göçü gerçekleştirmiştir. Batı Avrupa ülkelerindeki toplam Türk nüfusu, daha 1980'de 2 milyona ulaşmıştır (Martin, 1991: 25).

Durum bununla sınırlı kalmamış, II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa (önceki döneme nazaran) çok daha fazla işçi göçü alan bölgeler haline gelmiştir. Yugoslavya, İspanya, Portekiz, İtalya, İrlanda ve Türkiye gibi ülkeler Avrupa'nın yüksek düzeyde sanayileşmiş bölgelerine en çok işçi göçünü sağlayan ülkeler olmuşlardır. Stephan Castles ve Godula Kosack'ın da belirttiği gibi; Fransa, Batı Almanya, İsviçre ve Büyük Britanya gibi ülkeler diğerlerinin yanı sıra kendi kirli işlerinin yapılması için neredeyse tamamı yabancı işçilere bel bağlamışlardır. Bunun yanı sıra, bu bireylerin sürekli kalabilmelerini garanti etmek amacıyla, düşmanca bir tutum takılmaktan uzak

durmuşlardır. “Ksenophobia” (yabancı korkusu) yeni bir şey değildir fakat Batı Avrupa’nın buna destek vermesi, alışılmışın dışında bir şeydir (Tilly, 2001).

II. Dünya Savaşı’ndan, özellikle de 1960’lardan sonra Batı Avrupa ve Kuzey Amerika’nın kapitalist ekonomilerinin büyümesi, eğitimin başarmak anlamına geldiği inancın yayılması ve eğitim olanaklarının gelişmesi, vasıfsız ve yarı-vasıflı kol gücüne dayanan (yerli bireylerin girmek istemedikleri) iş alanlarını genişletti. Bunun sonucunda ABD ve Batı Avrupa’ya işçi göçü akımı başladı. Pakistanlılar, Hintliler (Indiana) ve Batı Hintlileri (West Indians) Büyük Britanya’ya; İspanyollar, Cezayirli ve kara Afrikalılar (black Africans) Fransa’ya; Türkler, Yugoslavlar, İtalyanlar ve İspanyollar (o zamanki adıyla) Almanya Cumhuriyetine göç ettiler (Shills, 1978: 413).

Son olarak; 1849-1907 arasında (yani sadece 60 yıllık bir zaman dilimi içerisinde) Avrupa’dan kovulan ve işgücü (işçi) göçü kapsamında yaklaşık 5,5 milyon İrlandalı, Alman, İskandinav ve İtalyan’ın Amerika Kıtası’na göç ettiğini söyleyebiliriz (Thomas, 1973).

1.4.3. Mübadele Göçü

Mübadele kelime anlamı, değiş-tokuştur. Bu tür göçler karşılıklı bir anlaşma içerisinde, uygun olan bireylerin yer değiştirmeleri olarak ifade edilir. Mübadele göçleri, karşılıklı bir anlaşma çerçevesinde meydana gelir. Mübadele göçünü gerçekleştirenlere “mübadil” denilmektedir (Koçak ve Terzi, 2012: 175).

1.4.4. Siyasal ve Sosyo-Ekonomik Göç

Siyasal ve sosyo-ekonomik göçler en sorunlu göç türlerindedir. Hükümetlerin bu göç türüyle mücadele edebilmeleri için, büyük ekonomik güçlere sahip olmaları gerekir. Bu tür göçlerle mücadele etmek zorunda kalan ülkeler, çok büyük kamuoyu itirazları ile karşılaşmışlardır.

Suriye’den Türkiye’ye yapılan göç hareketleri de bu göç türüne girmektedir. İlerleyen bölümlerde, Suriye’den Türkiye’ye yapılan göçün siyasal ve çarpık bir kentleşme, suç oranındaki artış, topluma uyum, sağlık gibi birçok sosyal etkisi incelenecektir.

Siyasal ve sosyo ekonomik göçün topluma ve hükümetlere yüklediği yükler göz ardı edilemez. Göçmen kabulü konusunda, liberal davranan ülkelerde de siyasal ve sosyo-ekonomik göçe karşı, koruyucu ve yasakçı bir tutum sergiledikleri görülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI GÖÇ KURAMLARI

2.1.Uluslararası Göç

Uluslararası göç tarihinde, göçün en belirleyici nedeni kapitalizm ve piyasa egemenliğidir. Göç, aile ve birey için büyük öneme sahip olan, karmaşık bir süreçtir. Uluslararası göçün, çok yaygın ve çok yönlü bir olgu olması, göçü bir bütün olarak ele alabilecek bir kuramın da bulunamamasına neden olmuştur. Uluslararası göçün daha iyi kavranabilmesi için çeşitli göç kuramları vardır. Bu kurumlar, göçün ekonomik, politik ve sosyal etkilerinden farklı olarak, hane davranışlarını da dikkate almıştır (Tokatlı, 2011: 47).

Geçmişten günümüze göçü açıklamayı amaçlayan pek çok yazı bulunmaktadır. Fakat bu bağlamda göç ile ilgili ilk bilimsel çalışmayı Ravenstein, 1885 yılında “Göç Kanunları” (The Laws of Migration) adlı makalesiyle yapmıştır. Göçü doğrudan açıklayan kuramlar ile göçün gelişim süreçlerine dolaylı olarak katkıda bulunan kuramlar da bu göç kuramlarındandır (Yalçın, 2004: 22).

2.1.1.Temel Kuramlar

2.1.1.1.Ravanstein’ in Göç Kanunları

Malthus, Wiliam Farr, Thomas R, Earnst Georg Ravenstein göç kuramlarına ilk katkıda bulunan bilim adamlarıdır. Göç akımlarıyla ilgili kanunları oluşturan ilk kişi ise; E.G. Ravenstain’ dir(Özcan, 2018: 188). Bu çalışma 19. yy sonlarına doğru geliştirilerek, sanayileşme ve buna bağlı olarak gelişen kentleşmeye dayanır. Bu dönemde meydana gelen sosyo-ekonomik gelişmeler, çalışmaların alt yapısını meydana getirmiştir. William Farr’ ın göç hakkındaki düşünceleri eleştirilmiştir. Farr, göçün meydana gelişinin hiçbir kanuna bağlı olmadan ilerlediğini savunurken,

Ravenstein göçün genel geçer kanunlarını bulmak için çaba harcamıştır. Ravenstein, çalışmasında 1871 ve 1881 yıllarında meydana gelen İngiliz nüfus sayımlarını dikkate almış ve bu verilerden yola çıkarak yedi göç kanunu oluşturmuştur. Bu kanunlar göç kuramları modellerine öncülük etmiştir (Yalçın, 2004, 22).

1885 ve 1889 yıllarında yayımlanmış olan “Göç Kanunları” adlı iki makalesinde yedi maddede bir göç kanunu önerisinde bulunmuştur. Ravenstein’in göç kanunları şu şekildedir:

- **Göç ve mesafe:** Göçmen birlikler göç ederken çoğunlukla kısa mesafeli göçleri tercih ederler ve bu şekilde göç dalgaları oluştururlar. Göç dalgaları, birçok göçmeni içine alarak, büyük ticaret ve sanayi merkezlerine doğru hareket ederler. Gelişen sanayi kentlerinin nüfus yoğunluğu, göçün boyutlarının belirlenmesinde etkilidir. Başka bir ifadeyle, Ravenstein’e göre; o bölgede yaşayan nüfus oranını ve iş olanaklarının fazla olması, göçün boyutunu belirlemektedir.
- **Göç ve Basamakları:** Ticaret ve sanayinin gelişmesi, kentlerde de hızlı ekonomik büyüme, kırdan kente göçleri meydana getirir. Kırsal bölgelerdeki boşalan nüfusun yerini ise, uzak bölgelerden gelen göçmenler doldurur. Uzak bölgelerden gelen göçmenlerin yerleri de, o bölgedeki yakın çevrelerden gelenlerle dolacaktır. Her bir basamak kente yakınlaşarak, kentin olumlu yönleri diğer göçmenler tarafından algılanır ve göç ülkenin her tarafına yayılarak, ülkenin her yerinde etkisini göstermeye başlar.

Ravenstein’in ikinci göç kanunu, birinci kanununun açıklayıcısı ve destekleyicisi konumundadır. İlk kanununa bakıldığında; göç dalgalarının nasıl meydana geldiğinden ve göç sisteminin nasıl işlendiğinden bahsedilmiştir. Ravenstein’ in ilk kanunu kısa mesafeli göç olgusunu, ikinci kanun ise; uzun mesafeli göçleri ele alır.

- **Yayılma ve Emme Süreci:** Ravenstein’e göre, bireyler yalnızca göç etmek istedikleri için yerlerini değiştirmezler. Göçmenler kentlerdeki ticari ve ekonomik faaliyetlerin getirisinden pay almak isterler. Pay alma isteği, yayılma

sürecini de destekler. Sanayinin gereksinim duyduğu iş gücünü, göç karşılar ve böylece göç kentsel sanayi merkezlerine doğru emilmeye başlar.

- **Göç Zincirleri:** Ravenstein'e göre göç zincirleme şeklinde gelişmektedir. Göç alan bölgeler aynı zamanda göç vermektedir. Göç dalgası, diğer bir göç dalgasını tetikleyerek, diğer bir göç dalgasının oluşmasına neden olur. Bu kanuna göre, göç dalgası zincirlemedir ve başladığında sürekli devam eden bir süreçtir.
- **Doğrudan göç:** Ravenstein, ilk dört kanununda zincirleme ve basamaklı bir göç olgusu üzerinde durmuştur. Beşinci kanunu ise; doğrudan, uzun mesafeli ve basamaksız bir göç türüdür. Uzun mesafeli göçlerde, göçmenler; büyük endüstri ve ticaret merkezlerine basamaksız ve doğrudan yerleşmeyi tercih ederler.
Bu göç modellerinin ortak noktası, göçün sanayi ve ticaretin gelişmiş olduğu büyük kentlere doğru olmasıdır.
- **Kır ve kent yerleşimcileri farkı:** Ravenstein'e göre, kentsel bölgelerde yaşayan bireyler; kırsal alanlarda yaşayan bireylere göre daha az göç etme eğilimindedir. Kente yapılan göçler, kentte yaşayan yerleşikleri yerinden etmezken; kırsal kesimden, kırsal kesime yapılan göçler, kırsalda yaşayan yerleşikleri yerinden ederek, basamaklı göçün meydana gelmesine neden olur.
- **Kadın erkek farkı:** Ravenstein'e göre; kadınlar, erkeklere oranla daha fazla göç etme eğilimindedir. Erkekler genellikle uzun mesafeli ve yurt dışı göçlere eğilimliyken, kadınlar iç göçlere ve kısa mesafeli göçlere eğilimlidir (Adıgüzel, 2018).

Ravenstein' in göç kanunları, dönemine ait temel bilgileri vermiştir. Günümüzdeki göçlerin daha karmaşık ve göçün meydana gelmesinde birçok nedenin olmasından dolayı, göç olgusunun anlaşılması noktasında bu göç kanunları eksik ve yetersizdir. Fakat Ravenstein' in ortaya koymuş olduğu göç kanunları, arkasından gelecek göç çalışmalarına, teori ve modellere zemin oluşturur. Castles ve Miller, Ravenstein' in göç teorisinin tarihsel olmadığı ve bireysel tercihlere dayandığı eleştirisinde bulunmuştur. Çünkü onlara göre, Ravenstein' in göç kanunları, göçmenlerin gidecekleri yer konusunda yaptıkları maliyet-kazanç hesabına dayandırılmıştır.

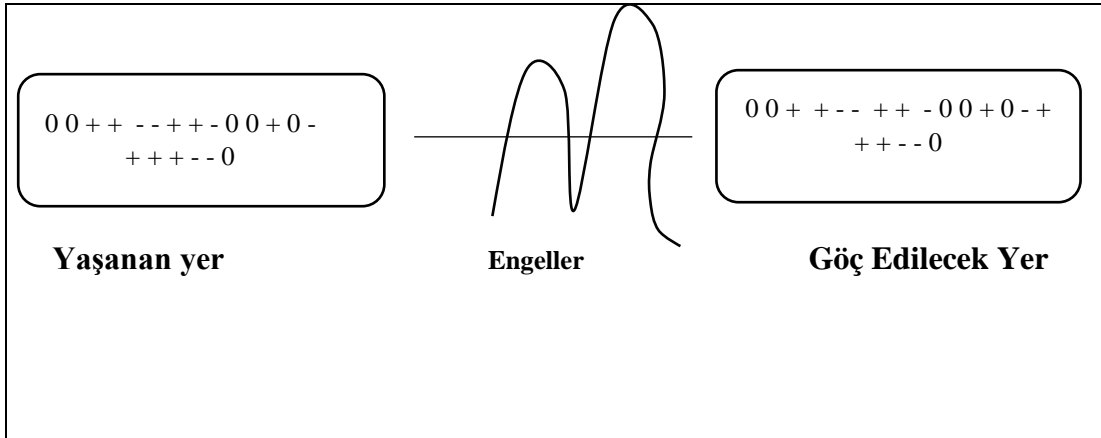
Bireysel maliyet-kazanç noktasında, Ravenstein kanunları; neo-klasik ekonominin oluşmasına katkı sağlamıştır (Castles ve Miller, 2009: 20–21).

2.1.1.2.Uluslararası Göçün İtme-Çekme Kuramı

Bu kuramın formülünü ilk olarak Everett Lee 1966 yılında yazmıştır. Lee yazmış olduğu teoride göçe odaklanmış olsa da, göçmen düşüncelerinin de üzerinde durulması gerektiğine teorisinde yer vermiştir. Bu doğrultuda Lee; göçle ilgili itici ve çekici faktörleri belirlemiş, değerlendirmelerini yaparken dört faktör geliştirmiştir (Yalçın, 2004: 30):

- Yaşanan yerle ilgili faktörler,
- Gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler,
- İşe karışan engeller,
- Bireysel faktörlerdir.

Tablo 1: Yaşanan ve Görülecek Yerlerdeki Faktörler ve İşe Karışan Engeller

Kaynak: (Yalçın, 2004: 30).

Lee' ye göre; göçe etki eden faktörler negatif, pozitif ve tarafsız olmak üzere kategorize edebilir. Bireylerin çıkış noktalarında kalmalarına sebebiyet veren etken pozitif(+), bireylerin göç etmelerine zorlayan etkenler (-), bireylerin göç etme kararı üzerinde herhangi bir etki etmeyen faktörelere ise; nötr (0) faktörler olarak ifade edilmiştir. Göçmenlerin göç etmeleri için pozitif faktörler olabileceği gibi negatif faktörler de etkili olmaktadır (Özcan, 2018: 192-193).

Mc Donald; Lee'nin teorisine farklı bir yaklaşım getirmiş ve bireysel faktörleri de analizine dâhil etmiştir. Donald' a göre, göçün meydana gelmesindeki itici ve çekici nedenler bireysel olarak farklılık göstermektedir. Medeni durum, yaş, çocuk sahibi olma ve cinsiyet gibi durumlar kişilerin göç kararı almasındaki bireysel belirleyicilerden birkaçıdır (Yalçın, 2004).

Örnek verecek olursak; güzel bir iklim her bireye çekici gelirken, kötü bir iklim her birey için itici faktör görülecektir. Fakat çocuğunun iyi bir eğitim alması, eğitimi devam etmekte olan bir çocuğa sahip bir birey için çekici(+) görülürken, henüz eğitimine başlamamış çocuğu bulunan bir başka birey için ise, çekici faktör olarak görülmeyebilir. Yani itici ve çekici faktörleri değerlendirirken; göç alan bölge, göç veren bölge ve ayrıca kişilerin göç algılarına göre değişebileceği düşüncesiyle değerlendirmek gerekir (Özyakışır, 2013: 51).

Yaşanan mevcut yer ile göç edilecek olan yer arasında engelleyici faktörler bulunabilir. Engeller, göç aşamasında belirleyici etken olabilir. Lee, engelleyici faktörlerin iki şekilde kaşımıza çıkacağını savunmuştur. Bunlardan birincisi, kişisel olan mikro faktörler ve ikincisi, kişisel olmayan makro faktörlerdir. Göç nedenlerinden birine örnek verecek olursak, göç mesafesini ve ulaşım bedelini gösterebiliriz. Kişisel olmayan faktörler içerisinde; katı göç kanunları, ulusal sisteme gönderme yapan göç sistemleri daha da üst düzeyde olan faktörler sayılabilir(Nasırova, 2016: 9).

2.1.1.3.Kesişen Fırsatlar Kuramı

Samuel A. Stouffer 1940 yılında yazmış olduğu “ Kesişen Fırsatlar” adlı çalışmasıyla göçü; göç edilecek mesafe, göç edilecek yerdeki imkânlar ve bu imkânların yoğunluğu bağlamında ele almıştır. Stouffer, kuramını oluştururken; mesafe faktörünü ön planda tutmuştur. İki farklı hedefteki çekim etkileri, göç edilecek yerle çekim merkezi arasındaki mesafe göz önünde bulundurulurken değerlendirilmelidir. Kurama göre, hareketlilik ve mesafe arasında zorunlu bir ilişki yoktur. Göç eden bireylerin sayısı ile gitmiş oldukları yerdeki fırsatların sayısı doğru orantılı, kesişen fırsatların sayısı ters orantılıdır. Bu bağlamda, bir yerdeki fırsatlar ne kadar fazla olursa oraya göç edeceklerin sayısı da o kadar fazla olacaktır. Ekonomik fırsatların çokluğu ve

bölgedeki istihdam oranının fazla olması, göç edecek olan bireyleri olumlu etkileyecektir (Özyakışır, 2013: 48).

Stouffer, çalışmalarında genellikle ABD'deki şehir insanlarını, Meksika ve Avrupa'dan gelen göçmenleri ele almış, göçmenlerin genellikle hangi şehirlere gitme eğiliminde olduklarını araştırmış, mesafe ve kesişen fırsatların matematiksel olarak hesaplamalarını yapmıştır. Stouffer' in göçe en önemli katkısı; göç mesafesine bağlı olarak çıkabilecek hukuki ve fiziki zorluklarla kesişen fırsatları göz önünde bulundurarak, değerlendirmelerde bulunması olmuştur. Göç ederken yol alınacak mesafenin çok olması, devlet sınırları ve bu devletlerin geçmek için gerekli olan prosedürler, göçü zorlaştıran sebeplerdendir. Kuramın 1940 yılında yazılmış olduğunu düşünürsek, o yıllarda hava yolu taşımacılığının da günümüzdeki kadar gelişmiş olmadığını göreceğiz. Şimdilerde hava yolu taşımacılığı, mesafe ve devlet sınırlarının etkisini biraz daha azaltmıştır; fakat mesafe konusu iç göç ve uluslararası göçte etkisini hala sürdürmektedir (Özgür, 2013: 29).

Kesişen fırsatlar kuramının göçü, göç mesafesine bağlı olarak göç esnasında karşılaşılabilecek zorlukları da göz önünde bulundurarak değerlendirmesi, uluslararası göç için yapmış olduğu önemli bir katkıdır. Göç ederken alınacak olan mesafede, aşılması gereken ulus-devlet sınırlarından geçişin, göç üzerinde pek çok olumsuz etkisi vardır. Sınırlardaki kontrol sistem ve mekanizması uluslararası göçün zorlaşmasına ve göçün oluşmasına engel bir sınırlama anlamına gelmektedir. Kuram, yaygın kullanılmaması ve geniş kapsamlı olmamasına karşın, işçi göçü ve ekonomik temelli göçlerde kullanılmıştır. Buna göre, bir bölgede oluşan iş imkânları ve iş imkânlarının çekici cazibesi, kuralın temel olarak işleyiş biçimini oluşturur. Bölgedeki iş fırsatlarının nicel çokluğu, bölgedeki yerleşik işçi sayısı, meydana gelecek olan göçün büyüklüğünü belirleyen etkenlerdir (Çağlayan, 2006).

2.1.1.4.Petersen' in Göç Tipi Sınıflandırması

Göçün itme çekme kuramlarıyla ilgilenen ve göç üzerine çalışma yapmış bir diğer kuramcı da W. Petersen'dir. Petersen, tüm insanların aynı olduğu ve göçün de normal bir şey olduğu görüşüne karşı çıkmış ve “ eğer her insan aynıysa neden bazıları göç ediyor da bazıları göç etmiyor” sorusuyla çalışmasına başlamıştır. Petersen

çalışmalarının temelinde, itme çekme faktörlerinin altında yatan asıl sebebin ne olduğunu araştırmıştır. Petersen, tarihsel süreçlerden bahsederek, belirli bir zaman diliminde itici faktör olarak ele alınan bütünlüğün, belirli bir dönemde çekici faktör olarak işleyebileceğinden söz etmiştir. Petersen, ekonomik etkenlerin önemli bir faktör olduğunu, ekonomik yapının farklı sınıflarda ne anlama geldiğini ve ekonominin göçü nasıl etkilediğini göçlerin sınıflandırılmasında incelenmesi gereken konular olduğunu ortaya koymuştur. Ekonomide yaşanan dalgalanmalar, farklı sınıflarda farklı tepkiler doğurmaktadır. Bunu dikkate alarak Petersen, bireysel ve sınıfsal farklılıkları göz önüne almış ve beş tip göç oluşturmuştur (Çağlayan, 2006).

- **İlkel (Primitive) Göçler:** Doğal çevrenin neden olduğu itme etkisiyle meydana gelen göç tipidir. Göçebe toplulukların dönemlik olarak yaptıkları göçler de bu grubun içindedir. Petersen, bu göç tipinde özellikle kuraklık, kötü hava şartları ve çevrenin fiziksel zorluklar sonucunda yaşanan göçler üzerinde durmuştur (Çağlayan, 2006: 75).
- **Zorunlu (Forced) Göç:** Petersen, ilk göç tipinde doğanın yaratmış olduğu göçün üzerinde dururken; ikinci göç tipinde sosyal durumun oluşturduğu baskıyı ayırt edici özellik olarak ele alıp, değerlendirmiştir. Birinci göç tipinde, göçmenler az da olsa göç süreçlerini kendileri kontrol edebiliyorken; bu göç tipinde süreç tamamen göç eden topluluğun iradesi dışında gerçekleşir. Petersen, Yahudilerin Nazileri göçe zorlamak için anti-semitik eylemler geliştirmesini ve Yahudileri toplama kamplarına götürmek için geliştirdikleri politikaları zorunlu göç örneği olarak vermiştir.
- **Yönlendirilmiş(Impelled) Göç:** Zorunlu göç ile yönlendirilmiş göç birbirinden farklı kavramlardır. Bu tip göç türünde bireyler, sosyal ve politik baskılar sonucu göçe zorlanmış olsalar bile, kendi kararlarını vererek göç hareketini gerçekleştirirler (Özyakışır, 2013: 49) .
- **Serbest (Free) Göç:** Bu göç tipinin diğer göç tiplerinden farkı, göçün oluşmasında temel bir belirleyicisinin olmasıdır. Serbest göç tipinde, herhangi bir zorlayıcı etken ya da itici güç yoktur. Göç edecek bireyler, göç ederken kendi kararlarını kendileri verirler ve bu karara göre hareket ederler. Bu göç tipi kitlesel göçlerden ziyade, bireysel tercihlerle ilerleyen göçü ele alır (Çağlayan, 2006). Kendi hür iradeleri ile karar vererek, başka ülke ya da

kentlere çalışmak amacıyla giden göçmenler; bu göç tipine örnek olarak verilebilir.

- **Kitlesel (Mass) Göç:** Bu göç tipinin oluşmasında; teknolojik gelişmeler ve buna bağlı olarak ulaşım olanaklarının geliştirilmesi, yelkenli gemiler yerine daha hızlı olan gemilerin yapılması, demiryollarının limanlara bağlanmasının büyük etkisi olmuştur (Özyakışır, 2013: 50).

2.1.2.Ekonomik Temelli Göç Kuramları

2.1.2.1.Neo-Klasik Göç Kuramı

Neo- klasik göç kuramı, ekonomik koşullar çerçevesinde iten ve çeken faktörler etrafında göç olgusunu açıklamaktadır. Bu teoriye göre, bireyler akılcı kararlar vererek; daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmek ve yüksek gelirler elde edebilmek için farklı yerlere göç ederler. Döviz ve ucuz işgücüne ihtiyacı olan ülkeler, bireylerin göçe özenmelerine neden olur. Hızla gelişen işgücünün olması ve bu işgücünün istihdam edilmesi için gereken olanakların olmayışı göçün artış sebebidir ve bu durum da neo-klasik göç teorisinin önemini artırmaktadır (Akın, 2009: 33).

2.1.2.1.Neo-Klasik Ekonominin Makro Göç Kuramı

İşgücü fazlası bulunan ülkelerde, ücret piyasası düşük olurken; işgücü açığı olan ülkelerde, ücret piyasası yüksektir. Ülkeler arası bu ücret farklılıkları sonucunda, bu düşük ücret düzeyi olan ülke vatandaşı, yüksek ücret düzeyi ve işgücü ihtiyacı olan ülkeye göç eder. Bu nüfus hareketi neticesinde; işgücü bakımından zengin ülkede işgücü piyasası daralır, dolayısıyla ücret düzeyi artar, buna karşılık işgücü bakımından fakir olan ülkede işgücü piyasası genişlemeye başlar ve ücret düzeyleri azalır. Sonuç olarak; ücret düzeyi, her iki ülkede de dengeye gelmiş olur (Güllüpınar, 2012: 57-58).

Emeğin yoğun olması demek, emeğin karşılığı olarak kabul edilen ücretlerin düşük olması demektir. Emeğin kıt olduğu alanlara bakıldığında aksine ücretlerin daha yüksek olduğu görülmektedir. Neo-klasikler, oluşan bu ücret farklılıklarının göçe neden olduğunu belirtmişlerdir (Bayraklı, 2007: 8).

Kuramın savunucusu olan Lewis, uluslararası göç hareketlerinin ülkelerde meydana gelen ücret farklılıklarının, emek piyasası dengesizliğinin bir sonucu olduğunu savunmuştur. Emek arzı ve ücret talebi bağlamında zengin ve fakir ülkelerde sermaye kaynakları ve işgücündeki faktör donanımı farklıdır. Bu fark sonucunda, fakir ülkelere zengin ülkelere göç gerçekleşmektedir. Fakir ülkeler, zengin ülkelerle sermaye açısından kıyaslandığında; fakir ülkelerde emek arzı miktarı, sermaye miktarından fazladır. Emek fazlası fakir ülkeler, emek açığı olan ülkelere oranla daha düşük ücret düzeyine sahiptir. Bu durum, emek fazlası olan düşük ücretli ülkelere, emek açığı bulunan yüksek ücretli bölgelere göç hareketi sonucunu doğurmaktadır. Uluslararası göç hareketi sonucunda, fakir ülkelerdeki emek fazlası azalmaya başlayacak, zengin ülkelerde emek fazlası meydana gelecek ve zengin ülkelerin ücret düzeyleri düşmeye başlayacak ve aksine fakir ülkelerin ücreti artmaya başlayacaktır. Göç veren ve göç alan ülkeler arasında ücret farklılıklarının giderilmesi durumunda, bu iş gücü hareketi sona erip, göç hareketleri artık yaşanmayacaktır. Bu kuram; temel olarak işgücü piyasaları üzerinde durmuş ve diğer piyasaları göz ardı etmiştir. Bu nedenle bu kuram, göçün yeniden tersine dönmesini açıklamakta yetersizdir (Güllüpnar, 2012: 58).

Neo-Klasik ekonominin makro göç kuramının uluslararası göçle ilgili varsayımlarını maddeler halinde sıralayacak olursak (Abadan-Unat, 2017: 22);

- Ülkeler arasında meydana gelen ücret farklılıkları, uluslararası göçe sebep olmaktadır.
- Ücret farklılıklarının ortadan kalkması, uluslararası göçü durduracaktır.
- Ücret farklılığının mevcut olmadığı yerlerde, uluslararası göç olmayacaktır.
- Uluslararası göç hareketlerinin birincil mekanizmaları, emek piyasasıdır.
- Nitelikli işçilerin göç etmesi ile niteliksiz işçilerin göç etmesinin özellikleri farklıdır.
- Kaynak ve hedef ülkelerin emek piyasalarını incelemek, devlete düşmektedir.

2.1.2.1.2.Neo-Klasik Ekonominin Mikro Göç Kuramı

Neo-Klasik ekonominin mikro göç kuramına göre, yüksek kazançlar sağlamayı amaçlayan bireyler göç hareketini başlatır. Yüksek kazançlar elde etmek için göç

etmeyi planlayan bireyler, yüksek kazanç elde etmeyi amaçladığı bu göç kararını vermeden önce; taşınırken yapacağı masrafları, gittiği ülkeye uyum sağlama ve yeni dil öğrenme gibi konularda da yapması gereken yatırımları göz ardı etmemelidir. Bu bağlamda; göç edecek bireyin göç etmeyi düşündüğü ülke, göze almış olduğu çeşitli yatırımların karşılığını alabilecek düzeyde yüksek kazanç sağlayabileceği bir ülke olmalıdır. Ayrıca, yasadışı yöntemlerle göç etmeye karar veren kişiler, yasadışı göçmen statüsünde olmanın beraberinde getireceği yükümlülükleri (sınır dışı edilme, hapis cezası vb.) göze almalıdır (Turhanoğlu, 2011: 104).

Bu kuramın varsayımına göre; bireyler faydalarını maksimum seviyeye çıkarmak isterler ve bu nedenle de bireyler faydalarını maksimum düzeye çıkarabilecekleri ülkeleri tercih etmeye çalışır. Kaynak ülkenin düzenlemeleri, göçmen istihdam etme rekabeti içindeki ülkelerin uyguladıkları uluslararası göç düzenlemeleri ve kişinin finansal kaynakları, ülke bulabilmelerini zorlaştırmaktadır. Bireyler, göç edecekleri ülkeyi, göçmen istihdam etme rekabeti içinde olan hedef ülkeleri kıyaslayarak seçerler (Güllüpınar, 2012: 60).

Neo-Klasik ekonominin mikro göç kuramının varsayımlarını özetle sıralayacak olursak (Abadan-Unat, 2002: 24):

- Uluslararası göç hareketleri, kişisel kâr ve maliyet hesapları sonucunda gerçekleşir.
- Uluslararası göç akımları, hem istihdam hem de kazanç bakımından farklılıkların fark edilmesine dayalıdır.
- Diğer etkenlerin eşit olması durumunda bireyin iş bulmasını işbaşı eğitim, öğretim, beceri, yabancı dil gibi özellikleri kolaylaştırmaktadır.
- Uluslararası göç hareketinin maliyetini azaltan toplumsal şartlar ve kişisel özellikler, uluslararası göç neticesinde elde edilecek olan kazançları artıracak niteliğe sahiptir.
- Uluslararası göç akımları; ülkeler arasındaki istihdam oranı, kazanç farklılıkları ya da bireysel istekler sonucunda gerçekleşir.
- Uluslararası göç hareketlerini ortaya çıkaran kararlar, emek piyasasındaki dengesizlikler sonucunda oluşmaktadır.

- Devletler, göç akımlarını, gönderen ve kabul eden ülkelerdeki kazançları etkileyecek tedbirler yoluyla incelemektedir.

2.1.2.2.Yeni Ekonomi Kuramı

Oded Stark tarafından 1990'lı yıllarda geliştirilen yeni ekonomi kuramı, göçün yalnızca bireyler tarafından değil, hane halkının bütün bireyleri tarafından ya da birbiriyle alakalı çok sayıda birey tarafından alınan kolektif bir karar olduğunu savunmuştur. Aile gelirlerini göç için riske atamayacak kadar fakir olanlar, ülkelerinde kalırken; bu riski göze alarak harcama yapabilecek olanlar göç sürecine katılırlar. Kurama göre, aileden birinin ya da birkaçının göç sürecine katılmış olmaları, aile gelirini artıracak ve şekillendirecektir. Aile, vermiş olduğu bu göç kararıyla bir tür ekonomik güvence sağlamış olacaktır. Göç sonucunda, beklenen gelir en üst düzeye çıkacak, gelirle alakalı riskler azalacak ve yerel piyasadaki başarısızlıklar azalacaktır (Adıgüzel, 2018: 28).

Yeni ekonomi kuramına göre göçe sebebiyet veren üç finansal faktör vardır:

- Diğergamlık: Bireylerin kendi çıkarları haricinde, ailesinin de çıkarlarını düşünerek göçe karar vermesi,
- Güvence: İnsani ve sosyal gelişimle, gelir şoklarını aşabilmek,
- Yatırım: Tüm hayat boyunca anavatanlarda gerçekleştirilmeye çalışılan varlık birimi.

Yeni ekonomi göç kuramında, ülkeler arası ücret eşitsizlikleri dengelenmiş olsa bile, uluslararası göç devam ederken; neo-klasik makroekonomik göç modelinde, ücret eşitsizliğinde denge sağlandığında, göç devam etmez. Yeni ekonomi kuramı, genel olarak neo-klasik mikroekonomik göç modelini savunur; fakat göç kararını kimin verdiği (birey veya hane halkı), gelir ve riskin nasıl hesaplandığı gibi konularda neo-klasik mikroekonomik göç modelinden ayrılır (Güllüpnar, 2012: 64).

2.1.2.3.İkiye Bölünmüş (Segmented) Emek Piyasası Kuramı

İkiye bölünmüş piyasalar kuramında, uluslararası göç ile yapısal değişimler arasında ilişki kurulmaya çalışılmıştır. Kurama göre, göçün nedeni modern sanayi toplumunun

emeğin yoğun olduğu sektörlerde geliştirmiş oldukları, niteliksiz olarak görülen işlerin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan ucuz işgücü talebi görülmektedir. Kuramda göçün dinamikleri talep yanlı bir bakış açısıyla ele alınmıştır (Aktaş, 2015: 204). “Bu kuram, uluslararası göç hareketinin modern sanayi toplumlarının işgücü talebinden ileri geldiğini savunmaktadır” (Abadan Unat, 2017: 11).

İkiye bölünmüş piyasalar kuramını 1979 yılında Michael Piore, ekonomisi gelişmemiş olan ülkelere, gelişmiş ülkelere yönelen Neo-klasik göç kuramına, alternatif olarak öne sürmüştür. Neo-klasik ekonomi makro yaklaşımı, göç hareketini ücret farklılıkları üzerinden açıklarken, Michael Piore geniş açıdan bakarak; göçmenlerin davranışlarını, gelişmiş olan yerlerdeki sosyal, ekonomik, politik yapılarını da inceleyerek ele alınması gerektiğini düşünmüştür. Bu bilgiler ışığında, Aktaş’ın aktarımı ile Michael Piore’ye göre (Aktaş, 2015: 204-205):

- Göçmen işçiler, emeğin yoğun olarak kullanıldığı sanayilerde ihtiyaç duyulan emek açığını karşılar.
- Göçmen işçiler, göç ettikleri ülkelerdeki kendi ülke vatandaşlarının çalışmak istemediği işlerde çalıştırılmaktadır.
- Göçmen işçiler, göç ettikleri ülkelerde amaçlamış oldukları tasarrufu elde edecek kadar gittikleri yerde kalır ve kendi ülkelerine geri dönmeyi amaçlar.
- Göçmen işçiler, yerli işçilerin çalışmaya gönüllü olmadıkları, küçük işletmeler ve tekellerde çalışır.
- Göçmen işçiler, yerli işçilerin istekli olmadıkları işleri, yaparak; iktisadi dalgalanmaların etkisinin de hafiflemesine yardımcı olurlar.
- Göçmen işçiler, yerleşmiş oldukları ülkelerde; kendileri ve çocukları ile yerli işçiler arasında sorunlar yaşayacaktır.
- Göçmen işçiler zamanla göç ettikleri ülkelere uyum sağlamaya başlayacaklar ve sonrasında başlarda kabul etmiş oldukları kötü çalışma koşulları olan işlerde çalışmayı istemeyerek, yerli işgücünün tamamlayıcısı olma konumundan sıyrılıp; rakip olma konumuna geleceklerdir.

Bu kuram, ABD ve Avrupa’da savaş sonrasında ortaya çıkan göç eğilimlerini açıklamış olduğu için önem arz etmektedir. Fakat piyasayı yalnızca talep yönünden ele almasından dolayı, dar kapsamlı bulunmaktadır (Özcan, 2011: 199).

2.1.3.Sosyo- Kültürel Göç Kuramları

2.1.3.1.İlişkiler Ağı (Network) Kuramı

20. yüzyılın son yıllarında sosyoloji alanında kullanılmakta olan ağ olgusu, uluslararası göç kavramını açıklamak için de kullanılmıştır. Douglas Masset, göç ağlarını şu şekilde açıklamıştır; göçmenlerin aileleri, anavatanlarında kalan akrabaları, arkadaşlarıyla karşılıklı ilişkilerin bütünüdür. Göç sürecinin, göçün riskinin ve göçün maliyetlerinin azalmasını sağlayan bu ağlar, göç akımlarının da devamlılığının sağlanmasında etkilidir. Oluşan uluslararası göç akımları arttıkça, göç ağları da göç edecek olanlar için daha fazla ülke imkânı sunmaktadır. Bu ağların resmi göç ağları olması durumunda, göç edecek olanların seyahat, konaklama gibi işlemleri bu ağlar tarafından karşılanabilecektir. Farklı koşullarda gerçekleşen yasadışı kuruluşlar, göçmen kaçakçılığı yoluyla yüksek ücretler karşılığında, bireyleri göç etmek istedikleri ülkelere götürmektedir. Bu tür yasadışı göç ayağını kullanan göçmenler, büyük borçlar altına girip, çoğu da baskı ve şiddete maruz kalmaktadır (Vural, 2007: 16).

Göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde edinmiş oldukları tecrübeler, göç alan ülke ile göç veren ülke arasında tesis ettikleri sosyal ağlar ve bu ağların ardından gelen göçler üzerinde de etkisini sürdürüyor olması, ilişkiler ağı kuramının temelini oluşturmaktadır. Bu ağlar, sosyal hayatın her alanına yayılan, farklı etkilerde olan zayıf ve güçlü şekilde olabilir. Günümüzde iletişimin de gelişmesiyle bu ağlar daha da gelişme göstermişlerdir. Bu ağlarla alakalı bir başka tanım şu şekildedir: “Göçmen ilişkiler ağı, geldikleri ülke ile yeni yerleştikleri ülkelerde eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan kişiler arasında ortak köken, soydaşlık ve dostluk bağlarından oluşan kişiler arası bağlantılardır” (Abadan Unat, 2017: 18).

İnsanların da günlük hayatlarında aile bağları, komşuluk ilişkileri, iş arkadaşlıkları gibi pek çok ağlar mevcuttur. Göçmenler de, ağlar, gruplar, topluluklar ve diğer sosyal

oluşumların açık ilişkisi açısından, diğer bireylerden farklı değildir. Bu bağlamda; göçmenlerin de içinde bulunduğu tüm sosyal ağlar, göçmenlerin göç etme süreçlerinde, uyum sağlamaları açısından avantaj sağlayacaktır (Görgün, 2017: 1323).

Büyük rakamlarda gerçekleşen göçmen hareketleri sonucunda, göç alan ve göç veren ülkeler arasındaki ağlar göçmen ağlarını oluşturur. Oluşan bu ağlar, göçmenlerin kalacak yerleri, göçün finanse edilmesi, eğitim olanaklarının sağlanması, iş bulunması gibi konularda göçmenler arasında bilginin paylaşılmasında kolaylık sağlamaktadır (Jenissen, 2004: 34). Bu yaklaşıma göre; hem göç alan bölge hem de göç veren alanlarda kültürel, ekonomik, sosyal ve daha pek çok alanda değişimler olduğu gözlenmiştir (Haas, 2009: 21).

2.1.3.2.Merkez Çevre(Dünya Sistemi) Kuramı

Bu kuram, göç olgusunu; tarihsel-yapısalcı bir yaklaşımla ve Wallerstein'in (1974) çalışmalarını temel alır ve uluslararası göç temeli olarak, uluslararası ekonomilerin işgücü piyasasının ikili yapısı olduğunu söyler. Bu kurama göre, kapitalist ekonomiler, kapitalist olmayan toplumlara sızarak, başka ülkelere göç etmeyi planlayan hareketli bir nüfus oluşturmaktadır (Develi, 2017: 1347).

Bu kuram “Merkez -Çevre Kuramı” veya “Bağımlılık Okulu” olarak da isimlendirilir. Samir Amin, Gunder Frank, İmmanuel Wallerstein gibi düşünürler tarafından geliştirilmiştir (Çağlayan, 2006: 80).

Immanuel Wallerstein, kurumsal kapitalizm ve buna bağlı olarak yeni sömürgeciliğin uluslararası göçü etkileyen temel faktör olduğunu savunmuştur. Uluslararası göçün temeli 1500’lerden bu zamana genişleyen uluslararası ekonomilerde meydana gelen dünya piyasalarıdır. Merkezdeki kapitalist olan ağlar, kuram kapsamında geliştirilen sisteme göre; kapitalist olmayan çevrelerde bulunan dokulara sızmaya başlayarak, uluslararası göç hareketini meydana getirir. Çevre ülkelerin himayesinde olan hammadde ve emek, kapitalist sızmalar sonucunda, merkez ülkelerin himayesine geçmeye başlar. Emek açığının merkez ülkelerde meydana gelmesiyle de çevredeki

merkez ülkelerden, merkez ülkelere işgücü göç hareketi oluşur (King, 2012: 18 ve Tılıç vd. 2013: 98).

Japonya, Avusturalya, Kuzey Amerika, Yeni Zelanda ve Avrupa ülkeleri merkezi oluşturan öncü kapitalist ülkelerdendir. Çevreyi oluşturan ülkeler ise; sermaye, göç ve ticaret ilişkisiyle merkez ülkelere tamamen bağımlı olan ülkelerdir (King, 2012: 18).

Merkez ülkeler olarak adlandırılan gelişmiş ülkeler; ucuz işgücü, işlenmiş mallar için pazar ve ham madde bakımından az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere bağımlıdır. Çevre ülkeler ise; artan nüfus, mevcut ekonomik alt yapı ve ellerinde bulunan ham maddeyi işlemekte yetersiz olan teknolojilerinden dolayı, merkez ülkelere bağımlıdır (Frank ve Gills, 2003).

İtme çekme teorileri, genellikle bireylerin gönüllü göçlerine yoğunlaşırken, dünya sistemi kuramı; sermayenin kitlesel emek gücü arayışına değinmiştir. Merkez çevre kuramında, kapitalizmin merkez ülkeleriyle ve gelişmemiş ülkeler arasında adaletsiz ve eşit olmayan şekilde kurulmuş olan iktidar ve sömürünün bir sonucu olarak emek göçü ortaya çıkmıştır. Göç, dünya ticaret ve çıkarlarının kontrol edilmesi bakımından askeri güç kadar önem arz etmektedir. Kuramın oluşmasında, kapitalist etkilerin önemi büyüktür. Dünya sistemi çerçevesinde, kapitalist yayılma etkisiyle çevre ülkelerde göç oluşur(Güllüpınar, 2012:70).

Merkez konumundaki ülkelerden akan bilgi birikimi ve sermaye kapitalist ilişkileri yoğunlaştırarak daha da derinleşmesine yol açar. Bu derinleşmeler sonucunda, çevre ülkelerde de bir takım değişiklikler meydana gelir. Merkez ülkeler, çevre ülkelerde fabrikalar kurar ve burada çalışacak işgücünü, o bölgelerden temin eder. Bu durum sonucunda, çevre ülkelerin geleneksel üretim mekanizmaları ve sistemleri zayıflar. Zayıflamış üretim mekanizmasında çalışmak istemeyen işçiler, ucuz emek piyasasına katılarak, bu piyasayı canlı tutarlar. Ucuz işgücüne duyulan talep, kadın, erkek, çocuk işgücüne duyulan ihtiyacı da artırır. Çalışma hayatına kadınların da katılımlarıyla ataerkil aile yapısı başta olmak üzere, toplumsal alanda birçok değişimler meydana gelir. Bu kapitalist işleyişin sonucunda, çevre ülkelerin içerisinde göç artışları yaşanır.

Geleneksel üretim mekanizmalarından kopan işçiler, sanayi merkezlerine doğru göç etmek isterler (Çağlayan, 2006: 81).

Dünya sistemi kuramını özetleyecek olursak: (Güllüpinar, 2012: 71-72):

- Kapitalizmin etkisiyle çevre ülkelerden hammadde, emek, pazar arayışına girilerek, hazır bulunan yapılar sermaye birikimi mantığıyla dünya piyasalarıyla bütünleşmeye başlar. Bu bütünleşme sonucunda, çevre ülkelerin ekonomik ve sosyal yapıları bozulur ve geleneksel kazanç yollarından vazgeçerek uluslararası göç hareketlerine katılmalarına sebep olur.
- Uluslararası göç hareketini başlatan doğal süreç, merkez ülkelerdeki kapitalist piyasaların çevre ülkelere girmesiyle başlar. Merkez kapitalist ülkeler, çevre ülkelere ucuz işgücü aramak için girerek, ekonomik piyasalarda giderek yayılır ve uluslararası göç daha da artar.
- Çevre ülkelere bu şekilde giren kapitalist ülkeler, küçük ve orta ölçekli işletmeler rekabete ayak uyduramayarak, batmaya başlarlar. Kazanç kapılarını kaybetmiş kırsal kesimdeki işsizler, ülke içinde başka bölgelere ya da ülke dışına göç ederler.
- Uluslararası sermaye hareketi ile uluslararası işgücü hareketi birbirine ters yönlerde ilerleme gösterirler. Çevre ülkelere sızan merkez kapitalist ülkeler, bu ülkelerde geleneklerinden kopan ve göç etmeye istekli bir toplumun oluşmasına sebebiyet verir. Böylelikle de uluslararası göç hareketi ortaya çıkar.
- Uluslararası göç akımları, kaynağını piyasa ekonomisinin küreselleşmesinden aldığından dolayı, oluşan bu göç akımlarını önlemek için; devletlerin sınır ötesi yatırım alanlarının ve çok uluslu şirketlerin finansal faaliyetlerinin incelenmesi gerekir.
- Yapılan siyasi ve askeri müdahalelerde başarısız olmak, mülteci ve sığınmacı akımlarının merkez ülkelere yönelmesine neden olur ve bu durum da göç hareketini artıran nedenlerden birisidir.
- Çevre ülkelerde meydana gelen yoksulluklar ile merkez kapitalist sistemin bölgeler ve ülkeler arasında derinleşen eşitsizlikler, birbirlerinden bağımsız değildir. Çevre ülkelerdeki yoksulluğun nedeni, merkez kapitalist ülkelerin gittikleri çevre ülkelerin ekonomi ve politikalarına yaptıkları müdahalelerdir.

2.1.3.3.Göç Sistemleri Kuramı

Göç sistemleri kuramı uluslararası ilişkilerin sonucunda, politika ve ekonomi kaynaklı olarak geliştirilmiştir. İki ya da daha fazla ülke karşılıklı olarak yapmış oldukları göçmen değişimleriyle bir göç sistemi ya da ilişkiler zinciri oluşturur. Bu sistemin ve ilişkiler zincirinin oluşabilmesi için iki ülke ya da bölgeler arasındaki mesafenin yakın olmasına gerek yoktur. Birbirlerine uzak ülke ve bölgelerde de bu ilişki kurulabilir. Amerika Birleşik Devletleri ve Meksika arasındaki ilişki yakın coğrafya üzerinde meydana gelmişken; Fransa ve Batı Afrika arasındaki göç ve göçmen ilişkisi de iki uzak coğrafya üzerinde meydana gelen göç sistemleri ilişkisidir (Çağlayan, 2006: 82). Göç sistemleri kuramında, kaynak ve hedef ülke arasında göç meydana gelmeden önce, tarihsel, politik, sosyal bir ilişkinin bulunması göçün gerçekleşme ihtimalinin artmasına sebep olacaktır. Kültürel ve siyasi bağlar, mali ve ticari ilişkiler, sömürge ilişkisi ve hatta askeri işgaller göç sistemi kuramının temel dayanaklarıdır. Örneğin; Meksika ile Amerika Birleşik Devletlerinin göç ilişkisinin temelinde, Amerika'nın ucuz işgücü ihtiyacı ve iki ülke arasındaki kültürel etkileşimdir. Amerika Birleşik Devletleri ile Kore ve Vietnam arasındaki göç ve göçmen ilişkisini Amerikan askeri işgali oluşturmuştur (Castles ve Miller, 2009: 24).Göç sistemleri kuramına göre, uluslararası göç hareketini anlayabilmemiz için mikro ve makro yapıları bilmemizde fayda vardır(Toksöz, 2006: 20).

Mikro yapılar göç sistemleri kuramına göre; göçmenlerin kendi arasında geliştirmiş oldukları, göç ve yerleşim yerleri sorunlarıyla alakalı geliştirmiş olduğu informal sosyal ağlar vardır. Geliştirdikleri bu ilişkiler öncesinde göç zinciri olarak adlandırılan bu kavram, yalnızca göçle alakalı bir durumu açıklar. Göç ağı kavramı ise; göçmenliğe ait olan herhangi bir durumu ya da göçmenler arasındaki ilişkiler sisteminin açıklanmasına yardımcı olur. Sosyal ağların dayanak noktası “ kültürel sermaye” ve “sosyal sermaye” dir (Çağlayan, 2006: 83).

Göç sistemleri kuramını 3 maddede sıralayacak olursak (Faist, 2003: 30-33):

- Bağımlılık kuramları ve dünya sistemi sistemleri yaklaşımları ile ülkelerden ziyade insanlar arası ilişkiler üzerinde durulmuştur. Bu bağlantılar göç akımı gerçekleşmeden önce de mevcuttur.

- Göç sistemleri kuramı, göçün süreçleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Göç hareketi bir defa olmamakla beraber, aksine zaman içerisinde meydana gelen olayları içine almaktadır. Göç içerisinde meydana gelmiş bir dönüşüm bütün mekanizmaları etkilemektedir. Bu kuram, uluslararası göçün başladığı andan itibaren kendi kendini besleyen bir süreç olduğunu da kısmen açıklamaktadır.
- Ulus-devletler, bireyler, devletler, aileler, şirketler bütünü olarak ve onları birleştiren ilişkiler olarak tanımlanan ağlar; sistem kuramcıları tarafından güçlü bir şekilde uygulanmıştır.

2.1.4.Diğer Kuramlar

2.1.4.1.Parekh' in Üçlü Göç Teoremi

Diğer göç teorilerinden farklı olarak Hindistanlı sosyal bilimci Bhikhu Parekh, göç üzerine üç başlık altında bir göç teorisi geliştirmiştir. Bunlar şu şekildedir:

- **Liberal Görüş:** görüşe göre; din, dil, ırk ve politik düşünceler gibi toplumun ihtiyaç duyduğu minimum düzeydeki beklentilerini karşılayabilecek bireyler, rahatlıkla göç ederek, bu toplumun birer üyesi olarak kabul edilir (Ündücü, Erdoğan ve Işık, 2009: 163).
- **Toplumsal Görüş:** Liberal görüşte bireyler tek tek ele alınırken; toplumsal görüşte bireyler, bir bütün olarak ele alınmaktadır. Toplumcu görüş, göç edeceklerin göç ettikleri toplumların kültürel yapılarına uyum sağlayıp sağlayamayacağını esas alır. Bu görüş, uyum konusuna dikkat çekmiş, göçmen seçiminde seçici davranılması gerektiğini savunmuştur (Özyakışır, 2013: 62).
- **Etnik veya milliyetçi Görüş:** Bu görüşe göre, göçün meydana gelmesindeki en önemli etken, bir ülkedeki bireylerin kan bağıyla bağlanmış olması, ortak bir tarihe ve yüzyıllar boyunca ortak bir mirasa sahip olmasıdır (Yalçın, 2004: 43).

Göç yoluyla göç edecek olanların, mutlaka bu ülkelerle kan bağlarının olması gerekmektedir. Göçe şiddetli şekilde ihtiyaç duyulması halinde, dışarıdan gelecekler misafir konumunda kabul edilebilecektir. Teorinin en önemli uygulayıcılarından biri olarak Almanya'yı örnek verebiliriz. Almanya' ya kan bağıyla bağlı olan bireyler, dünyanın neresinde olurlarsa olsun, Almanya' ya geldikleri andan itibaren Alman

vatandaşlığına kabul edilmektedirler. Fakat Almanya ile hiçbir kan bağı bulunmayan bireyler, Almanya' da ne kadar uzun süre kalıp kalmadıklarına bakılmaksızın, Alman vatandaşlığına kabul edilmeleri çok zor ve neredeyse imkânsızdır (Çağlayan, 2006: 24).

2.1.4.2. Marksist Teoride Göç Olgusu

Marks'ın göçe dair doğrudan ileri sürdüğü belirgin bir düşüncesi olmamasına karşın, Kapital' in birinci cildinde sanayide meydana gelen makineleşme gibi gelişmeler sonucunda ortaya çıkan işsizlerin durumu ve tarımsal nüfusu topraksızlaştırılması nedeniyle kırdan kente, zorunlu göç kavramlarına yer vermiştir. Marksist teori göç olgusuna, özellikle toprak sahiplerinin zorla mülksüzleştirilmeye çalışılmasına bağlı olarak bir tür “zorunluluk” olarak yaklaşmıştır. Yani bireyler zorla mülksüzleştirilerek, göçe zorlanır ve meydana gelen bu göçün sonucunda ucuz işgücü meydana gelir. Ortaya çıkan bu bol işgücünü “yedek işgücü ordusu” olarak adlandırmıştır. Bu ordu kitlesel işgücü göçüne neden olmaktadır. Uluslararası emek göçü de, kaynağını buradan almaktadır (Özyakışır, 2013 :64). İşsizler ordusu, iş bulabilmek için her türlü zorluklara razı olduklarından dolayı, çalışacak olan işçiler arasındaki rekabet en çok kapitalist üretim biçiminin işine gelecektir(Yalçın, 2004: 47).

Marx' ın bir diğer yaklaşımında ise; tarımda çalışan insanlar kol gücünü daha az kullanmaya başlayacak ve makinelere yönelecektir. Makineleşme ile beraber makinelerin kol gücünde daha verimli çalıştığı gözlenecek ve kırsal kesimde artık kol gücüne ihtiyaç duyulmayacak ve göç etmeye hazırlanan bir nüfus ortaya çıkacaktır. Kırsal kesimde yaşayanlar, hayatlarını bir şekilde sürdürebilmek için kırsal bölgelerden kent merkezlerine doğru göç etmek zorunda kalmışlardır. Marx' a göre proletarya hareketinin ilk adımı bu şekildedir.

2.2.Dünya'da Uluslararası Göç Hareketi

4. yüzyılın ortalarında, Çin egemenliğinden kurtulmak için Hun'ların batıya doğru hareket ederek, Karadeniz'in kuzeyine yerleşmeleri sonucunda yıllar boyunca buradan kaçan Cermen kavimlerinin Avrupa Kıtası'nı istila ederek, bugünkü Avrupa

devletlerinin de temelini attığı, tarihteki en büyük kitlesel göç olayı; Kavimler Göçü'dür (Kınık, 2010: 37).

Farklı bölgeler, kıtalar arasında meydana gelen göçler, yeni imparatorluk ve devletlerin oluşmasına neden olmuştur. Kıtalar arası kitlesel olarak gerçekleşen göçler; Amerika Kıtası'nın keşfedilmesiyle, denizaşırı bir boyut kazanmıştır. 16. yüzyıldan itibaren insanlar, yeni bir hayat kurmak hayaliyle Avrupa'dan Amerika kıtasına göç ederek, bu bölgeye yerleşmeye başlamıştır. 15. ve 18. yüzyıllar arasında Avrupa'daki tüccarlar Kuzey Afrika'dan yaklaşık 15 milyon insanı Karayib adalarına, Güney Amerika'ya ve Brezilya'ya köle olarak çalıştırmak için götürmüşlerdir. Bu şekilde Avrupa üç yıl boyunca dünyanın göç hareketinin yön vereni konumunda olmuştur (Mutluer, 2010: 11).

Kölelik Avrupa'da özellikle 18. yüzyılın hâkîm devletleri olan İngiltere ve Fransa tarafından kahve, pamuk, şeker, tütün gibi ürünlerin üretilmesinde başvurduğu bir sistem olmuştur. Köle ve sömürge olarak toplanan işçiler sayesinde Avrupa, kısa zamanda servet birikimine ulaşmış ve 18 ve 19. yüzyılda zenginlik birikimini, endüstri devrimiyle açığa çıkarmıştır (Castles ve Miller, 2000: 55).

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kölelerin ayaklanması sonucu Avrupa'da kölelik kaldırılmıştır. Kölelik resmi olarak kaldırılmasına rağmen bazı bölgelerde varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Köleliğin kaldırılması sonucu oluşan boşluğu doldurmak amacıyla yerine "sözleşmeli işçilik" (indentured workers-coolie system)" getirilmiştir (Marfleet, 2006: 61).

1800-1925 yılları arasında "Büyük Göç(Great Migration)" olarak adlandırılan, göç dönemi meydana gelmiştir. Fransa, Hollanda, Portekiz, İngiltere, İspanya gibi nüfusları gelişme gösteren ülkeler, yeni yerleşme alanları sağlamak amacıyla; denizaşırı ülkelere göç etmişlerdir. 1830-1860 yılları arasında Almanlar, İngilizler, İrlandalılar Amerika kıtasına göç edenlerin büyük bir kısmını oluşturmuştur. 1860-1890 yılları arasında İskandinavlar da göç hareketine katılmıştır. 1890-1950 yılları arasında ise, göç hareketinin Kanada'ya doğru kaydığı gözlenmiştir (Atalay, 2012: 29).

Meydana gelen göç dalgaları dünyanın demografik, etnik, kültürel yapısında önemli ölçüde değişikliğe neden olmuştur. Avrupa kökenli göçmenler; Avusturalya, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada gibi yeni devletlerin kurulmasında etkili olmuşlardır (Taşkın, 2014).

19. yüzyılın ortalarında yaşanan transatlantik göçü, ulaşım olanaklarının da gelişmesiyle, hızlı bir artış göstermiştir. Endüstri öncesinde de Avrupa’ da pek çok nüfus hareketi yaşanmıştır; fakat teknolojik ve ekonomik gelişmeler, göç türlerinin ve göçün ölçeğinin artmasına neden olmuştur. Atlantik Okyanusu’nun iki yakasına yapılan demir yolu ve deniz ulaşım araçları, göçün sürecini hızlandırmıştır (Skeldon, 2008: 67).

Birinci Dünya Savaşı’nın patlak vermesiyle, bu göç dalgası durma noktasına gelmiş ve yaklaşık kırk yıl boyunca devam edecek olan, sınırlı göç dönemini başlatmıştır. Bu dönemde, Kuzey Amerika ve Avrupa’da vatandaş olmayanlara karşı düşmanlıklar beslenmiştir. İlk kez bu dönemde göçmenler arasında geniş çaplı ve resmi olarak farklılıklara vurgu yapılmıştır ve mülteciler, özel bir göçmen türü olarak değerlendirilmiştir (Marfleet, 2006: 72).

İkinci Dünya Savaşı sonrası göç hareketlerine baktığımızda; Bretton Woods sistemi ilkeleri ve dönemin kalkınma iktisadi politikalarının izleri görülmektedir. Sanayileşme ile birlikte büyüyen ve gelişmekte olan ekonomilere büyük oranda göçler olmuştur (Sallan-Gül, 2002: 82). Sanayileşme ile beraber çevre ülkelerden, Batı Avrupa ve Kuzey Amerika’nın gelişen bölgelerine emek göçü olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrası uluslararası göç hareketi nitelik kazanarak, artış göstermiştir (Wise, 2013: 3). Batı Avrupa, Doğu ve Orta Avrupa’ da savaş sebebiyle yerinden olan pek çok göçmene kapılarını açmıştır. Sovyet rejiminden kaçan göçmenler de batıya yönelmiştir. Bu göçmenler, işgücü ihtiyacı olan Batı Avrupa’nın işine gelmiştir (Marfleet, 2006: 76). ABD mültecilerin uluslararası devletler tarafından korumasına yönelik çalışmalar başlatmıştır. 1951 yılında Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme (Cenevre Sözleşmesi) kabul edilmiştir. New York Protokolü ise, 1967 yılında mültecilerin korunması üzerine daha detaylı bir çalışma sunmuştur (Bilsborrow, 1997: 213).

1980' li yıllara gelindiğinde, on yıl öncesine kadar zengin kuzey ülkelerine göçmen gönderen Güney Avrupa ülkeleri; İtalya, İspanya, Portekiz ve hatta Afrika, Asya ve Orta Doğu' dan ithal işçi talep etmeye başlamıştır. Doğum oranlarında meydana gelen düşüşler sonucunda, yaşlı nüfusa sahip Japonya da ihtiyacı olan işçiyi karşılamak için; Asya ve Güney Amerika'nın yoksul ülkelerinden gelen göçmenlere yönelmiştir (Massey, Arango, Hugo, Kouaouci, Pellegrino ve Taylor, 1993: 431). Orta Doğu ülkelerinden (genellikle Suriye, Ürdün, Yemen'den), ABD, Avustralya ve Afrika' ya pek çok işçi göçleri yaşanmıştır (Edwards, 2005: 10).

Küresel eşitsizliklerin ve göçmenlerin kendi sınırları dışında daha iyi imkânları bulmaya devam ettiği sürece, göçün gelecek yıllarda da giderek artacağı birçok bilim adamı tarafından öngörülmektedir (Bretell ve Hollifed, 2000: 18).

Son yıllarda göçün daha fazla artış göstermesinin nedeni; göç eden insanların ülkelerinde meydana gelen çatışmalar sonucunda güven ortamlarının olmaması ve gelecek hakkındaki belirsizliklerin gün geçtikçe artmasıyla, kendilerini daha güvende hissedebilecekleri yerlere gitmek istemeleridir.

2.2.1.Ülkelere Göre Göç Analizleri

Tablo 2: IOM verilerine göre Dünya'daki göçmen sayıları (1960-2015)

Yıl	Göçmen Sayısı	Göçmen Sayısının Dünya Nüfusuna Oranı
1970	84,460,125	%2.3
1975	90,368,010	%2.2
1980	101,983,149	%2.3
1985	113,206,691	%2.3
1990	152,563,212	%2.9
1995	160,801,752	%2.8
2000	172,703,309	%2.8
2005	191,269,100	%2.9
2010	221,714,243	%3.2
2015	243,700,326	%3.3

Tablo 2'ye baktığımızda, son 45 yıl içerisinde uluslararası göçmen sayısında gözle görülebilir bir artış olduğu gözlenmektedir. Göçmen sayısı; 2000 yılında yaklaşık 173 milyon, 2005' te 191 milyon, 2010' da yaklaşık 222 milyon, 2015' te ise, yaklaşık 244 milyona ulaşmıştır. Uluslararası göçmen stoğu, 2000 yılından 2005 yılına kadar %2

artış göstermiştir. Uluslararası Göç Örgütü'nün (International Organization for Migration IOM) 2018 yılında yayınlamış olduğu bu verilere göre, her otuz kişiden biri göçmendir.

Tablo 3. Dünya Üzerinde En Fazla Göç Alan Ülkeler(Tüm Cinsiyetler için)

ULUSLARARASI GÖÇMEN RAKAMLARI(TÜM CİNSİYETLER)						
	1995	2000	2005	2010	2015	2017
DÜNYA	160.700.028	172.604257	190.531.600	220.019.266	247.585.744	257.715.425
Gelişmiş bölgeler	92.331.345	103.417.894	116.295.565	130.683.517	140.250.197	145.983.830
Az Gelişmiş Bölgeler	68.368.683	69.186.363	74.236.035	89.335.749	107.335.547	111.731.595
Gelir Seviyesi Yüksek Ülkeler	86.645.274	100.404.811	117.486.056	141.798.049	156.816.897	164.846.887
Orta Gelirli Ülkeler	64.413.423	64.042.290	64.661.461	70.204.762	79.772.836	81.439.828
Düşük gelirli Ülkeler	9.287.911	7.732.830	7.604.325	7.545.206	10.491.456	10.914.651
Sahra Altı Afrika	15.324.770	13.716.539	14.272.361	15.691.999	21.705.234	22.975.988
AFRİKA	16.352.814	14.800.306	15.462.306	17.007.249	23.436.088	24.650.223
Doğu Afrika	5.022.742	4.744.795	4.745.792	4.657.063	6.920.965	7.591.799
Uganda	634.620	634.703	652.968	529.160	1.197.162	1.692.120
Orta Afrika Demokratik Kongo Cumhuriyeti	2.646.108	1.756.687	1.928.828	2.139.972	3.436.978	3.539.697
Kuzey Afrika	1.816.963	744.387	622.869	588.850	824.492	879.223
Libya	2.081.640	1.885.650	1.731.939	1.893.613	2.354.732	2.410.056
Libya	508.041	567.436	625.212	683.998	771.146	788.419
Afrika'nın Güneyi	1.191.582	1.222.314	1.439.426	2.357.093	4.112.793	4.338.205
Güney Afrika	1.003.807	1.001.825	1.210.936	2.096.886	3.816.696	4.036.696
Batı Afrika	5.410.742	5.090.860	5.616.321	5.959.501	6.610.620	6.770.466
Fil Dişi Sahilleri	2.076.394	1.994.135	2.010.824	2.095.185	2.175.399	2.197.152
ASYA	46.422.010	49.198.332	53.243.730	65.921.788	76.558.152	79.586.709
Merkez Asya	5.890.035	5.183.872	5.238.699	5.262.414	5.393.504	5.462.972
Kazakistan	3.265.250	2.871.300	5.238.699	5.262.414	5.393.504	5.462.972
Doğu Asya	4.658.475	5.393.081	6.229.524	7.061.814	7.600.768	7.776.716
Çin, Hong Kong	2.243.798	2.669.122	2.721.235	2.779.950	2.838.665	2.883.051
Güney Asya	15.343.019	15.278.020	13.722.011	14.307.646	14.173.830	13.582.402
Hindistan	6.952.238	6.411.272	5.923.642	5.436.012	5.240.960	5.188.580
Güney doğu Asya	3.700.057	4.926.833	6.522.343	8.673.693	9.609.923	9.873.600
Tayland	809.720	1.257.821	2.163.447	3.224.131	3.486.526	3.588.873
Batı Asya	16.830.424	18.816.526	21.531.153	30.616.221	39.780.127	42.891.019

Suudi Arabistan	5.122.702	5.263.387	6.501.819	8.229.956	10.771.366	12.185.284
AVRUPA	52.867.154	56.314.816	63.201.280	70.747.947	74.501.508	77.895.217
Doğu Avrupa	21.344.124	20.428.480	19.747.392	19.127.781	19.880.519	20.121.711
Rusya Federasyonu	11.928.927	11.900.297	11.667.588	11.193.710	11.643.276	11.651.509
Kuzey Avrupa	7.194.824	7.900.973	9.588.814	11.810.676	13.188.813	13.946.390
İngiltere	4.155.293	4.730.165	4.926.156	7.604.583	8.411.021	8.841.717
Güney Avrupa	5.985.675	7.517.054	11.974.334	16.205.444	15.830.496	15.957.631
İspanya	1.020.067	1.657.285	4.107.226	6.280.065	5.891.208	5.947.106
Batı Avrupa	18.342.531	20.467.909	21.890.740	23.604.046	25.601.680	27.869.485
Almanya	7.464.606	8.992.631	9.402.447	9.812.263	10.220.418	12.165.083
LATİN AMERİKA VE KARAYİPLER	6.694.640	6.579.328	7.237.476	8.246.652	9.272.027	9.508.189
Karayıpler	1.154.700	1.256.547	1.133.118	1.153.588	1.385.784	1.399.747
Dominik Cumhuriyeti	323.381	355.611	376.001	393.720	415.564	424.964
Merkez Amerika	1.298.916	1.107.577	1.385.713	1.749.940	2.043.212	2.092.719
Meksika	458.549	538.051	712.487	969.538	1.193.155	1.224.169
Güney Amerika	4.241.024	4.215.204	4.518.645	5.143.123	5.843.031	6.015.623
Arjantin	1.595.069	1.540.219	1.673.088	1.805.957	2.086.302	2.164.524
KUZEY AMERİKA	33.341.147	40.351.848	45.363.387	50.970.996	55.766.224	57.664.184
Amerika Birleşik Devletleri	28.451.053	34.814.053	39.258.293	44.183.643	48.178.877	49.976.970
OKYANUSYA	5.022.263	5.360.027	6.023.421	7.124.634	8.051.745	8.410.933
Avustralya	4.741.947	5.065.063	5.417.982	6.830.423	7.750.276	8.102.983
Yeni Zelanda	4.153.330	4.486.250	4.878.030	5.882.980	6.710.540	7.035.560

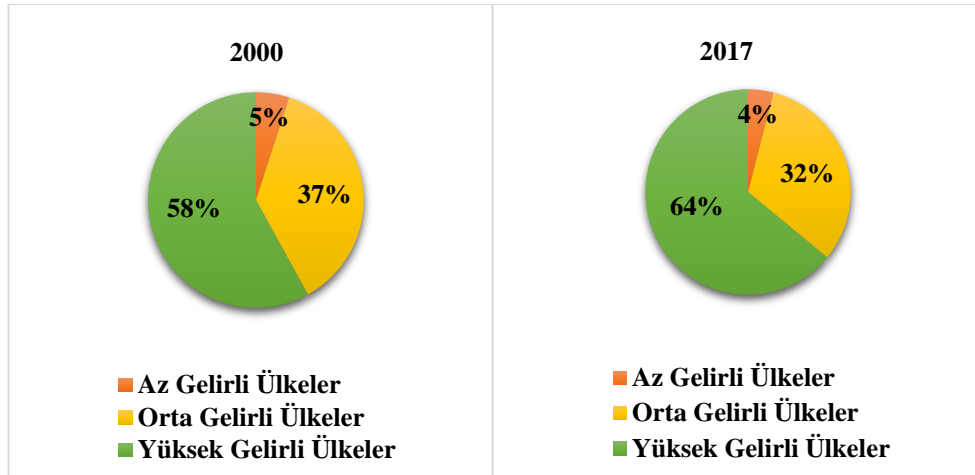
Kaynak: Birleşmiş Milletler Nüfus Bölümü Ekonomik ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Göçmenler Raporu 2017

Yukarıda verilen tablo 3'teki verilere göre, dünya üzerinde yaklaşık 258 milyon uluslararası göçmen bulunmaktadır. Yaklaşık %57'sini gelişmiş kuzey ülkeleri, %43'ünü ise; gelişmekte olan güney ülkeleri oluşturmaktadır. Uluslararası göçmenler, toplam dünya nüfusunun %3,4'ünü oluşturur. Bu artış 1990 yılında %2,9 olarak gerçekleşmiştir. Dünya üzerinde en fazla göçmen artışı, 2005-2017 yılları arasında olmuştur.

Göçmen sayısının %60'lık kısmını Asya ve Avrupa'da bulunan göçmenler oluşturur. 77 milyon göçmen Avrupa'da iken, 79 milyonu da Asya'dadır. Üçüncü en büyük göçmen sayısını barındıran kıta, 57 milyon göçmen ile Kuzey Amerika Kıtası'dır. Okyanusya 8 milyon, Latin Amerika ve Karayipler 9 milyon, Afrika ise, bünyesinde 24 milyon göçmeni barındırmaktadır.

1990- 2017 yılları arasındaki en büyük göçmen artışı, 31 milyon ile Asya'da meydana gelmiştir. 29 milyon ile Avrupa, 30 milyon ile Kuzey Amerika bu durumu takip etmiştir. Yine tabloya göre, 1990-2017 yılları arasındaki göçmen rakamlarındaki en fazla artış %85 ile Asya, Avrupa ve Kuzey Amerika'da olmuştur.

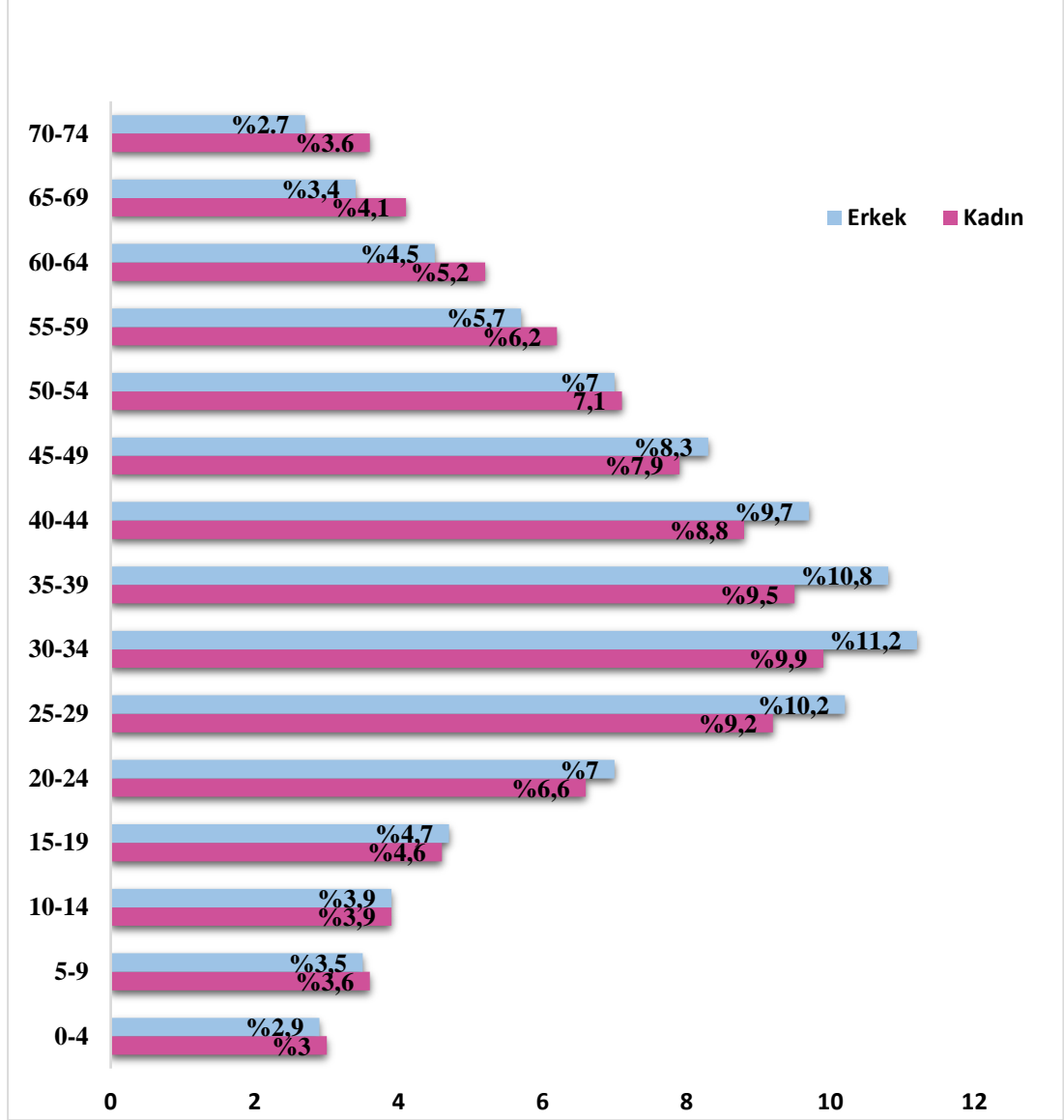
Tablo 3'e göre, uluslararası göçmenlerin bölgeler arasında eşit olmayan şekilde dağıldığını görülmektedir. Dünya üzerindeki göçmenlerin %51'i, yalnızca belirli 10 ülkede yaşamaktadır. 49,8 milyon göçmen, Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunmaktadır. 169 ülkede göçmen artışı yaşanırken, 60 ülkede göçmen sayısında azalma yaşanmıştır.

Şekil 2: Uluslararası Göçmenlerin Gelir Dağılımına Göre Yüzdesi
Kaynak: Uluslararası Göç Raporu 2018

Yüksek gelirli ülkeler, uluslararası göçmenlerin nerdeyse üçte ikisine ev sahipliği yapmaktadır. 2000 yılı ile 2017 yılları karşılaştırıldığında, iki yılda da yüksek gelirli ülkelerin göçmen sayısında artış olduğu görülmektedir. 2017 yılı itibariyle göçmenlerin %64'ü gelir seviyesi yüksek ülkelerde yaşarken, yalnızca %4'lük kısmı az gelirli ülkelerde yaşamaktadır. Dünya üzerindeki göçmenlerin %33'ü (92 milyon

göçmen), orta ve düşük gelirli ülkelerde yaşamaktadır. 92 milyon göçmenin sadece 11 milyonu düşük gelirli ülkelerde ikamet ederken, 81 milyon göçmen orta gelirli olan ülkelerde yaşamaktadır.

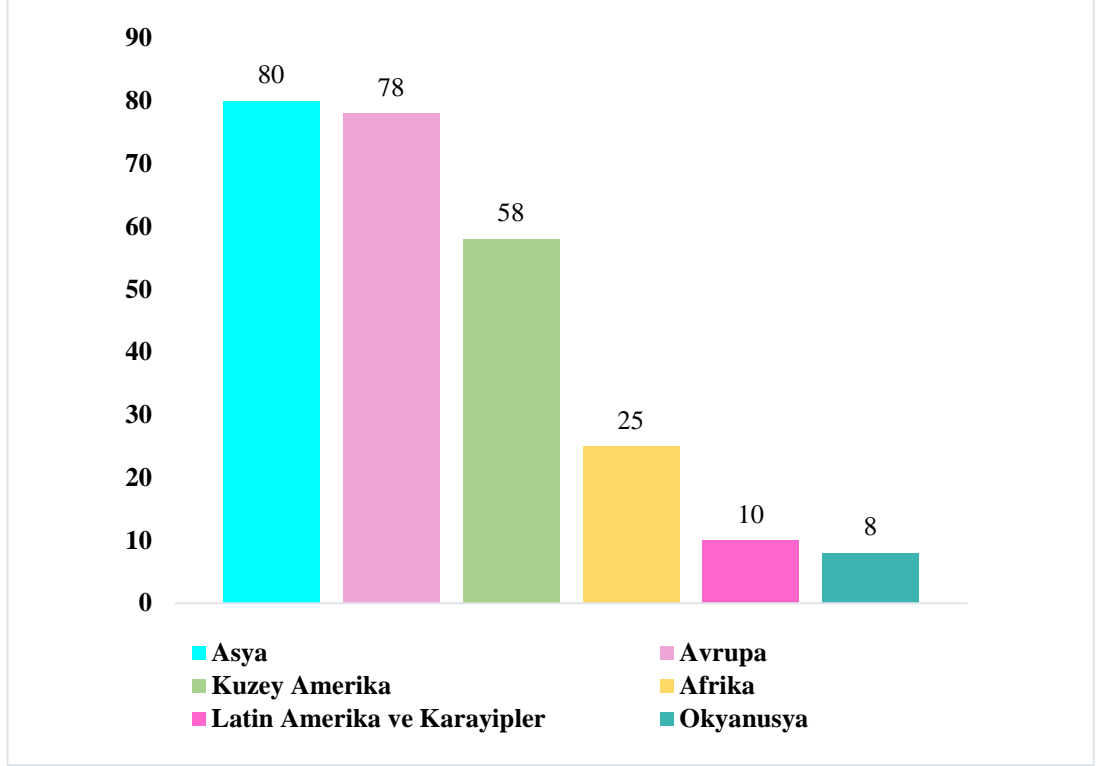

Şekil 3: Uluslararası Göçmenlerin Yaş-Cinsiyet Aralığı

Kaynak: Uluslararası Göç Raporu 2018

Şekil 3'e göre; uluslararası göçmenlerin %52'si erkek, %48'i kadındır. Uluslararası göçmenlerin %72'sini (20-64) yaş aralığındaki bireyler oluşturmaktadır. 50-74 yaş aralığında olan erkek sayısı, kadın sayısından daha azdır. 5 yaş üstünde olan erkek nüfus, toplam nüfusun %23,3' ünü oluştururken, kadınlarda bu oran %26,2' dir. 0-19 yaş aralığında olan göçmenlerin sayısı, hemen hemen tüm cinsiyetlerde yaklaşık değerler göstermiştir. 30-34 yaş aralığı, erkek ve kadın göçmen yüzdesinin en fazla

olduğu yaş aralığıdır. 35-39 yaş aralığı ise, en fazla ikinci kadın-erkek göçmenin bulunduğu yaş aralığıdır. 70 yaş üstü yaş grubu göçmen sayısı, her iki cinsiyet de diğer yaş gruplarında olan göçmen sayılarına göre daha azdır.

Şekil 4: Uluslararası Göçmenlerin 2017 Yılında Bölgelere Göre Dağılımı

Kaynak: Birleşmiş Milletler Nüfus Bölümü Ekonomik ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Göçmenler Raporu 2017

2017 yılında uluslararası göçmen sayısında Asya bölgesi, 80 milyonla ilk sırayı almıştır. Asya, dünya uluslararası göçmen sayısının yaklaşık %31'ini oluşturmaktadır. Ardından 78 milyon göçmenle Avrupa ikinci ve 58 milyon göçmenle Kuzey Amerika 3. sıradadır.

2.3.Türkiye’de Göç Hareketleri

Doğusunda ve güneyinde istikrarsızlık ve çatışmalar meydana gelen Orta Doğu ve Asya ülkeleriyle, batısında refah düzeyi ve yaşam standartlarının yüksek olduğu Avrupa ülkelerinin arasında Türkiye, köprü konumunda görülmektedir. Göçmenler, Orta Doğu’da yaşanan çatışmalar, ekonomik istikrarsızlıklar sonucunda, doğu sınırlarımızın dağlık olması ve kontrolünün zor olmasını fırsat bilerek; coğrafi yapıdan uygun olan, Ege ve Akdeniz sahillerimizden yasadışı yollarla Türkiye’den Avrupa

Birliği ülkelerine geçiş yapmaktadır. Son zamanlarda Türkiye, düzensiz göçün çekim merkezi haline gelmiştir. Bu tip göçlerin son yıllarda giderek artması, ülkemizin ekonomik, sosyal, kültürel ve demografik yapısının değişmesinde etkisini göstermiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: [http://www.goc.gov.tr /icerik/goc-tarihi_363_380](http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-tarihi_363_380), 2018).

Ülkemiz, coğrafi konumu itibariyle tarih boyunca kitlesel sığınmalara ve geniş çaplı göç hareketlerine ev sahipliği yapmıştır. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında, nüfus mübadeleleriyle ve zorlamalarla Balkanlar'dan Anadolu'ya birçok önemli göç gerçekleşmiştir (İpek, 1994: 92).

Cumhuriyet dönemi göçmen politikaları, Osmanlı dönemi göçmen politikalarından farklıdır. Osmanlı dönemi göç politikaları genelde din ve mezhep ortaklığına dayalı iken, Cumhuriyet döneminde kültürel ortaklığa dayalı, millet esaslı bir göçmen politikası mevcuttur (Çavuşoğlu, 2006: 132).

Türkiye' de göç hareketlerini iki dönem halinde ele alabiliriz. 1980'li yıllardan itibaren bu durum tam tersine dönmüş ve göç akımlarını yabancı kökenli insanlar oluşturmaya başlamıştır (İçduygu, 2000: 357). Bu tarihten itibaren ülkemiz düzensiz göç ve iltica hareketlerinin de hedef ülkesi olmaya başlamıştır. Ülkemiz, özellikle son yıllarda Orta Doğu ve Asya kökenli göçmenler tarafından transit ülke olarak görülmüş ve göç akımları hızla artmıştır. İlerleyen kısımda, özellikle son zamanlarda artış gösteren Orta Doğu'dan gelen Suriye' li göçmenler ele alınacaktır. Göç hareketlerinin, 1923-1980 dönemi ve 1980 sonrası dönem olarak ele alınması, farklı iki dönemde meydana gelmiş göç hareketlerinin daha kolay anlaşılmasını sağlayacaktır.

2.3.1.Türkiye'ye yönelen Göç Hareketlerinin Birinci Dönemi (1923-1980)

1922 yılından itibaren ülkemize, yaklaşık 5 milyondan fazla kişi göç etmiştir. Bu rakamda, çalışma ve ekonomik amaçlı ülkemize gelen yabancı vatandaşlar dâhil edilmemiştir. Çalışma, eğitim ve diğer pek çok amaçla ülkemize gelen kişileri de dâhil ettiğimizde, son 13 yılda ülkemize gelen 2.442.159 kişinin ikamet izni aldığı kaydedilmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında tarımsal üretimin artırılması ve kabul edilen iktisadi planlarla sanayinin de geliştirilmesi için; başka ülkelerde ikamet eden, Türk kültürü ve Türk soyundan olan vatandaşların Türkiye'ye gelmeleri devlet tarafından desteklenmiştir. Türkiye'ye bu şekilde gelen göçmenlere, İskân Kanunları ile Türk vatandaşlığına kabulü ve çeşitli imkânlardan yararlanma olanağı sağlanmıştır (Kirişçi, 2004: 40). Cumhuriyet'in ilk yılları, nüfusun artırılmasına yönelik politikaların olduğunu ve bu yüzden göçe teşvikler olduğunu göstermektedir. Göçün artırılmasına yönelik politikalar uygulanırken, göç edecek olanların Türk soyu ve Türk kültüründen olmasına özen gösterilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yılları, büyük bir göç hareketine tanıklık etmiştir. Lozan Anlaşması ile Yunanistan'da yaşayan pek çok Türk ile Türkiye'de yaşayan bir milyon Yunan kökenli Ortodoks Türkiye'yi terk etmek zorunda kalarak, karşılıklı mübadele göçünü meydana getirmiştir. Türkiye'den yurt dışına olan göçler, 1960'lı yıllara kadar genelde gayrimüslimleri kapsamıştır. Bu göçler, genellikle siyasi ve kültürel nedenlerden kaynaklanan göçler olmuştur. Binlerce gayrimüslim, bazen kendi kişisel girişimleriyle bazen de küçük gruplar halinde ülkemizi terk etmiştir (Akan ve Arslan, 2008: 10).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Yunanistan ile yapılan mübadele göçüyle, 1939 yılına kadar 384.000 Türk kökenli, Yunanistan'dan Türkiye'ye gelmiştir. Buna benzer olarak yaklaşık 200.000 Türk, Pomak(Müslüman Bulgarlı) ve Roman, Bulgaristan'dan 121.296 Türk ve Tatar, Romanya'nın farklı bölgelerinden ve Yugoslavya'dan 116.881 Türk, Bosnalı ve Arnavut'un göçü gerçekleşmiştir. 1920 ve 1930'lu yıllarda Sovyet yayılmacılığı olmasına rağmen, Türkistan'dan göç olmamıştır. 1923-1939 yılları arasındaki göçün %98'ini Balkanlardan gelen Türk ve Türk soyundan gelenler oluşturmaktadır (Kirişçi, 2004: 8).

1923-1980 yılları arasında daha çok, nüfusun homojenleştirilmesine yönelik göçler meydana gelirken; aynı zamanda yabancı kökenli kişilerin ülkemize sığınmaları gerçekleşmiştir. 1930 yıllarda, Nazi rejiminden kaçan pek çok Alman ve Yahudi de Türkiye'ye sığınmıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında 100.000 civarı Yahudi Filistin'e gitmek amacıyla Türkiye'ye gelmiştir. Balkan ülkeleri ve Ege Adaları'ndan yaklaşık

70.000 mülteci ülkemize gelmiştir(Kirişçi, 2004b: 2). Ülkemize gelenlerden Türk kökenli olmayanlar, tekrardan kendi ülkelerine dönmüştür (Kirişçi, 2000b: 11).

Türkiye’de 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne kadar, mevzuatta yalnızca Türk soyu ve kökeninden olanların korunmasının sağlanacağı belirtilmişti. Resmi istatistiklerde bu sebeple yabancılara sağlanan korumalar yoktur, birçok yabancı kökenlinin ülkemize sığındığını pek çok tarihi kaynakta mevcuttur (Kirişçi, 2000b: 10).

Türkiye’de kentleşmenin önde gelen bir sorunu olarak iç göçler görülmüştür. 1950’li yıllara gelene kadar iç göç hareketleri ve kentsel nüfus oranları düşük seviyelerdedir. Türkiye 1950 senesinden sonra hızlı bir kentleşme süreci yaşamıştır (Keleş, 2014: 25). II. Dünya Savaşı sonrası olan bu dönemde, bütün az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kentleşmeler meydana gelmiştir. Tekeli’ye göre, 1929’da meydana gelen ekonomik bunalım kentsel dönüşümün yaşanmasına engel olmuş ve bu sebeple Türkiye kentsel dönüşümünü II. Dünya savaşı sonrasında yaşamaya başlamıştır (Kaya ve Şahin, 2007: 456).

Akşit, kentleşme sürecini göç dönemlerine göre oluşturmuştur. Buna göre, ilk sıçrama 1950-1955 yılları arasında olmuştur. 1945-1950 yılları arasında köyden kente 214 bin kişi göç ederken, 1950-1955 yılları arasında bu rakam, 904 bine ulaşmıştır. Önceki dönemle karşılaştırıldığında, dört kat kadar bir artış olduğu gözlenmiştir (Akşit, 1998: 37).

1950 yılından itibaren dünya sisteminde şekillenmeler yaşanmış ve Türkiye de elde etmiş olduğu Cumhuriyet Dönemi başarılarının sonuçlarını, bu dönemde almaya başlamıştır (Akan, Arslan,2008:10). Türkiye’den Batı Avrupa’ya önce bireysel göçler meydana gelirken, 1960’lı yılların başından itibaren devlet yurt dışı istihdam politikaları ile göçe destek vermiş ve göçün sürekliliğini sağlamıştır (Alper, 2005: 5). Bu politikanın uygulanmasının altında yatan en önemli neden; göçün sonucunda ülkeye döviz getirisi olacağının ve işsizlik oranının azalacağının düşünülmesidir (Kutlu, 2000: 17).

Türkiye’de göç hareketleri, 1960’lara kadar etnik ve dini nüfus hareketleri şekildyken; 1960’lı yıllardan itibaren genellikle işgücü göçü şeklinde olmuştur. II. Dünya savaşı sonrasında Batı Avrupa ülkeleri yeniden yapılanma sürecine girerken,

işgücü ihtiyaçlarını Türkiye' den karşılamışlardır (Aksoy, 2012: 297). Türkiye'nin ilk büyük çaplı gü, 1960-1965 yılları arasında olmuştur (Abadan Unat, 2017: 50).

Türkiye'de ilk beş yıllık kalkınma planıyla; 1962-1967 yılları arasında g, işsizliği azaltmak ve işçi döviz akışı sağlama politikası olarak görülmüştür. Bu bağlamda Türkiye ile Almanya arasında, 1961 yılında g anlaşması imzalanmıştır. Türkiye, 1964'te Avusturya, Hollanda ve Belçika ile, 1965'te Fransa ve 1967'de İsveç ve Avustralya gibi ülkelerle ücret ve iş konularını içerecek şekilde anlaşmalar imzalamıştır. Batı Avrupa'ya yapılan göçler 1960'larda başlayıp, 1960'ların ortalarından itibaren hızlanmıştır. 1970'lerde yaşanan petrol krizi, ekonomik darboğazların yaşanması ve Federal Almanya'nın işçi alımını durdurması, göç hareketinin yavaşlamasına neden olmuştur. Fakat bu g hareketleri, 1970 sonları ve 1980'lerde aile birleşimi ya da evlilik gleri olarak devam etmiştir. Batı Avrupa lkelerinde yaşanan bu glerle, Türk nüfusu 1,7 milyona ulaşmıştır. Resmi kayıtlar, 1985'te 2 milyon, 1990'da 2,3 milyon ve 1995 yılına gelindiğinde ise; g rakamlarının 3 milyon kişiye ulaştığını göstermektedir (Akan ve Arslan, 2008: 11).

Ülkemize yönelik kitlesel göçler, Cumhuriyet dönemi ve sonrasında da devam etmiştir. Bu hareketlerin somut örnekleri şu şekilde sıralanabilir:

- 1922-1938 yılları arası Yunanistan'dan 384 bin kişi,
- 1923-1345 yılları arası Balkanlar'dan 800 bin kişi,
- 1979 İnan İslam Devrimi sonrasında, 1 milyondan fazla kişi
- 1988 yılında Irak'tan 51.542 kişi,
- 1989 yılında Bulgaristan'dan 345 bin kişi,
- 1991 yılında Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'tan 467.489 kişi,
- 1992-1998 yılları arasında Bosna'dan 20 bin kişi,
- 1999 yılında Kosova'da meydana gelen olaylar sonucunda 17.746 kişi,
- 2001 yılında Makedonya'dan 10.500 kişi,
- Nisan 2011- Ekim 2017 yılları arasında Suriye'de yaşanan karışıklıklar sonucunda, yaklaşık 3 milyon kişi Türkiye'ye göç etmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2018).

2.3.2. Türkiye'ye Yönelen Göç Hareketlerinin İkinci Dönemi(1980 ve Sonrası)

1980'li yıllara geldiğimizde, bir yandan emek göçlerinin, diğer taraftan siyasi göçlerin oluşmasına devlet politikalarının dolaylı da olsa etkisi bulunmaktadır. 1980'li yıllarda iktisat politikasında değişiklikler olmuş, ihracata dayalı dışa açık ekonomi modeline geçilmiş ve bu durumun da göçe etkisi olmuştur. Bunun yanı sıra, Türkiye'de bu yıllarda gerçekleşen darbe olayları, birçok zorunlu göçün olmasına neden olmuştur (Özbay ve Yücel, 2001: 13).

1960 sonrasında, Türkiye genellikle kitlesel işçi göçleri verirken, 1980'li yıllar itibariyle ilk kez yabancıların göçü ile karşı karşıya gelmeye başlamıştır (Kirişçi, 2004). Küreselleşme, Türkiye'nin 1923-2023 yılları arasındaki uluslararası göç politikaları, Türkiye'nin yakın coğrafyasında meydana gelen siyasi ve ekonomik dönüşümler gibi pek çok neden, bu değişimin oluşmasında etkili olmuştur. Kitle iletişim ve ulaşım alanındaki gelişmeler, dünyanın farklı yerlerinde yaşayan bireylerin başka ülkelere gitme olanaklarını artırmış, bu durum da çoğu ülkenin göç alan ülke konumuna gelmesine neden olmuştur. Türkiye'yi de etkileyen göç hareketlerinin temelinde küreselleşme yatmaktadır. Türkiye'nin yakın coğrafyasında meydana gelen siyasi kargaşalar ve ekonomik dönüşümler de Türkiye'ye olan göçün artmasına neden olmuştur. Afganistan, İran, Irak gibi ülkelerde yaşanan siyasi değişimler sonucunda binlerce kişi, Türkiye'ye düzensiz göçler gerçekleştirmiştir. Diğer taraftan, Sovyetler Birliği'nde ve Doğu Avrupa'da sosyalist sistemin çöküşüyle pek çok insan iş bulmak amacı ile Türkiye'ye göç etmiştir (İçduygu, 2014: 58).

1979 İslam Devrimi'nden sonra binlerce İranlı Türkiye'ye yerleşirken, bir kısmı da; BMMYK aracılığıyla başka ülkelere yönelmiş ve çoğunluğu da kendi imkânlarıyla Avrupa ülkelerine gitmiştir (İçduygu,2000:360). İlerleyen yıllarda ülkemize İran'dan göçler devam etmiştir. 1988-1991 arasında Irak'tan Türkiye'ye sığınmalar olmuştur. Bu dönemde ülkemize yarım milyona yakın Kürt sığınmış ve bu kişilere geçici korumalar sağlanmıştır (İçduygu, 2004b ve Kirişçi, 2004b: 4). İran ve Irak'tan gelen akımlar haricinde, Asya ve Afrika ülkelerinden de sığınma hareketleri olmuştur. 1983-1991 arasında Gana, Etiyopya, Nijerya, Sudan, Somali gibi Afrika ülkelerinden 380 sığınmacı; Afganistan, Çin ve Sudan gibi Asya ülkelerinden 940 kişi Türkiye'ye

sığınmıştır. Resmi kayıtlar haricinde de Türkiye'ye giriş yapan kişilerin daha fazla olduğu düşünülmektedir (İçduygu, 2000: 362).

1992 yılından itibaren Doğu Avrupa'da yaşanan savaşlar sonucunda Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle, 25.000 Bosnalıya ve 1999'dan itibaren ise; 16.000 Kosovalı Arnavut'a geçici korumalar verilmiştir (Kirişçi, 2004: 5). Türkiye'ye gelmiş Bosnalıların birçoğu, 1992 yılında kendi ülkelerine geri dönüş yapmış, yaklaşık 5000 kişi de Batı Avrupa ülkelerinde mülteci olarak kalmıştır. Bunun yanı sıra, 2000'li senelerde yaklaşık 2000 kişi Türk vatandaşlığı almış ve Türkiye'de ikamet etmeye başlamıştır. Türkiye'ye 1999 yılından itibaren gelmeye başlayan pek çok Arnavut ise; kendi ülkesine dönmüş, 1000 kişi de Türkiye'de kalmıştır (İçduygu, 2000: 363).

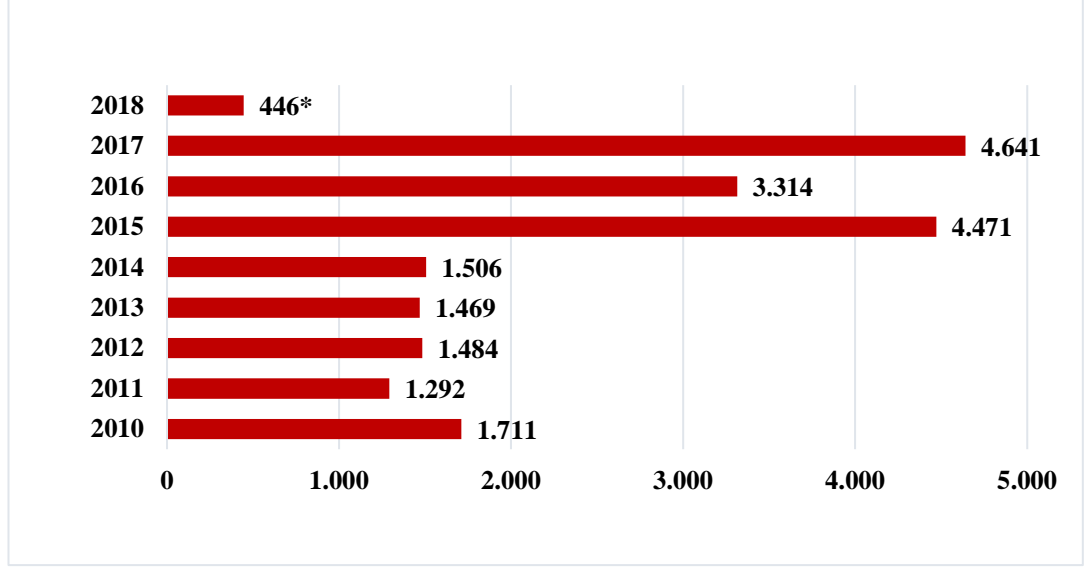
Ülkemizin göç potansiyelini, yakalanan yasadışı göçmen sayıları da göstermektedir. 1995 yılında 11.400, 2000'de 95.000 kişi yasadışı göçlerle ülkemize girmeye çalışmıştır. Beş sene içinde artan bu rakam Türkiye'nin de göç potansiyelindeki artışı net bir şekilde göstermiştir. Ülkemizde AB uyum süreci kapsamında yasal ve idari önlemlerin alınmasıyla yakalanan göçmen sayısı 2003 yılında 56.000, 2005 yılında ise; 43.000'e kadar düşüş göstermiştir (İçduygu, 2004: 4-5).

Türkiye'ye yönelen göç hareketinin temelinde dört ana neden yatar: Bunlardan birincisi; komşu ülkelerde yaşanan siyasi belirsizlikler, çatışmalar, zulüm ve güvensiz ortamdan kaçmaya çalışan insanların varlığıdır. İkincisi ise; Türkiye'nin coğrafi konumu itibarıyla gelişmiş Batı ve Kuzey ülkelerine gitmek isteyen göçmenler için çekici olmasıdır. Üçüncü neden, Avrupa'nın sınırlarında uygulamış oldukları artan sıkı göç kontrollerinden dolayı, çoğunluğun da Türkiye gibi Avrupa'nın komşu ülkelerine yönelmiştir. Son neden ise, ekonomik açıdan Türkiye'nin komşu ülkelere göre göçmenlere daha güzel şartlar sağlamasıdır.

Ülkemizde üç tür göçmen bulunmaktadır. İlki; Romanya, Belarus ve Moldova gibi Doğu Avrupa ülkelerinden iş bulmak amacıyla gelen göçmenlerdir. Bu göçmenler inşaat, tarım ve tekstil gibi sektörlerde istihdam edilmektedir. Pek çok orta ve üst sınıf aile de Moldova ve Ukraynalı kadınları ev işlerinde istihdam etmektedir. Eğlence ve fuhuş sektörlerinde de bu göçmenler, yoğun bir şekilde katılım sağlamaktadır. İkinci

tür göçmenler; Irak ve İran gibi Orta Doğu ülkelerinden, Bangladeş, Pakistan, Sri Lanka gibi Asya ülkeleri ve Somali, Nijerya, Kongo gibi Afrika ülkelerinden gelenler oluşturmaktadır. Bu göçmenler Avrupa'ya gitmek için Türkiye'yi köprü olarak görmektedir. Bu göçmenler, Türkiye'ye giriş ve çıkışlarını genellikle izinsiz ve vize ihlalleri yaparak, gerçekleştirirler. Ülkemizde kaldıkları süre içerisinde kaçak olarak yaşamlarını sürdürürler. Son göçmen türünü ise; sığınma talebi bekleyenler veya sığınma talebindeki olumsuz sonuç almasıyla ülkelerine dönmeyip, Türkiye'de kalıp, kaçak işçi olarak çalışanlar ya da başka bir ülkeye gitmek için göç yolları arayan göçmenler oluşturur (Taşkın, 2014: 185).

Ülkemizi transit ülke olarak gören göçmenler, öncelikle Ege Denizi'nden Yunanistan'a ve oradan da Almanya, Fransa, İtalya, Kanada, İsviçre gibi ülkelere ulaşmayı hedeflemektedir. Yunanistan ve Türkiye arasındaki göçmen kaçakçılığı konusunda işbirliğinin sağlanması iki ülke açısından da önemlidir (Taşkın, 2014: 188). Kaçak göçmenlerin bir bölümü, alınan önlemlere rağmen yasadışı yollara başvurarak, ülkemize giriş yapmıştır. Ülkemize yasadışı yollarla girmeye çalışan göçmenleri önlemek için pek çok önlem alınmıştır. Ülkemiz kara sınırlarının uzunluğu, üç tarafının denizlerle çevrili olması, sınırlarımızın genellikle dağlık alanlara denk gelmesinden dolayı alınan önlemler çok başarılı olmamıştır. Son zamanlarda da başka ülkelere gidebilmek için ülkemizi transit ülke olarak gören göçmenler mevcuttur. Ülkemizde yaşanan göçmen kaçakçılığı rakamları da bu durumu destekler niteliktedir. Şekil 5' te ülkemizde meydana gelen kaçakçılık rakamları 2010-2018 yılları itibarıyla verilmiştir. Grafiğe göre, ülkemizde en fazla göçmen kaçakçılığının 2017 yılında meydana geldiği görülmüştür. 2018 yılında göçmen kaçakçılığını engellemeye yönelik alınan önlemler etkili olmuş ve 2018 yılında göçmen kaçakçılığı, diğer yıllara oranla azalmıştır.

Şekil 5: Yıllara Göre Göçmen Kaçakçılığı *08.02.2018 İtibariyle
Kaynak: Türk Kızılayı Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü Temmuz 2017

TCK (Türk Ceza Kanunu) göçmen kaçakçılığı suçunu, doğrudan maddi menfaat sağlamak üzere, yabancı uyrukluları veya yurtsuzları Türkiye'ye sokmak veya Türkiye'de sürekli oturmalarına izin verilmemiş kişilerin yasal olmayan yollardan yurda sokulması veya yurttan çıkarılması şeklinde tanımlamıştır. Ve yine yasaya göre, kaçaklar suç çetesinin eline düşmüş mağdurlar olarak kabul edilir ve mağdur oldukları düşünülerek suçlu sayılmazlar. Kaçakçılığı düzenleyen, uygulayan, sahte kimlik ve pasaport düzenleyenler suçun failleri kabul edilerek, bu kişilere 8-12 yıl hapis cezası ile 10 bin güne kadar adli para cezası uygulanır. Eylemin gerçekleşmesi esnasında mağdurlarda ölüm varsa cezalar artırılmaktadır.

2.3.3.Son Yıllarda Türkiye'de Göç Rakamları

Türkiye' de son yıllarda göç oranında hızlı bir artış gözlemlenmiştir. Bu artış, tüm illerde aynı oranda olmamıştır. 2000 yılı TÜİK Göç İstatistik Raporu, illere göre ülkemize gelen göç sayılarını ve cinsiyet dağılımlarını görebilmemiz açısından faydalı olacaktır. Tablo 4'e göre; yurt dışından ülkemize gelen göç rakamları sıralamasında İstanbul 54 bin 644 kişiyle, ilk sırada yer almıştır. Yurtdışından İstanbul'a gelen göçün 29 bin 409'unu erkekler, 25 bin 235'ini kadınlar oluşturur. Bursa, illere göre yurtdışından gelen göç sıralamasında 17 bin 948 kişiyle ikinci sıradadır.

Tablo 4:İllere göre yurtdışından gelen göç, 2000

İl	Toplam	Erkek	Kadın	İl	Toplam	Erkek	Kadın
Adana	4 136	2 442	1 694	Kocaeli	4 279	2 457	1 822
Adıyaman	396	279	117	Konya	5 300	3 104	2 196
Afyon	2 135	1 200	935	Kütahya	1 794	990	804
Ağrı	415	276	139	Malatya	858	520	338
Amasya	806	485	321	Manisa	2 066	1 116	950
Ankara	17 660	10 055	7 605	Kahramanmaraş	1 550	964	586
Antalya	10 002	5 269	4 733	Mardin	744	439	305
Artvin	693	472	221	Muğla	3 368	1 707	1 661
Aydın	3 063	1 570	1 493	Muş	222	151	71
Balıkesir	4 065	2 009	2 056	Nevşehir	1 949	1 097	852
Bilecik	540	321	219	Niğde	576	326	250
Bingöl	396	308	88	Ordu	1 947	1 206	741
Bitlis	120	66	54	Rize	986	666	320
Bolu	708	458	250	Sakarya	2 245	1 353	892
Burdur	873	500	373	Samsun	2 796	1 756	1 040
Bursa	17 948	9 134	8 814	Siirt	113	71	42
Çanakkale	1 285	695	590	Sinop	996	565	431
Çankırı	441	247	194	Sivas	2 108	1 238	870
Çorum	1 380	845	535	Tekirdağ	5 573	2 855	2 718
Denizli	3 962	2 209	1 753	Tokat	966	562	404
Diyarbakır	836	527	309	Trabzon	3 318	1 702	1 616
Edirne	1 318	777	541	Tunceli	224	163	61
Elazığ	914	675	239	Şanlıurfa	803	542	261
Erzincan	754	446	308	Uşak	1 575	906	669
Erzurum	881	580	301	Van	1 760	1 115	645
Eskişehir	2 012	1 170	842	Yozgat	2 377	1 330	1 047
Gaziantep	2 166	1 270	896	Zonguldak	2 071	1 192	879
Giresun	1 666	980	686	Aksaray	1 822	1 131	691
Gümüşhane	598	347	251	Bayburt	236	176	60
Hakkâri	363	252	111	Karaman	1 042	601	441
Hatay	4 596	3 288	1 308	Kırıkkale	446	257	189
Isparta	1 621	850	771	Batman	232	131	101
İçel	3 474	1 974	1 500	Şırnak	445	262	183
İstanbul	54 644	29 409	25 235	Bartın	667	412	255
İzmir	18 025	9 440	8 585	Ardahan	287	194	93
Kars	549	363	186	Iğdır	635	420	215
Kastamonu	595	354	241	Yalova	1 401	759	642
Kayseri	3 912	2 266	1 646	Karabük	308	182	126
Kırklareli	1 546	780	766	Kilis	105	64	41
Kırşehir	1 124	692	432	Osmaniye	386	249	137
				Düzce	917	551	366

Kaynak: TÜİK Göç İstatistik Raporu 2000

2017 yılı TÜİK verilerinde, göç edenlerin hangi ülke vatandaşı oldukları tablo 5’te gösterilmiştir. Tablo 5’e göre; 2017 yılında yurt dışından Türkiye’ye gelen toplam 466 bin 333 kişi vardır. Bu kişilerin 101 bin 772’si Türk vatandaşı, 364 bin 541’i ise; yabancı uyrukludur. Ayrıca, Türkiye 2017 yılında yurt dışından en fazla göçü 97 bin

54 kişiyle Irak'tan almıştır. Bunu sırayla; 37 bin 747 ile Afganistan, 28 bin 189 Suriye, 20 bin 865 ile Azerbaycan vatandaşları takip etmiştir. Tablo 5 incelendiğinde; toplam göç eden erkek sayısının, toplam kadın sayısından daha fazla olduğu görülmüştür. Fakat Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Almanya, Rusya, Gürcistan, Ukrayna gibi ülkelerden gelen kadın göçmenlerin sayısı, erkeklerden fazladır. Hatta Gürcistan, Ukrayna, Rusya gibi ülkelerden gelen kadınların sayısı, erkeklerin sayısından oldukça çoktur. 2017 TÜİK verilerine göre, ülkemize Suriye'den gelen göç incelendiğinde; 17 bin 613 erkek ve 10 bin 576 kadın vatandaşla toplamda 28 bin 189 kişinin göç ettiği görülmüştür.

Tablo 5: 2017 yılı Vatandaşlık Ülkesine göre Türkiye'ye Gelen Göç

Vatandaşlık Ülkesi	Toplam	Erkek	Kadın
Toplam	466.333	244.083	222.250
Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşları	101.772	59.360	42.412
Yabancı Uyrklular	364.561	184.723	179.838
Irak	97.054	51.174	45.880
Afganistan	37.747	22.342	15.405
Suriye	28.189	17.613	10.576
Azerbaycan	20.865	10.736	10.129
Türkmenistan	20.317	8.093	12.224
Özbekistan	17.871	5.663	12.208
İran	17.794	9.471	8.323
Kırgızistan	8.982	2.529	6.453
Mısır	8.582	5.432	3.150
Almanya	8.440	4.028	4.412
Gürcistan	8.373	2.486	5.887
Rusya Federasyonu	7.311	2.370	4.941
Ukrayna	6.303	1.417	4.886
Libya	6.029	3.815	2.214
Çin	5.189	3.619	1.570

Kaynak:TÜİK Göç İstatistik Raporu, 2017

2.4.Türkiye'de Yabancılara Uygulanan İkamet İzinleri

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu Madde 30'a göre; Türkiye'de bulunan yabancılara “kısa dönem ikamet izni, aile ikamet izni, öğrenci ikamet izni, uzun dönem ikamet izni, insani ikamet izni ve insan ticareti mağduru” olmak üzere altı farklı ikamet izni verilmektedir. Suriye'den gelen yabancılardan büyük çoğunluğuna kısa dönem ikamet izni verilmektedir. Bu sebeple, burada ikamet izinlerinden yalnızca kısa dönem ikamet iznine değineceğiz.

2.4.1.Kısa Dönem İkamet İzni

Yabancılar Kanunu 32. maddesine göre, kısa dönem ikamet izni düzenlenebilmesi için yabancıların şu şartları sağlamış olmaları gerekmektedir:

- Yabancı'nın Türkiye'de kalış amacıyla ilgili bilgi ve belgeleri ibraz etmesi,
- Kanunun 7. maddesinde sayılan Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar arasında bulunmaması,
- Genel sağlık ve güvenlik standartlarına uygun barınma şartlarına sahip olması,
- Vatandaşı olduğu ya da yasal olarak ikamet ettiği ülkenin yetkili makamları tarafından düzenlenmiş adli sicil kaydını gösteren belgeyi sunması,
- Türkiye'de kalacağı adres bilgilerini vermesidir.

Kısa dönem ikamet izni düzenlenebilecek durumdaki yabancıları da şu şekilde sıralanır:

- Bilimsel araştırma amacıyla gelecek olan yabancılar.
- Türkiye'de taşınmaz malı bulunan yabancılar.
- Ticari bağlantı veya iş kuracak olan yabancılar.
- Hizmet içi eğitim programına katılacak olan yabancılar.
- Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu anlaşmalar ya da öğrenci değişim programları çerçevesinde eğitim veya benzeri amaçlarla gelecek olan yabancılar
- Turizm amaçlı kalacak yabancılar (turizm amacıyla kalacağını beyan eden yabancıların öncelikle geçimlerini ne şekilde sağlayacaklarıyla nerede ikamet edecekleri hususlarının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir).
- Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşımamak kaydıyla tedavi göreceği olan yabancılar.
- Adli veya idari makamların talep veya kararlarına bağlı olarak Türkiye'de kalması gereken yabancılar.
- Aile ikamet izni şartlarını kaybetmesi durumunda kısa dönem ikamet iznine geçirilecek olan yabancılar.
- Türkçe öğrenme kurslarına katılacak olan yabancılar (Bu yabancılarla en fazla iki defa ikamet izni verilebilir).

- Kamu kurumları aracılığıyla Türkiye’de eğitim, araştırma, staj ve kurslara katılacak olan yabancılar.
- Türkiye’de yükseköğrenimini tamamlayanlardan mezuniyet tarihinden itibaren altı ay içinde müracaat eden yabancılar (bu yabancılara bir defaya mahsus olmak üzere en fazla bir yıl süreli ikamet izni verilebilir).

Kısa dönem ikamet izni, ‘‘Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı olan yabancılar ve Türkiye’de çalışmayan ancak Bakanlar Kurulunca belirtilecek kapsam ve tutarda yatırım yapacaklar ile bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu olan yabancılar’’hariç her defasında en fazla ikişer senelik sürelerle düzenlenebilir.

Tablo 6: 2017 yılında aktif olarak Türkiye’de Kısa Dönem ikamet izni ile ikamet eden yabancıların uyruklarına göre dağılımı

UYRUK	TOPLAM
GENEL TOPLAM	383.839
IRAK	60.405
SURİYE	49.983
TÜRKMENİSTAN	25.693
AZERBAYCAN	24.312
AFGANİSTAN	24.211
ÖZBEKİSTAN	23.995
İRAN	15.144
LİBYA	13.905
RUSYA FEDERASYONU	13.302
MISIR	12.197

Kaynak: TÜİK Göç İstatistik Raporu, 2017

Tablo 6’ya göre; Orta Asya ülkelerinden kısa dönem ikamet izniyle Türkiye’ye gelen yabancıların sayısı, diğer ülkelere oranla fazladır. Tezimizde örnek olarak kullanılan Suriyeli göçmenlerin 2017 TÜİK Göç İstatistik Raporu’na göre; 49 bin 983’ünün kısa süreli ikamet izni kullanarak Türkiye’de kaldıkları görülmüştür.

Türkiye’ye gelen ilk Suriyeli girişi, 29 Nisan 2011 yılında Cilvegözü sınır kapısından olmuştur. Bu tarihten itibaren ülkemizdeki Suriyelilerin sayısı giderek artmaya başlamıştır. Türkiye’nin Suriyelilere uygulamış olduğu ‘‘Açık kapı’’ politikasından dolayı, ülkelerindeki iç savaştan kaçan kaçarak, ülkemize gelen Suriyelilere sınır kapıları açılmıştır (AFAD, 2014: 5).

Türkiye, ilk başlarda misafir olarak aldıkları Suriyelileri çadır kentlere almış ve onlara sağlık, yiyecek, sosyal aktivite, ibadet, temizlik hizmeti gibi pek çok imkânı sağlamıştır. 2012 BM Suriye Mülteci raporunda bu durum ele alınmış, Türkiye'nin Suriye'den gelen göçmenlere, yüksek standartlarda hizmet sağladıkları belirtilmiştir. 2013 yılında yayınlanan raporda, Türkiye'deki Suriyeli kampları için "şimdiye kadar görülen en iyi mülteci kampları" ifadesi kullanılmıştır (Kaya ve Eren, 2015: 68).

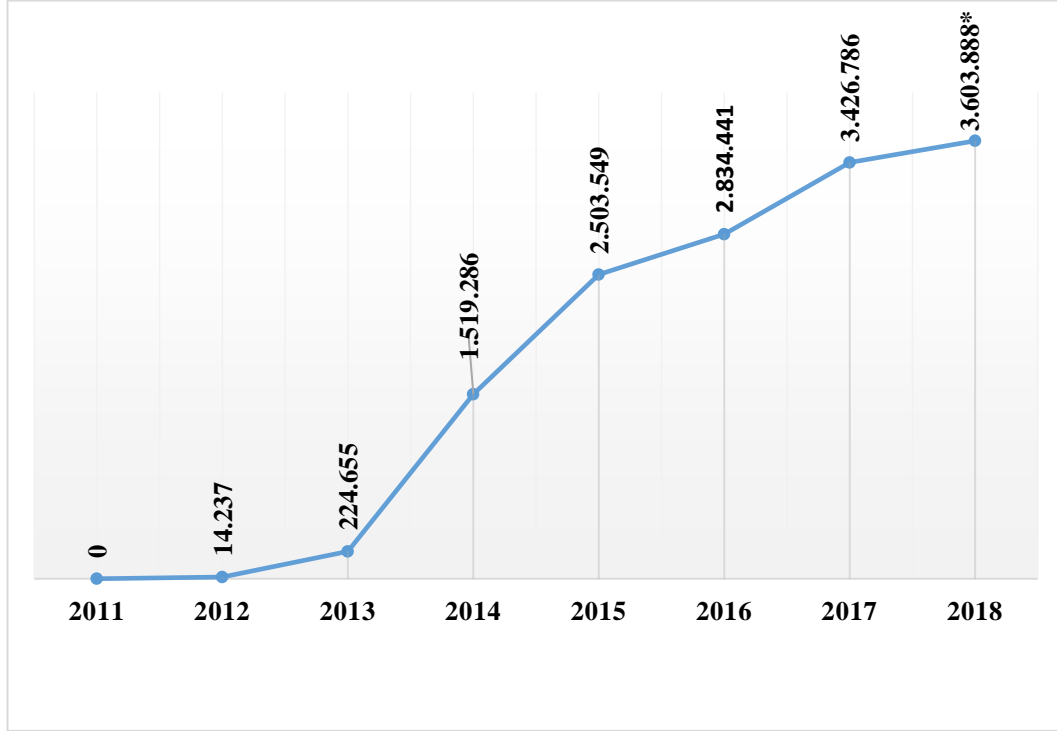
Suriyeliler ilk zamanlarda misafir olarak tanımlanırken, bu tanımın herhangi hukuku bir karşılığının olmaması ve keyfi uygulama risklerini önlemek amacıyla, geçici koruma statüleri verilmiştir. 2012'den itibaren, ülkemize toplu olarak sığınan Suriye vatandaşlarına ve Arap Cumhuriyeti'nde ikamet eden vatansız durumdakilere ilişkin yönerge kabul edilmiş ve bunun sonucunda ülkemizde ikamet eden birçok Suriyeli 'ye hukuki açıdan bir statü kazandırılmıştır (Oytun, 2015: 11).

Sınırdan giriş yapmış olan Suriyeliler hiçbir şekilde geri gönderilmemiş ve gelenlere "geçici koruma statüsü" verilmiştir. Sınırdan giriş yapan Suriyeliler kayıt altına alınarak, başlarda kamplara yerleştirilmiştir. Suriyelilere uygulanan geçici koruma politikasının, sınırlarımıza yönelik ani kitlesel nüfus hareketlerinde uygulanan acil durum politikası olduğu söylenebilir. Nüfus hareketlerine yönelik kesin bir çözüm bulununcaya kadar geçici koruma politikası, bir çözüm niteliği olarak görülür. Suriyelilerin hayatlarını sürdürebilmeleri için çeşitli suçlara karışmaya başlaması ve bilinçsizce ilerlemeleri, Türk halkının endişe ve korkularının artmasına neden olmuştur. Suriyelilerin dil, kültür, yaşam tarzı gibi farklılıkları, Türklerin Suriyelilerle uyumunu zorlaştırmış hatta Türklerin Suriyeliler hakkında kötü algılarının oluşmasına sebep olmuştur (Fitzpatrick, 2000: 279).

2.5. Suriye'deki Karışıklıkların Türkiye'ye Yansımaları

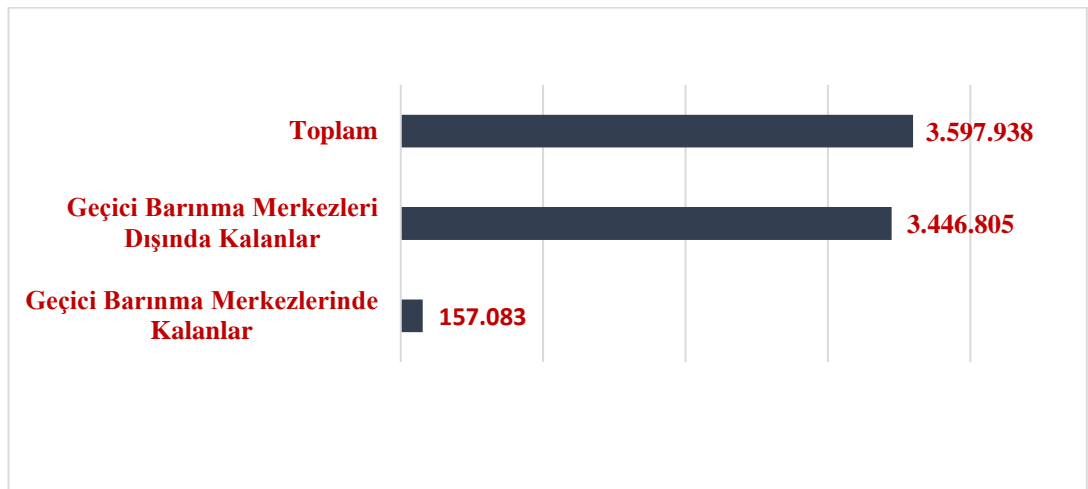
Suriye'de meydana gelen karışıklıklar her ülkenin göç olgusunu etkilediği gibi, Türkiye'nin de göç dengesinde değişikliklere neden olmuştur. Şekil 6'ya baktığımızda; 2011 yılından itibaren ülkemizin Suriye'den yoğun bir şekilde göç aldığı net bir şekilde görülmektedir. Ülkemizdeki son yıllarda geçici koruma kapsamında bulunan oldukça fazla Suriyeli göçmen mevcuttur. Şekil 6'ya göre, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerdeki en fazla artış 2012-2013 yılları arasında

olmuştur. Göç idaresinden alınan veriler doğrultusunda 2012 yılında geçici koruma kapsamında olan 14 bin 237 bin Suriyeli mevcutken; 2018 yılına gelindiğinde bu rakam 3 milyon 603 binin üzerine çıkmıştır. Ülkemizde 2011 yılından bu yıla geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sayısında gözle görülür derecede bir artış meydana gelmiştir.

Şekil 6: Yıllar itibariyle Türkiye’de Geçici koruma Kapsamındaki Suriyeliler
*22.11.2018 tarihi itibariyle

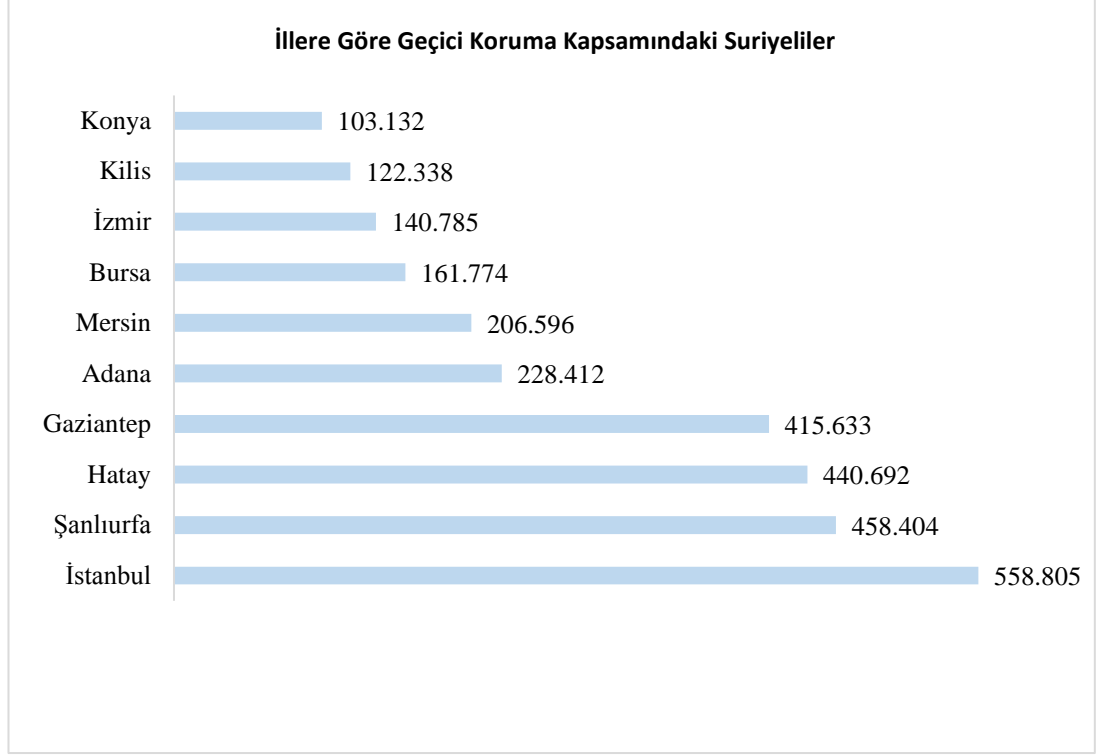
Kaynak: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Şekil 7: Geçici Barınma merkezleri ve Barınma Merkezlerinin Dışında Kalan Suriyeliler

Kaynak: <http://www.goc.gov.tr>

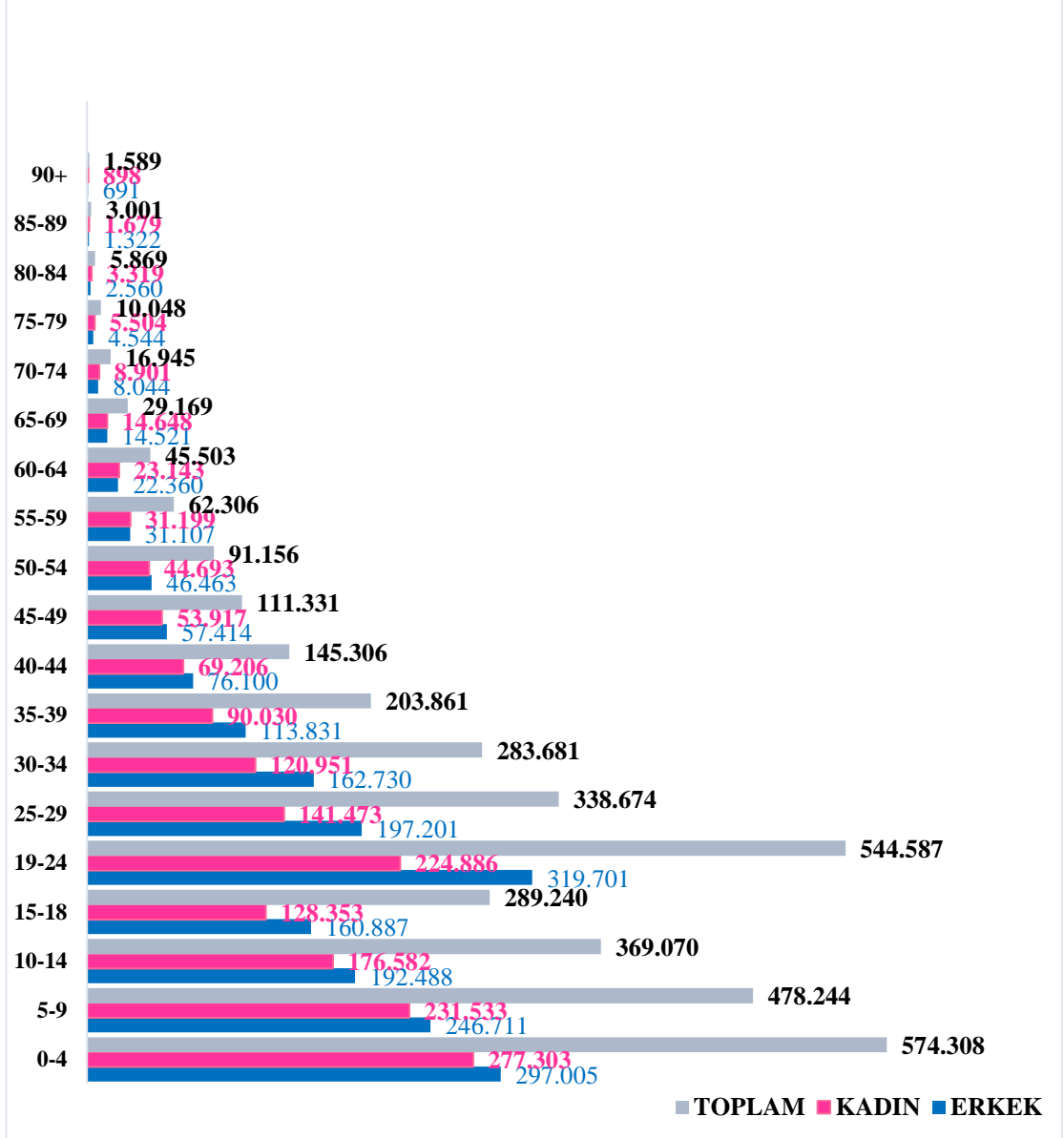
Göç idaresi resmi internet sitesi güncel verilerine göre, ülkemizde geçici barınma merkezlerinde kalan yaklaşık üç milyonun üzerinde Suriyeli mevcuttur. Şekil 7'ye göre, geçici barınma merkezleri dışında kalan yaklaşık 157 bin Suriyeli vardır.

Şekil 8: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin 10 İle Göre Dağılımı

Kaynak: <http://www.goc.gov.tr>

Şekil 8’de ülkemizde geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin buldukları ilere göre karşılaştırma yapıldığında; yaklaşık 559 bin kişiyle İstanbul ilk sırada gelmektedir. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin en fazla olduğu yerleri, İstanbul’dan sonra Şanlıurfa, Hatay ve Gaziantep illeri takip etmiştir. Geçici koruma kapsamında bu illerde yaşayan Suriyelilerin sayısı, birbirine yakındır.

Şekil 9: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyet Aralığı
Kaynak: <http://www.goc.gov.tr>

Şekil 9'a göre, geçici koruma kapsamında 0-4 yaş aralığında yaklaşık 570 bin, 19-24 yaş aralığında yaklaşık 545 bin Suriyeli bulunmaktadır. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin büyük bir kısmını 0-4 yaş arası çocuklar oluşturmaktadır. Tüm yaş aralıkları incelendiğinde; geçici koruma kapsamında olan erkek sayısının, kadın sayısından daha fazla olduğu görülmektedir. Fakat 65 yaşın üzerindeki kadınlarda durum farklı seyretmiş ve geçici koruma kapsamındaki kadınların sayısı erkeklerin sayısından fazla çıkmıştır. Şekil 9'da geçici koruma kapsamıyla ülkemizde bulunan Suriyelilerin büyük bir kısmını genç yaştaki bireylerin oluşturduğu sonucuna ulaşabiliriz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde iç karışıklıklar sonucunda, zorunlu olarak Suriye’den Türkiye’ye göç edenlerin, ülkemiz üzerindeki ekonomik ve sosyal yapı üzerine etkileri ve ülkemiz vatandaşlarının göç eden Suriyeli göçmenler hakkında düşünceleri bir saha çalışmasıyla ölçümü hedeflenmektedir. Bu bölümde ülkemizde de gündem konusu olan Suriyeli göçmenlerle ilgili 16 sorudan oluşan anket verilerinden elde ettiğimiz bulgular analiz edilerek yorumlanmıştır. Ayrıca araştırmanın, üniversitemizin içerisinde bulunduğu toplumun sosyal, iktisadi, güvenlik ve asayiş açısından sorunlarını görmesi, araştırması ve çözüm açısından duyarlılığını göstermesinden dolayı önem arz etmektedir.

3.1. Anket Katılımcılarının Demografik Özellikleri

Anketimizin 192’si internet üzerinden, 308’i elden olmak üzere 16 yaşından büyük her kesimden vatandaşımıza uygulanmıştır. Anketimiz 250 erkek ve 250 kadın vatandaşımıza eşit olarak yapılmış, kadın katılımcılarımız ile erkek katılımcılarımızın Suriyeli göçmenler hakkındaki görüş ve düşüncelerinin farklılık ya da benzerliklerinin varlığının analiz edilmesi amaçlanmıştır.

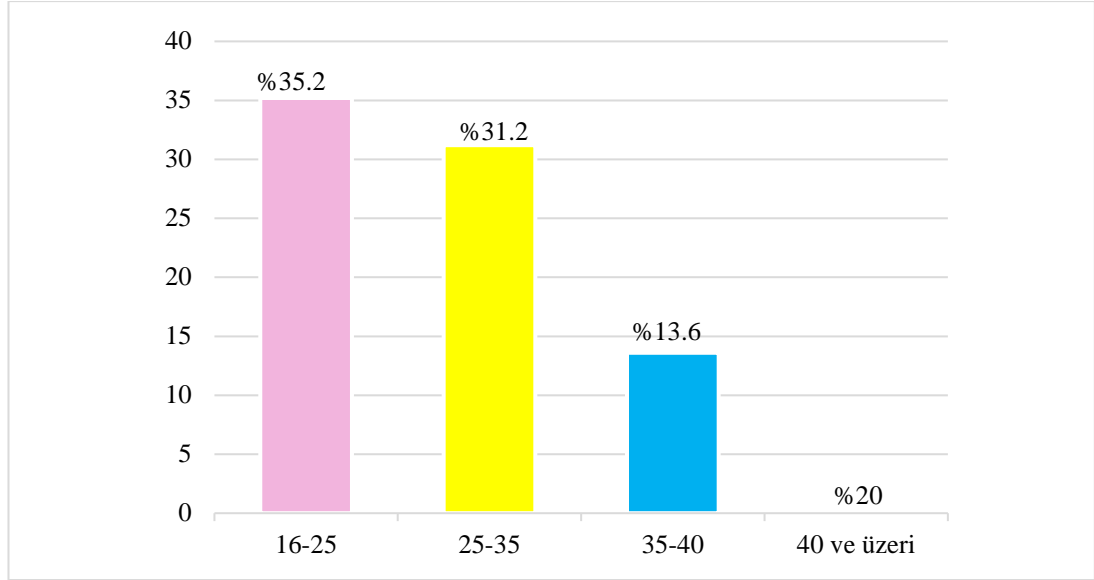
Tablo 7: Anket Katılımcılarının Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	250	50
Erkek	250	50
Toplam	500	100

Tablo 8: Kadın Katılımcıların Yaş Aralığı

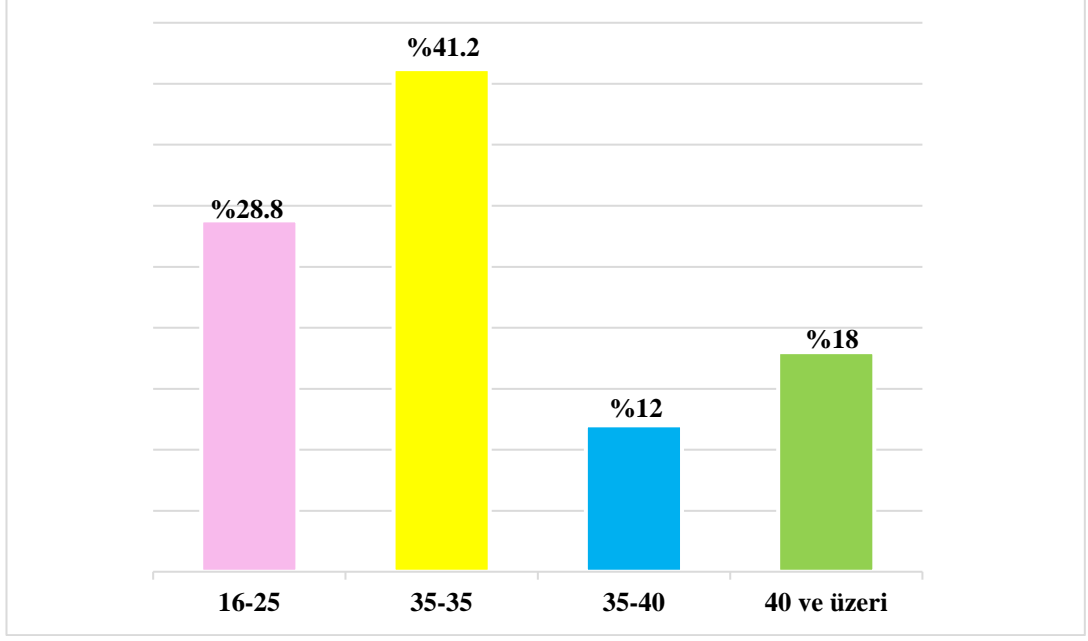
Yaş	Frekans	%
16-25	88	35.2
25-35	78	31.2
35-40	34	13.6
40 ve Üzeri	50	20
Toplam	250	100

Şekil 10: Kadın Katılımcıların Yaş Aralığı

Anketimize 250 kadın katılmıştır. Katılımcıların yaklaşık %35’i 16-25 yaş aralığında, %31’i 25-35 yaş aralığında, yaklaşık %14’ü 35-40 yaş aralığında ve kalan %20’si 40 yaş ve üzeri kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 9: Erkek Katılımcıların Yaş Aralığı

Yaş	Frekans	%
16-25	72	28.8
25-35	103	41.2
35-40	30	12
40 ve üzeri	45	18
Toplam	250	100

Şekil 11: Erkek Katılımcıların Yaş Aralığı

Anketimizde 250 erkek katılımcı mevcuttur. Ankete katılan erkeklerin yaklaşık %29'unu 16-25 yaş aralığındaki erkekler, %41'ini 25-35 yaş aralığındakiler ve kalan %30'luk kısmını ise; 35 yaş üzerindeki erkekler oluşturmaktadır.

Anket sonuçları değerlendirilirken; Suriyeli göçmenlerin Türkler üzerindeki uyumu sosyal etkileri, ekonomik etkileri, yardım konusu ve güvenlik açısından olmak üzere dört ana başlık altında gruplandırılması yapılmıştır. Suriyelilerin sosyal açıdan Türk vatandaşlarımızla uyumunu anlayabilmemiz açısından 250 kadın ve 250 erkek katılımcımıza 5 soru yöneltilmiştir.

3.2.Anket Güvenilirlik Analizi

Bir çalışmada ölçüm aracının ölçülmek istenen ifadeleri ne kadar doğru ölçtüğünü belirlemek için güvenilirlik analizi yapılır. Ölçüm aracının ölçme için ne kadar uygun olduğu bu analiz ile belirlenir. Bir ölçmenin birden farklı ölçümde aynı koşullar altında aynı ya da birbirine yakın sonuçlar vermesi beklenir. Birbirine yakın sonuçlar o ölçmenin güvenilir olduğunu gösterir Ölçümün ne kadar genellenebileceği güvenilirlik analizi ile belirlenir. Bir ölçeğin farklı ölçümlerde, aynı koşullar altında birbirine benzeyen sonuçlar vermesi, o ölçeğin güvenilir olduğunu gösterir. Güvenilirlik, bir başka deyişle sonuçların tutarlılığıdır (Karasar, 2015).

Güvenilirlik analizinde birden çok model kullanılmaktadır. Bu çalışmada Cronbach Alpha katsayısı ile güvenilirlik hesaplanmıştır. Bu katsayı 0 ile 1 arasında değişen değerler almaktadır ve ifade için “ α ” simgesi kullanılmıştır.

Literatürde bazı değişik uygulamalar ve değerlendirmeler olmakla birlikte genellikle

$0,00 \leq \alpha \leq 0,40$ ise ölçek güvenilir değil,

$0,40 \leq \alpha \leq 0,70$ ise ölçek güvenilirliği düşük,

$0,70 \leq \alpha \leq 1,00$ ise ölçek güvenilirdir.

Şeklinde analiz yapılmaktadır.

Bu çalışmada uygulanan ankette demografik sorular dışında kalan ve katılanların algılarını ölçmek için kullanılan 14 ifadenin tamamı analize dahil edilmiş olup, analiz sonucunda α katsayısının 0,71 (%71) olduğu görülmüştür.

Tablo 10:Güvenilirlik Analizi Sonuçları
Reliability Statistics

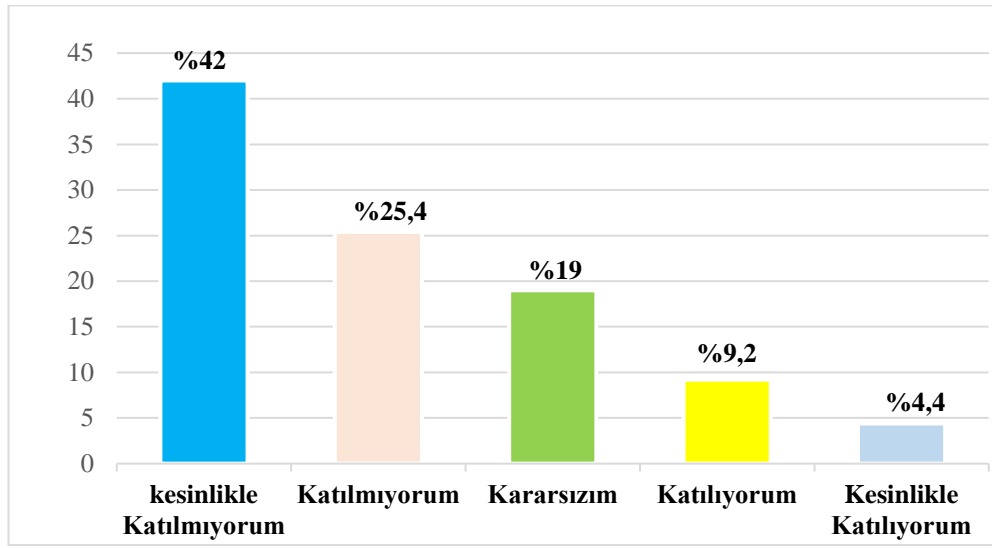
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,719	,703	14

Analiz sonucu tablo 10’da gösterilmiş olup, alınan sonuca göre kullanılan çalışmanın yeterli derecede güvenilir olduğu ve değişkenlerin içsel tutarlılığa sahip olduğu görülmüştür.

3.3. Suriyelilerin Sosyal Açıdan Türklerle Uyumu

Tablo 11: Bütün Katılımcıların ‘‘Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnunum.’’ Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	210	42
Katılmıyorum	127	25.4
Kararsızım	95	19
Katılıyorum	46	9.2
Kesinlikle Katılıyorum	22	4.4
Toplam	500	100

Şekil 12: Bütün Katılımcıların ‘‘Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnunum.’’ Cümlesine Yaklaşımı

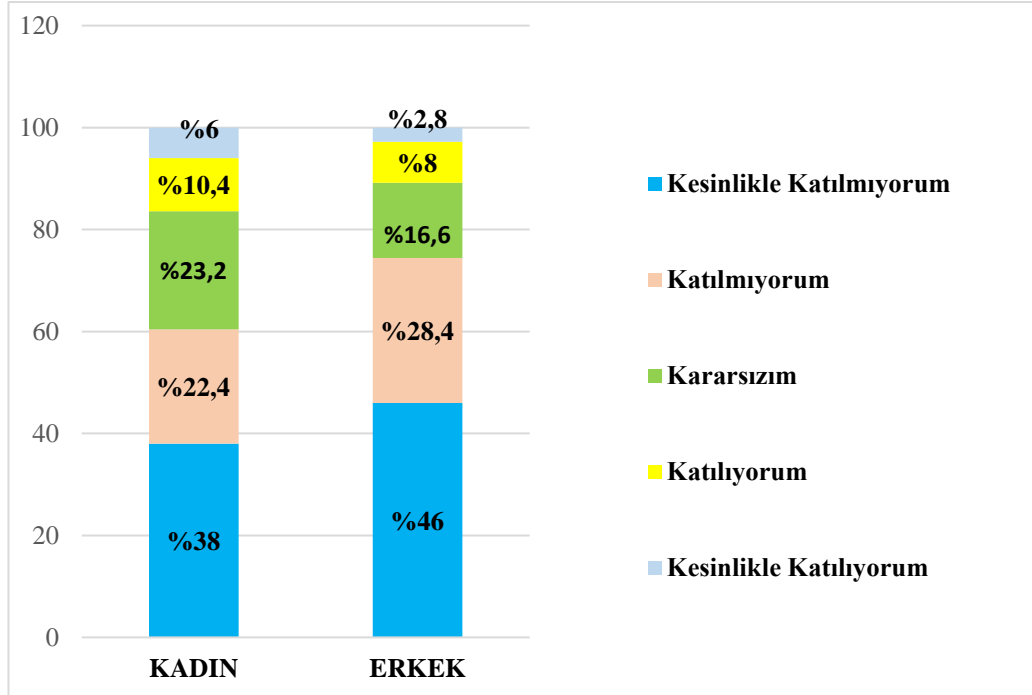
Katılımcıların neredeyse yarısı olan %42’lik kısmı, Suriyelilerle bir arada yaşamaktan kesinlikle memnun olmadığını belirtmiştir. Geriye kalan %25’i keskin cevap vermemiş fakat katılmıyorum seçeneğini işaretlemiştir. %19’luk kısım kararsız kalmış ve kalan %14’lük kısım Suriyelilerle yaşamaktan memnun olduklarını, herhangi bir şekilde rahatsızlık duymadıklarını söylemiştir.

Tablo 12: Kadın Katılımcıların ‘‘Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnunum.’’ Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	95	38
Katılmıyorum	56	22.4
Kararsızım	58	23.2
Katılıyorum	26	10.4
Kesinlikle Katılıyorum	15	6
Toplam	250	100

Tablo 13: Erkek katılımcıların “ Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnunum.”
Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	115	46
Katılmıyorum	71	28.4
Kararsızım	37	14.8
Katılıyorum	20	8
Kesinlikle Katılıyorum	7	2.8
Toplam	250	100

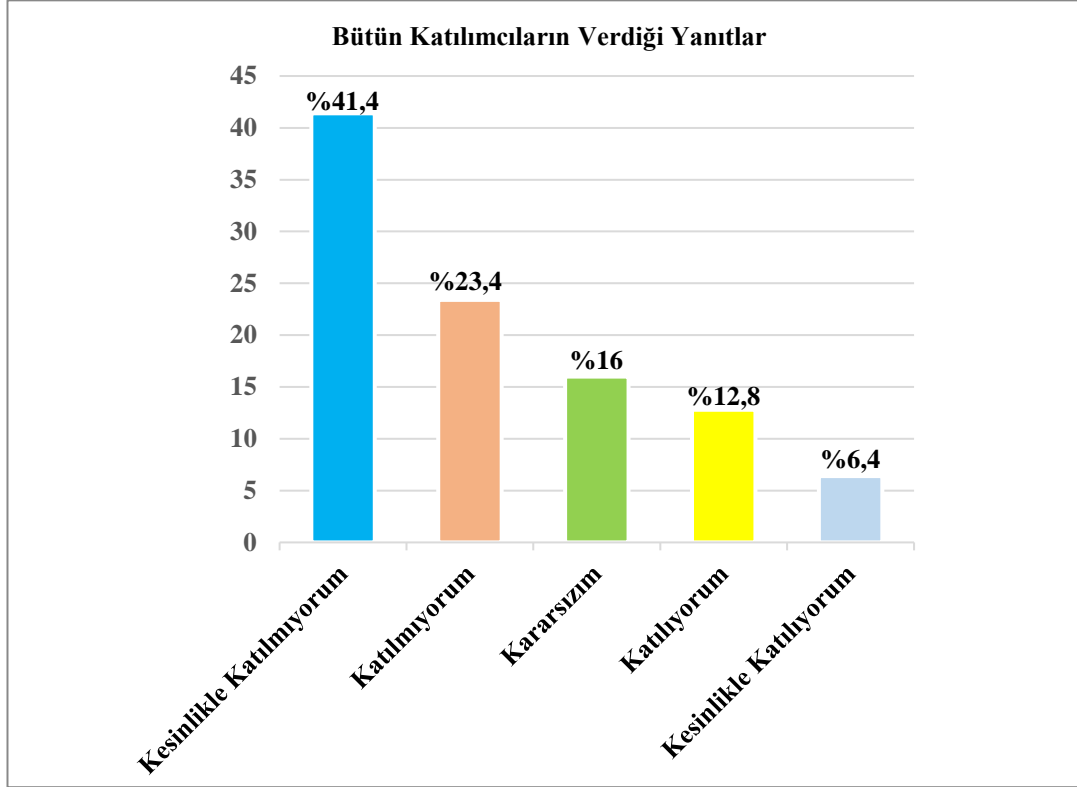

Şekil 13: Farklı Cinsiyetlerin “ Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnunum.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Çıkan sonuçlar; kadınların %60'ının, erkeklerin %74'ünün Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnun olmadıklarını göstermiştir. Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnun olup olmadığı konusunda kadınlarda kararsızlık oranı %23 iken, erkeklerde bu oran yaklaşık %17 olmuştur. Kadınlarda kararsızlık oranı, erkeklerden oldukça fazladır. Kadın katılımcıların %16'sı, erkeklerin ise yaklaşık %11'i Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Hem kadınlarda hem de erkeklerde çıkan olumsuz sonuçların fazla olması, ülkemizde Suriyelilerle ciddi uyum sorununun olduğunu göstermektedir. Şekil 13'e göre; erkeklerde bu durumun, kadınlardan daha fazla olduğu açıktır.

Tablo 14: Bütün Katılımcıların ” Suriyelilerle aynı binada oturmaktan rahatsızlık duymazdım.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	207	41.4
Katılmıyorum	117	23.4
Kararsızım	80	16
Katılıyorum	64	12.8
Kesinlikle Katılıyorum	32	6.4
Toplam	500	100

Şekil 14: Bütün Katılımcıların ” Suriyelilerle aynı binada oturmaktan rahatsızlık duymazdım.” Cümlesine yaklaşımı

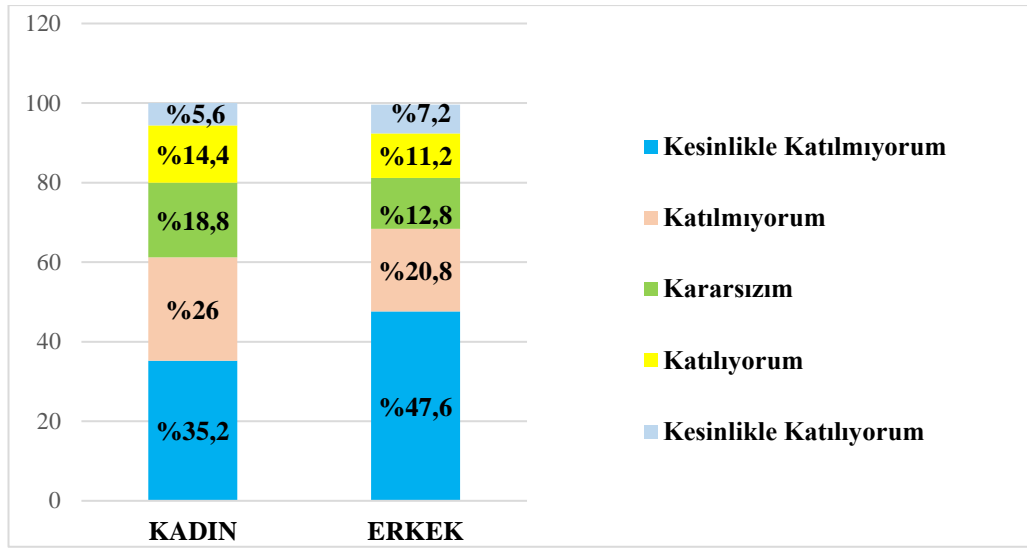
Katılımcılara Suriyelilerle aynı binada oturmaktan rahatsızlık duyup duymayacağını anlamak amacıyla sunulan anket sorularına, %41’i kesinlikle katılmadığını, %23’ü katılmıyorum şikkını işaretleyerek, Suriyelilerle aynı ortamda bulunmak istemediklerini belirtmiştir. Katılımcıların %16 ‘sı kararsız kalmış, kalan %19’luk kısım ise, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seçeneklerini işaretlemiştir. Suriyelilerle aynı binada oturmaktan istemeyenlerin sayısı, küçümsenemeyecek kadar fazla çıkmıştır. Çıkan sonuçlar, bireylerin Suriyelilerle bir arada olmak istemediklerini destekler niteliktedir.

Tablo 15: Kadın Katılımcıların ”Suriyelilerle aynı binada oturmaktan rahatsızlık duymazdım.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	88	35.2
Katılmıyorum	65	26
Kararsızım	47	18.8
Katılıyorum	36	14.4
Kesinlikle Katılıyorum	14	5.6
Toplam	250	100

Tablo 16: Erkek Katılımcıların ”Suriyelilerle aynı binada oturmaktan rahatsızlık duymazdım.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	119	47.6
Katılmıyorum	52	20.8
Kararsızım	32	12.8
Katılıyorum	28	11.2
Kesinlikle Katılıyorum	18	7.2
Toplam	250	100

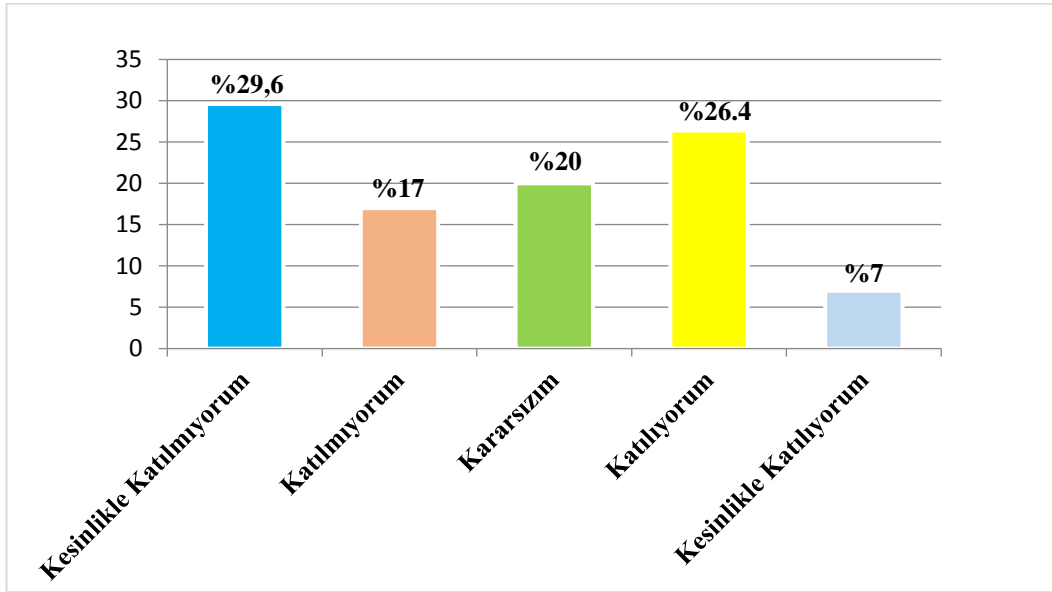

Şekil 15: Farklı Cinsiyetlerin ”Suriyelilerle aynı binada oturmaktan rahatsızlık duymazdım.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Erkek katılımcıların neredeyse yarısı olan %48’i Suriyelilerle aynı binada olmaktan kesinlikle rahatsızlık duyacağını belirtirken, kadın katılımcıların da %35’ i kesinlikle katılmıyorum şikkını işaretlemiştir. Erkeklerin %21’i rahatsızlık duymazdım sorusuna katılmıyorum derken, kadınlar da bu oran; %26’dır. Kadınların %19’u, erkeklerin %13’ ü kararsız kalmıştır. Katılmıyorum seçeneklerinin toplam olarak yüzdelerine bakacak olursak hem kadınların hem de erkeklerin Suriyelilerle aynı binada olmalarının onlara rahatsızlık vereceği sonucuna ulaşabiliriz.

Tablo 17: Bütün Katılımcıların “Çocuğumun Suriyeli çocuklarla arkadaşlık etmesinden rahatsız olmam ya da çocuğum yok ama olsaydı arkadaşlık kurması beni rahatsız etmezdi” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	148	29.6
Katılmıyorum	85	17
Kararsızım	100	20
Katılıyorum	132	26.4
Kesinlikle Katılıyorum	35	7
Toplam	500	100

Şekil 16: Farklı Cinsiyetlerin “Çocuğumun Suriyeli çocuklarla arkadaşlık etmesinden rahatsız olmam ya da çocuğum yok ama olsaydı arkadaşlık kurması beni rahatsız etmezdi” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Katılımcıların %29,6’sı çocuklarının Suriyeli çocuklarla arkadaşlık kurmasından kesinlikle rahatsızlık duyacağını söylerken; % 17’si kesin olmamakla beraber rahatsız olacağını belirten katılmıyorum seçeneğini işaretlemiştir. %26 lık bir oran önermeye katıldığını işaretlerken, %7’si kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların hemen hemen yarısı çocuklarının Suriyelilerle arkadaşlık kurmasını istemezken; yine yarısına yakını da sorun görmeyerek daha ılımlı yaklaştıkları görülmektedir. Bu soruya verilen cevaplardan da yola çıkarak, katılımcılarımızın ırkçı bir tutumdan ziyade daha insani duygularla karar veriyor oldukları sonucuna ulaşabiliriz.

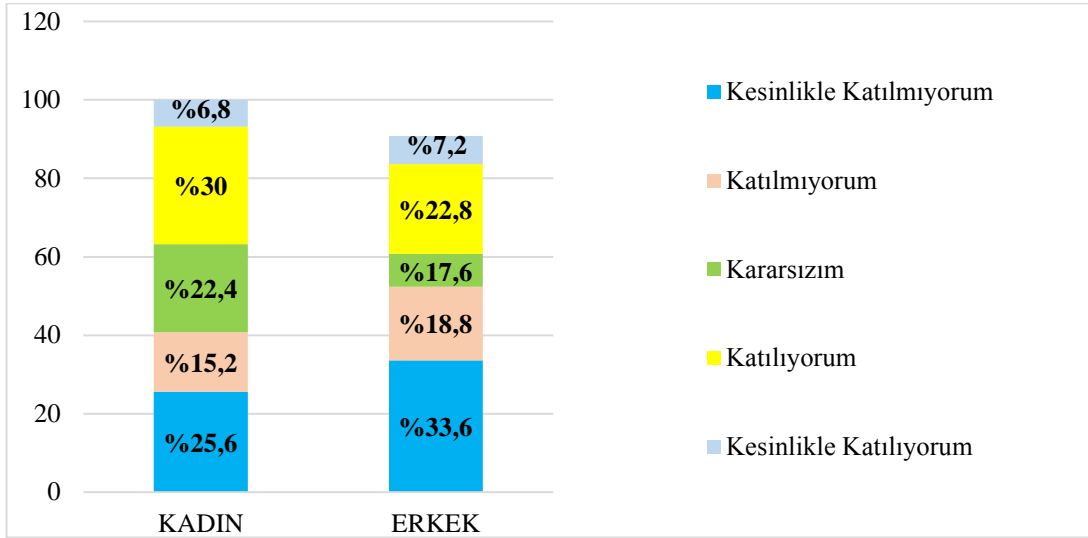

Tablo 18: Kadın Katılımcıların “Çocuğumun Suriyeli çocuklarla arkadaşlık etmesinden rahatsız olmam ya da çocuğum yok ama olsaydı arkadaşlık kurması beni rahatsız etmezdi” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	64	25.6
Katılmıyorum	38	15.2
Kararsızım	56	22.4
Katılıyorum	75	30
Kesinlikle Katılıyorum	17	6.8
Toplam	250	100

Tablo 19: Erkek Katılımcıların “Çocuğumun Suriyeli çocuklarla arkadaşlık etmesinden rahatsız olmam ya da çocuğum yok ama olsaydı arkadaşlık kurması beni rahatsız etmezdi” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	84	33.6
Katılmıyorum	47	18.8
Kararsızım	44	17.6
Katılıyorum	57	22.8
Kesinlikle Katılıyorum	18	7.2
Toplam	250	100

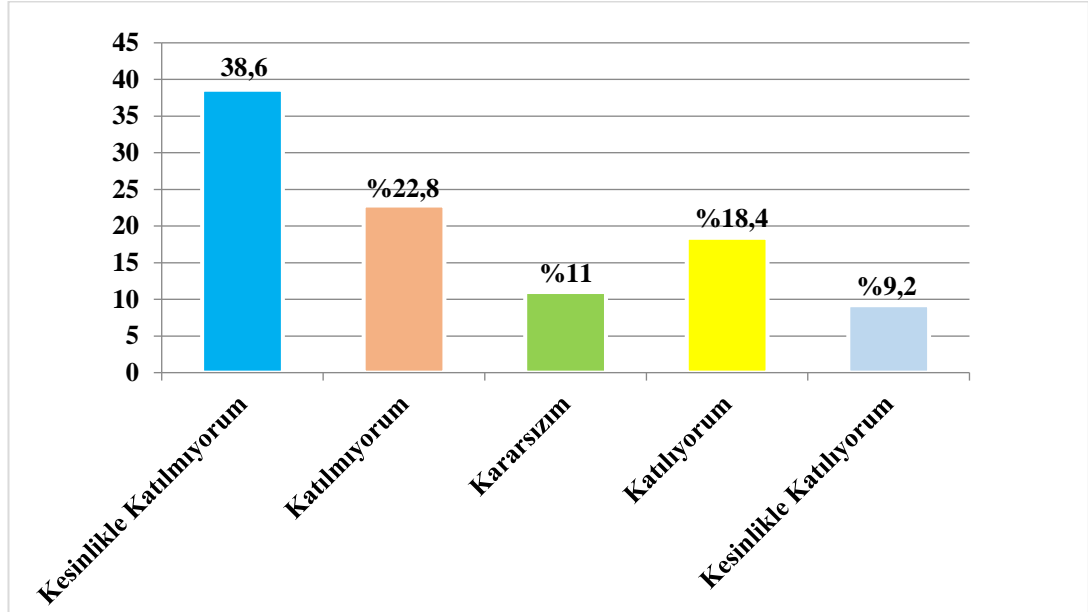
Şekil 17: Farklı Cinsiyetlerin “Çocuğumun Suriyeli çocuklarla arkadaşlık etmesinden rahatsız olmam ya da çocuğum yok ama olsaydı arkadaşlık kurması beni rahatsız etmezdi ” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Kadın katılımcıların yaklaşık %26’sı kesinlikle çocuklarının Suriyelilerle arkadaşlık etmesinden rahatsızlık duyacağını söylerken, erkek katılımcılarımızda bu oran yaklaşık %34’tür. Kadınların %15’i, erkeklerin yaklaşık %19’u, kesin olmamakla beraber önermemize katılmamıştır. Kararsızlık seçeneğine baktığımızda kadınların %22’si kararsızım seçeneğini işaretlerken, erkeklerde bu oran yaklaşık %18’dir. Kadınların yaklaşık %37’si, erkeklerin %30’u, çocuklarının Suriyeli çocuklarla arkadaşlık kurmasından rahatsız olmayacağını ifade etmiştir. Verilen bu cevaplar;

çocuklarının göçmenlerle arkadaşlık etmesinden erkeklerin, kadınlardan daha fazla rahatsız olduğunu göstermiştir.

Tablo 20: Bütün Katılımcıların “ Suriyelilerin çalışma hayatımıza girmesi beni rahatsız etmiyor” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	193	38.6
Katılmıyorum	114	22.8
Kararsızım	55	11
Katılıyorum	92	18.4
Kesinlikle Katılıyorum	46	9.2
Toplam	500	100

Şekil 18: Bütün Katılımcıların “ Suriyelilerin çalışma hayatımıza girmesi beni rahatsız etmiyor” Cümlesine Yaklaşımı

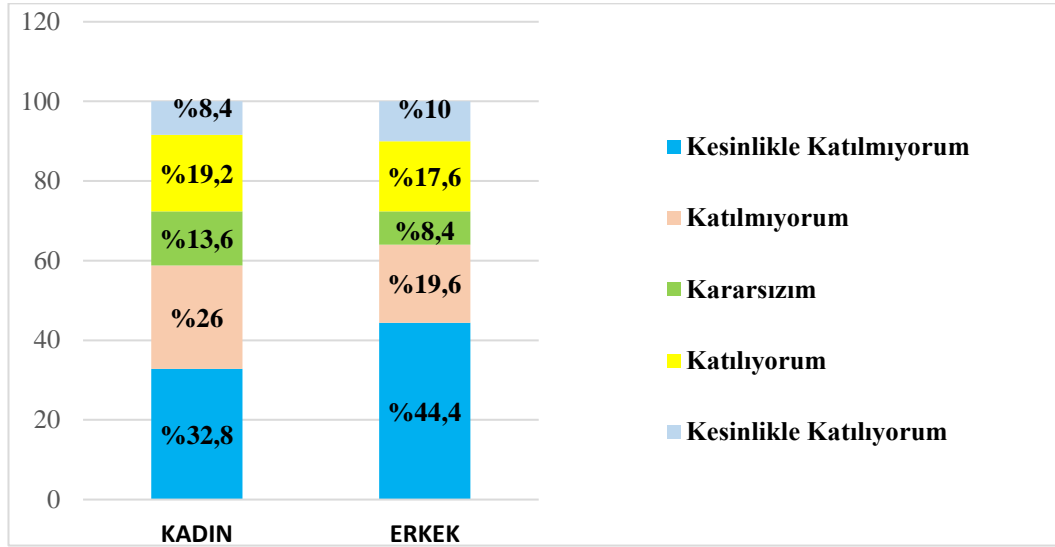
Anket katılımcılarımızın %39'u Suriyelilerin çalışma hayatına girmesinden kesinlikle rahatsız olduğunu belirtirken; %23'ü de kesin olmamakla beraber rahatsız olduğunu belirtmiştir. Yaklaşık yarıdan fazla insan, Suriyelilerin çalışma hayatımıza girmesini istememekte ve bu durumdan rahatsız olmaktadır. %11'lik kısım kararsızım seçeneğini işaretlemiştir. Kalan %27'si ise, Suriyelilerin çalışma hayatında olmasından rahatsızlık duymadıklarını belirtmiştir.

Tablo 21: Kadın Katılımcıların “Suriyelilerin çalışma hayatımıza girmesi beni rahatsız etmiyor” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	82	32.8
Katılmıyorum	65	26
Kararsızım	34	13.6
Katılıyorum	48	19.2
Kesinlikle Katılıyorum	21	8.4
Toplam	250	100

Tablo 22: Erkek Katılımcıların “Suriyelilerin çalışma hayatımıza girmesi beni rahatsız etmiyor” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	111	44.4
Katılmıyorum	49	19.6
Kararsızım	21	8.4
Katılıyorum	44	17.6
Kesinlikle Katılıyorum	25	10
Toplam	250	100

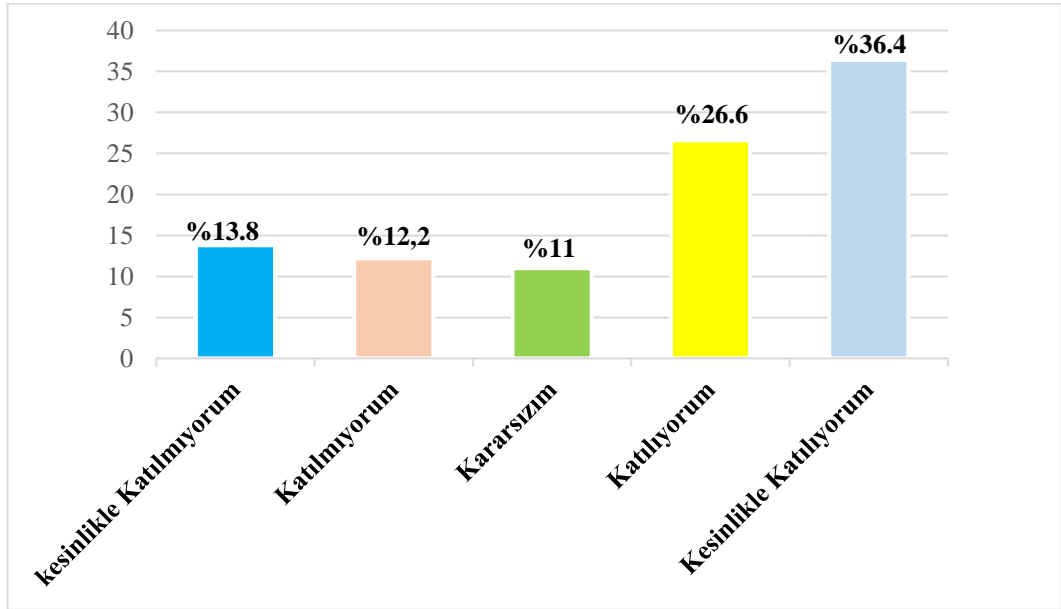
Şekil 19: Farklı Cinsiyetlerin “Suriyelilerin çalışma hayatımıza girmesi beni rahatsız etmiyor” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Erkeklerin yaklaşık %64’ ü, kadınların ise; yaklaşık %59’ u Suriyelilerin çalışma hayatına girmesinden rahatsız olmadım önermesine katılmadığını belirtmişlerdir. Erkeklerin %44’ ü kesin olarak Suriyelilerin çalışma hayatımızda olmalarından rahatsızlık duyduğunu belirtmiştir. Anket çalışmamızı yaparken de katılımcılarımız bu konuda ciddi rahatsızlıkları olduğunu dile getirmiştir. Kararsızım seçeneğini erkeklerin %8’i, kadınların %14’ ü işaretlemiştir. Erkek ve kadınların her ikisinde de yaklaşık %28 kişi Suriyelilerin çalışma hayatımızda olmasından rahatsız olmadığını belirtmiştir. Anket katılımcı kitlemiz her kesimden bireyleri kapsamış olduğundan, işçi

işveren ayrımı göz ardı edilmiştir. Bu sebeple yapılacak başka çalışmalarda bu ayrımın yapılması, işçi ve işverenlerin bu konu hakkındaki düşünce farklılıklarının açık bir şekilde ayırt edilebilmesi açısından daha yararlı olacaktır.

Tablo 23: Bütün Katılımcıların “Suriyeliler hükümetin belirlediği alanlarda yaşamalı” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	69	13.8
Katılmıyorum	61	12.2
Kararsızım	55	11
Katılıyorum	133	26.6
Kesinlikle Katılıyorum	182	36.4
Toplam	500	100

Şekil 20: Bütün Katılımcıların “Suriyeliler hükümetin belirlediği alanlarda yaşamalı” Cümlesine Yaklaşımı

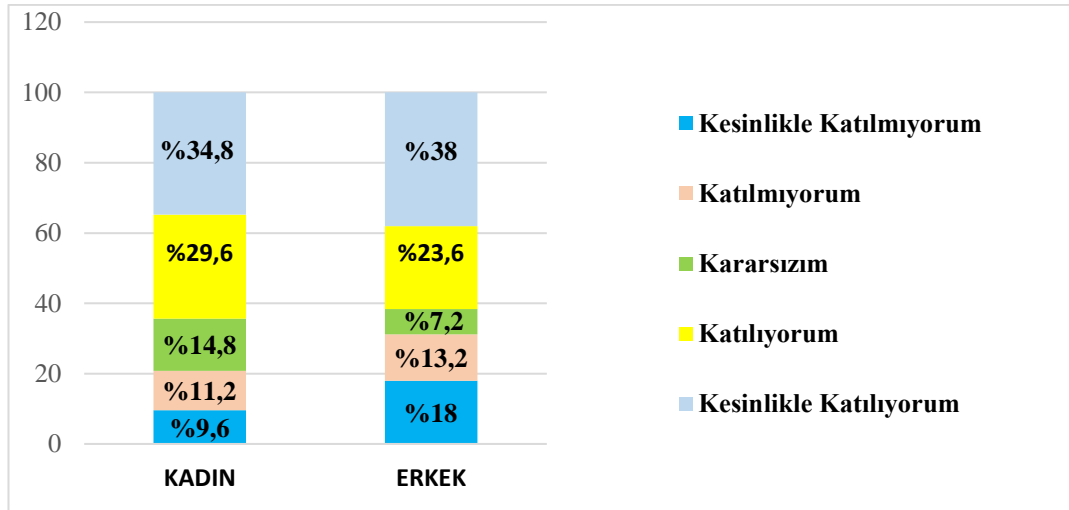
Anket sonuçları, Suriyelilerin belirli alanlarda yaşamalı önermesine katılımcıların %63'ünün katıldıklarını göstermiştir. Katılımcıların %26'sı, Suriyelilerin hükümetin belirlediği alanlarda yaşamasına katılmadıklarını, %11'i de kararsızım seçeneğini işaretlemiştir. Sonuçlar, katılımcılarımızın Suriyelilerin belirli bir bölgede yaşamalarını istediklerini göstermektedir.

Tablo 24: Kadın Katılımcıların “Suriyeliler hükümetin belirlediği alanlarda yaşamalı” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	24	9.6
Katılmıyorum	28	11.2
Kararsızım	37	14.8
Katılıyorum	74	29.6
Kesinlikle Katılıyorum	87	34.8
Toplam	250	100

Tablo 25: Erkek Katılımcıların “Suriyeliler hükümetin belirlediği alanlarda yaşamalı” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	45	18
Katılmıyorum	33	13.2
Kararsızım	18	7.2
Katılıyorum	59	23.6
Kesinlikle Katılıyorum	95	38
Toplam	250	100

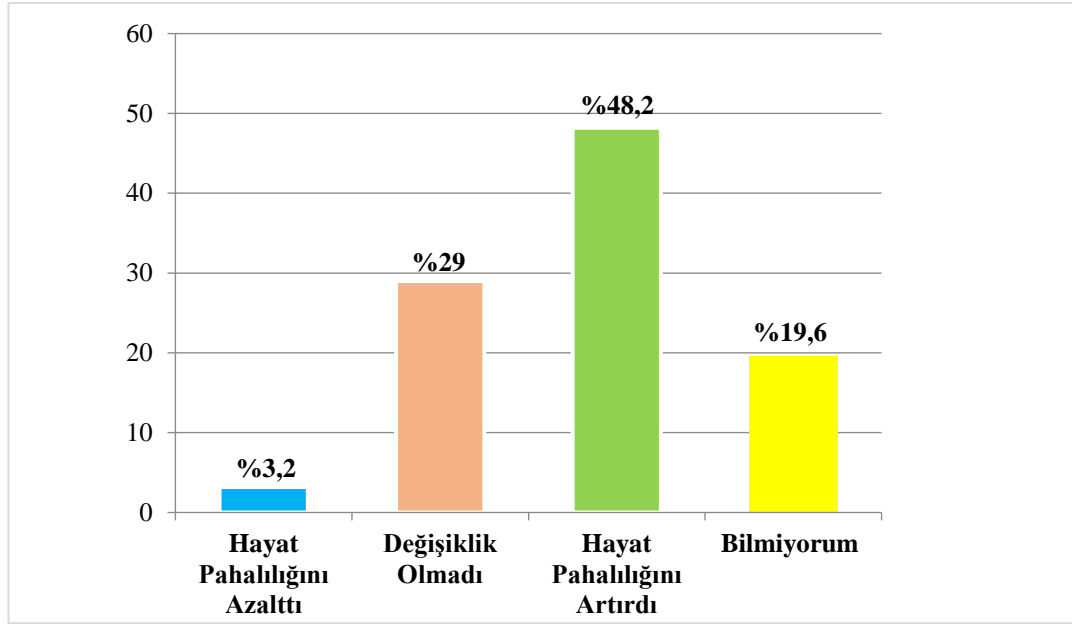
Şekil 21: Farklı Cinsiyetlerin “Suriyeliler hükümetin belirlediği alanlarda yaşamalı” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Kadınların yaklaşık %64’ü Suriyelilerin belirli alanlarda yaşamasını isterken, erkekler de bu oran yaklaşık %62’dir. Suriyelilerin belirli alanlarda yaşamasına erkeklerin %18’i kesinlikle katılmadığını belirtirken, kadınlarda bu oran yaklaşık %10’dur. Kadınların %15’i, erkeklerin ise; %7’si bu konuda kararsız kalmışlardır. Sonuçlar, erkeklerin bir kısmının kesin olarak Suriyelilerin belirli alanlarda yaşamasını desteklediğini gösterirken; kalanların katılmayarak belirli alanlarda yaşamalarını istemediğini gösterir niteliktedir. Sonuçlara göre, kadınların Suriyelilerin belirli alanlarda yaşamalarını daha fazla desteklediklerini göstermektedir.

3.4. Suriyelerin Ekonomik Açıdan Türklerle Uyumu

Tablo 26: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler yaşadığım yerdeki hayat pahalılığını etkiledi.” Cümlesine Karşı Yaklaşımı

	Frekans	%
Hayat Pahalılığını Azalttı	16	3.2
Değişiklik olmadı	145	29
Hayat pahalılığını artırdı	241	48.2
Bilmiyorum	98	19.6
Toplam	500	100

Şekil 22: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler yaşadığım yerdeki hayat pahalılığını etkiledi.” Cümlesine Karşı Yaklaşımı

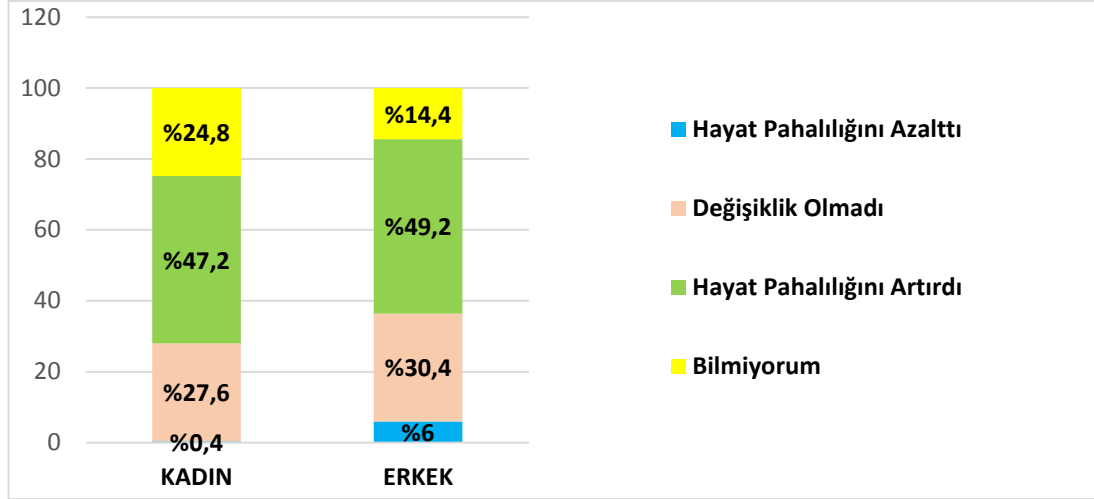
Anket sonuçları, yaklaşık %50'sinin Suriyelilerin yaşadığı bölgedeki hayat pahalılığını etkilediğini düşündüklerini göstermiştir. %29'luk kısım ise, artan hayat pahalılığının Suriyelilerle bir bağlantısının olmadığını düşünmektedir. Katılımcılarımızın yaklaşık %20 si bu konuda bilgisinin olmadığını, çok küçük bir kesim olan %3' ü Suriyelilerin hayat pahalılığını azalttığını söylemiştir.

Tablo 27: adın Katılımcıların “Suriyeliler yaşadığım yerdeki hayat pahalılığını etkiledi.” Cümlesine Karşı Yaklaşımı

	Frekans	%
Hayat Pahalılığını Azalttı	1	0.4
Değişiklik olmadı	69	27.6
Hayat pahalılığını artırdı	118	47.2
Bilmiyorum	62	24.8
Toplam	250	100

Tablo 28: Erkek Katılımcıların “Suriyeliler yaşadığım yerdeki hayat pahalılığını etkiledi.” Cümlesine Karşı Yaklaşımı

	Frekans	%
Hayat Pahalılığını Azalttı	15	6
Değişiklik olmadı	76	30.4
Hayat pahalılığını artırdı	123	49.2
Bilmiyorum	36	14.4
Toplam	250	100

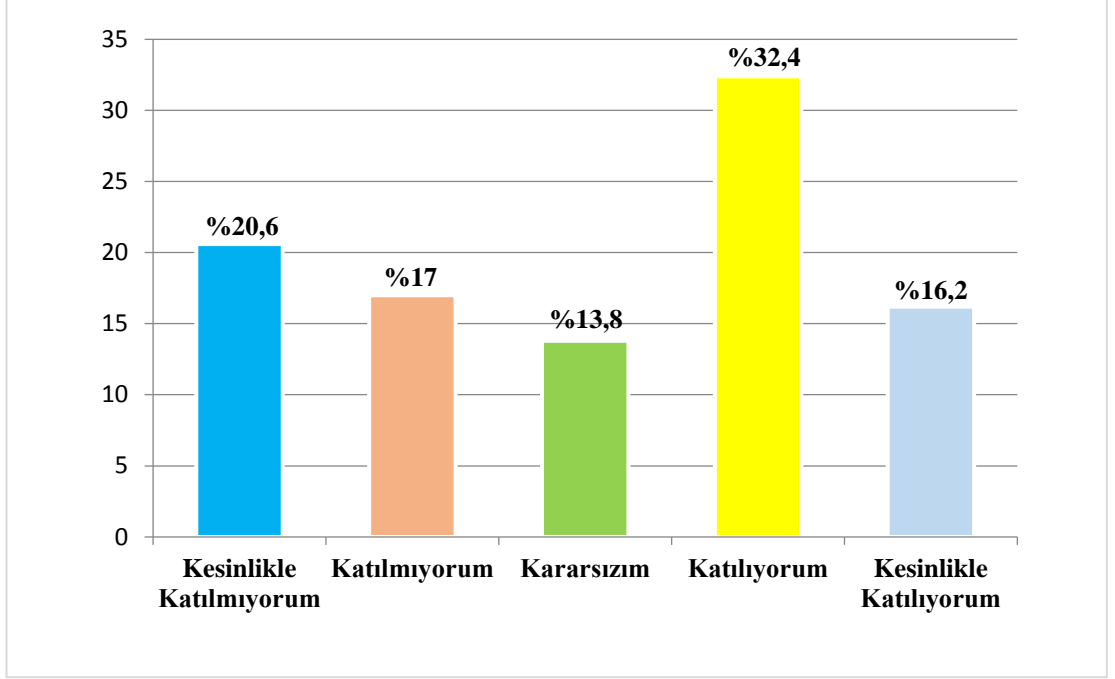

Şekil 23: Farklı Cinsiyetlerin “Suriyeliler yaşadığım yerdeki hayat pahalılığını etkiledi.” Cümlesine Karşı Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Kadın ve erkeklerde büyük bir çoğunluk, Suriyelilerin buldukları bölgelerde hayat pahalılığını etkilediğini söylemiştir. Kadınların yaklaşık %28’i, erkeklerin %30’u, Suriyelilerin yaşadığı yerdeki fiyatları etkilemesi konusunda değişiklik olmadığını söylerken; kadınların yaklaşık %25’i, erkeklerin ise %14’ü, bu konuda bilgilerinin olmadıklarını söylemişlerdir. Buna göre, kadınların Suriyelilerin hayat pahalılığını etkilemesi konusunda, erkeklere oranla daha az bilgilerinin olduğunu göstermiştir. Kadın ve erkeklerin Suriyelilerin hayat pahalılığını etkilemesi konusundaki vermiş oldukları cevap oranlarının yakın olması, görüşlerinin ortak olduğunu göstermektedir.

Tablo 29: Bütün Tüm Katılımcıların “Suriyeliler de çalışma hayatında aynı iş için, Türklerle aynı ücreti almalı.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	103	20.6
Katılmıyorum	85	17
Kararsızım	69	13.8
Katılıyorum	162	32.4
Kesinlikle Katılıyorum	81	16.2
Toplam	500	100

Şekil 24: Bütün Tüm Katılımcıların “Suriyeliler de çalışma hayatında aynı iş için, Türklerle aynı ücreti almalı.” Cümlesine Yaklaşımı

Katılımcılarımızın %32’si, Suriyelilerin aynı iş için Türklerle aynı ücreti almasına “katılıyorum”, %16’sı “kesinlikle katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Yaklaşık %21’i, Suriyelilerin Türklerle aynı iş için aynı ücreti almalarına kesinlikle katılmadıklarını, %17’si ise; katılmadığını belirtmiştir. Yaklaşık %14’ü de kararsızım seçeneğini işaretlemiştir.

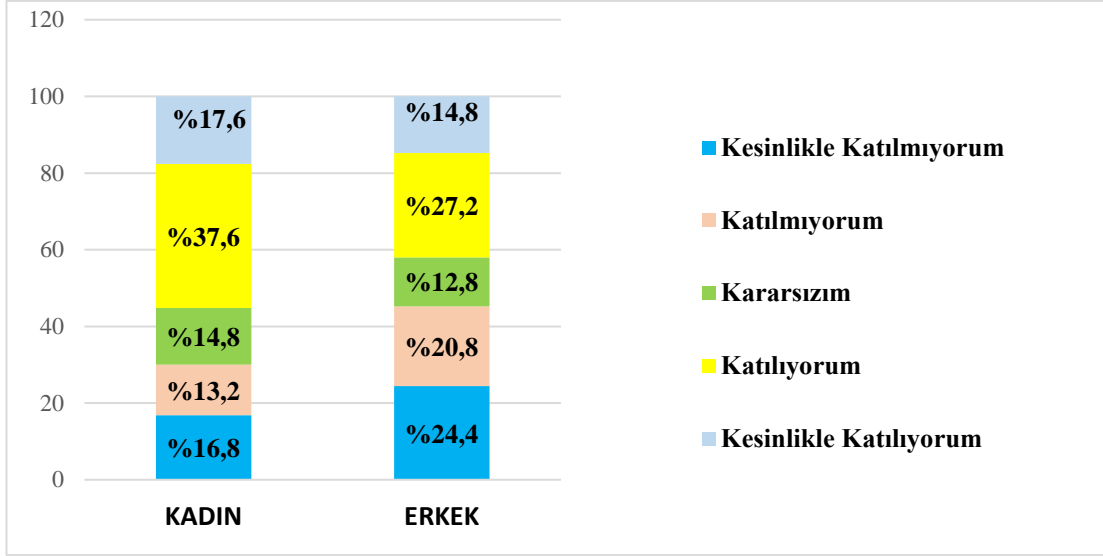
Tablo 30: Kadın Katılımcıların “Suriyeliler de çalışma hayatında aynı iş için, Türklerle aynı ücreti almalı.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle Katılmıyorum	42	16.8
Katılmıyorum	33	13.2
Kararsızım	37	14.8
Katılıyorum	94	37.6
Kesinlikle Katılıyorum	44	17.6
Toplam	250	100

Tablo 31: Erkek Katılımcıların “Suriyeliler de çalışma hayatında aynı iş için, Türklerle aynı ücreti almalı.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	61	24.4
Katılmıyorum	52	20.8
Kararsızım	32	12.8
Katılıyorum	68	27.2
Kesinlikle Katılıyorum	37	14.8
Toplam	250	100

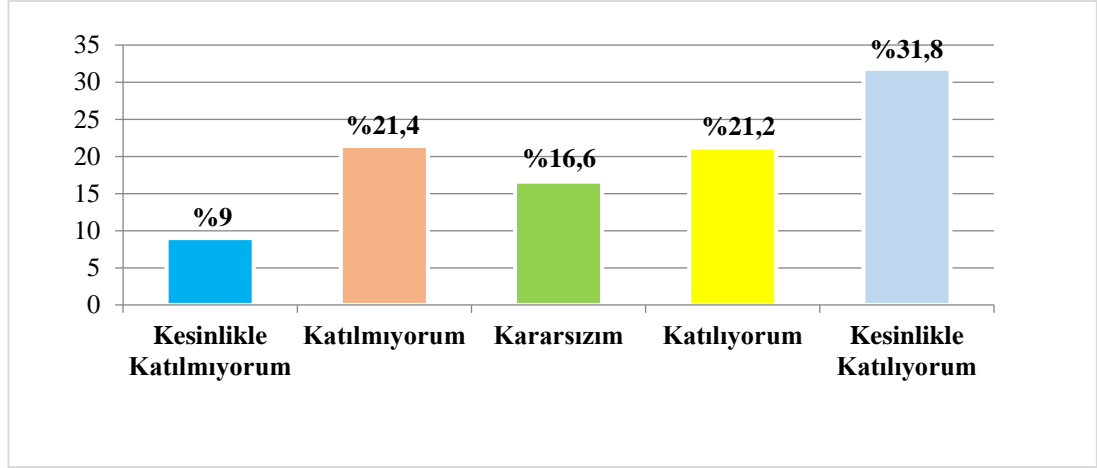

Şekil 25: Farklı Cinsiyetlerin “Suriyeliler de çalışma hayatında aynı iş için, Türklerle aynı ücreti almalı.” Cümlesine Karşı Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Kadınların yaklaşık %17’si, erkeklerin yaklaşık %24’ü Suriyelilerin Türklerle aynı ücreti almasına kesinlikle katılmadığını söylerken; kadınların %13’ünün, erkeklerin %21’inin katılmıyorum seçeneklerini işaretlemiş olmaları, erkeklerin büyük çoğunluğunun Suriyelilerle Türklerin aynı ücreti almalarını istemediklerini göstermiştir. Kararsızım seçeneğini işaretleyen kadın katılımcıların oranı %15 iken, erkeklerde bu oran yaklaşık %13’tür. Anketimizi gerçekleştirirken, kadınların bu konuya daha insani duygularla yaklaşarak cevap verdikleri görülmüştür. Yukarıda verilen grafiğimiz de kadınların yaklaşık %55’ten fazlasının, Suriyelilerle Türklerin aynı ücreti almalarında herhangi bir sakınca görmediklerini göstermiştir. Erkeklerde katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum oranlarına bakıldığında, bu oranın %42 olduğu görülmektedir. Kadınlar, Suriyelilerin Türklerle aynı ücreti almaları gerektiği konusuna, oranlardan da anlaşılabilceği üzere, erkeklerden daha fazla katıldıkları görülmüştür.

Tablo 32: Bütün Katılımcıların “ Suriyeli aileler fakir Türk ailelerinden daha iyi durumdalar. ” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	45	9
Katılmıyorum	107	21.4
Kararsızım	83	16.6
Katılıyorum	106	21.2
Kesinlikle Katılıyorum	159	31.8
Toplam	500	100

Şekil 26: Bütün Katılımcıların “ Suriyeli aileler fakir Türk ailelerinden daha iyi durumdadır. ” Cümlesine Yaklaşımı

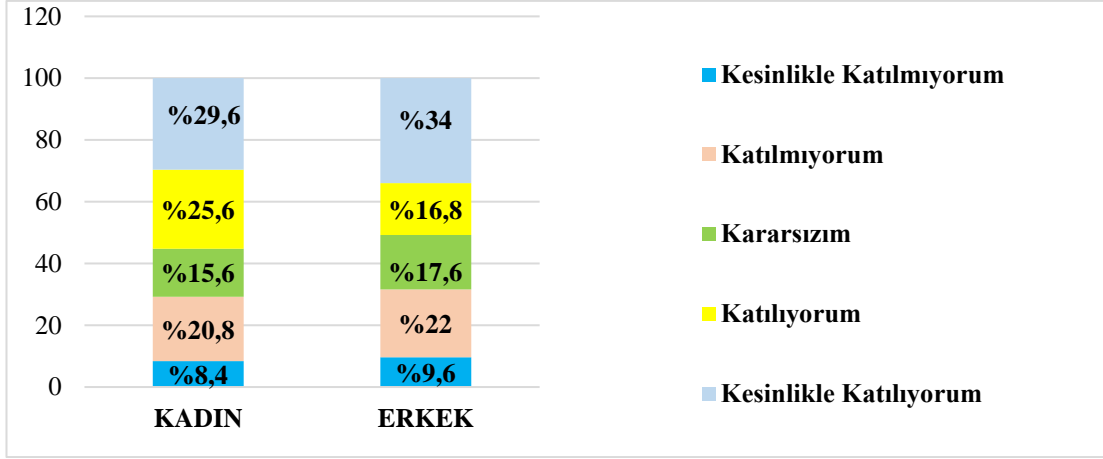
Katılımcılarımızın yaklaşık %53’ü, Suriyelilerin fakir Türk ailelerinden daha iyi durumda olduklarını düşünmektedir. Yaklaşık %17’lik kısmı bu konuda çekimser davranıp, kararsızım şikkını işaretlemiştir. %21’i Suriyelilerin Türklerden daha iyi durumda olduğuna katılmadığını, %9’u ise; kesinlikle Suriyelilerin fakir Türk ailelerinden daha iyi durumda olduklarını düşünmemektedir. Sonuçlar; katılımcılarının çoğunun, Suriyelilerin fakir Türk ailelerinden daha iyi durumda olduklarını düşündüklerini göstermektedir.

Tablo 33: Kadın Katılımcıların “ Suriyeli aileler fakir Türk ailelerinden daha iyi durumdadır. ” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	21	8.4
Katılmıyorum	52	20.8
Kararsızım	39	15.6
Katılıyorum	64	25.6
Kesinlikle Katılıyorum	74	29.6
Toplam	250	100

Tablo 34: Erkek Katılımcıların “ Suriyeli aileler fakir Türk ailelerinden daha iyi durumdadır. ” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	24	9.6
Katılmıyorum	55	22
Kararsızım	44	17.6
Katılıyorum	42	16.8
Kesinlikle Katılıyorum	85	34
Toplam	250	100

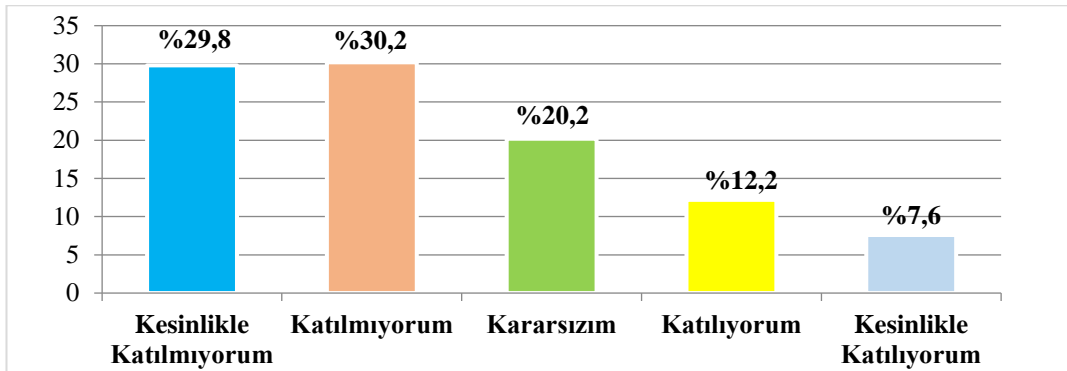

Şekil 27: Farklı Cinsiyetlerin “ Suriyeli aileler fakir Türk ailelerinden daha iyi durumdadır.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Erkeklerin yaklaşık %32’si, kadınların yaklaşık %29’u Suriyelilerin fakir Türk ailelerinden daha iyi durumda olduklarına katılmamışlardır. Erkeklerin yaklaşık % 51’i, kadınların yarısından fazlası olan %55’i, Suriyelilerin fakir Türk ailelerinden daha iyi durumda olduklarını düşünmektedir. Erkeklerin yaklaşık %18’i, kadınların %16’sı kararsız kalmıştır. Erkekler kadınlara oranla yine daha kesin yargılarla cevap vermiş olsalar da, kadınlar Suriyelilerin Türklerden daha iyi durumda oldukları önermesine, erkeklerden daha fazla katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 35: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler Türklere göre daha fazla ev kirası ödüyor.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	149	29.8
Katılmıyorum	151	30.2
Kararsızım	101	20.2
Katılıyorum	61	12.2
Kesinlikle Katılıyorum	38	7.6
Toplam	500	100

Şekil 28: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler Türklere göre daha fazla ev kirası ödüyor.” Cümlesine Yaklaşımı

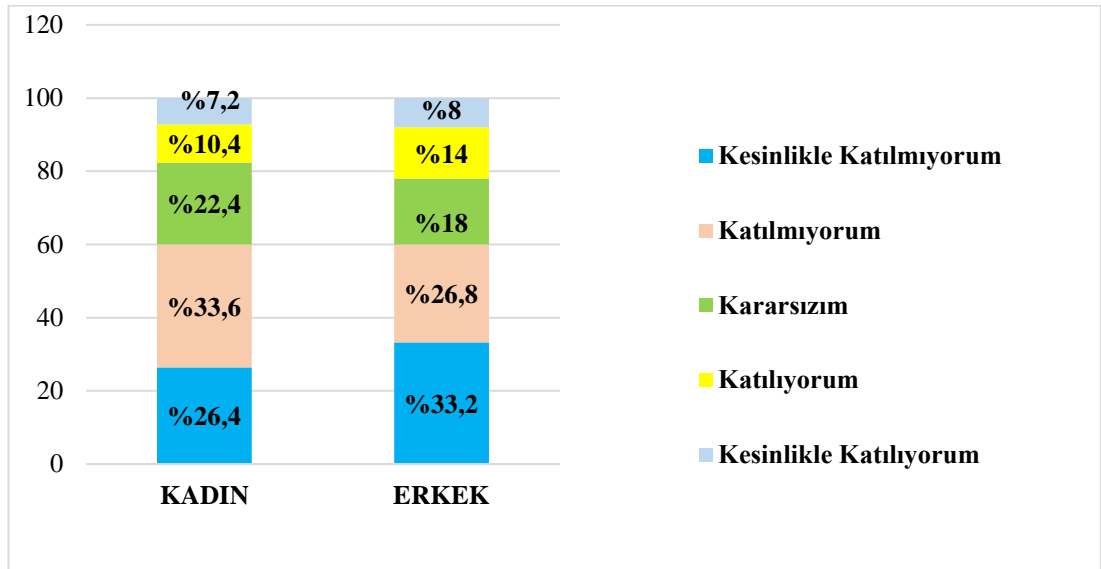
Katılımcıların %60'ı Suriyelilerin Türklere göre daha fazla ev kirası ödediklerine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Şekil 28'e göre; katılımcıların yaklaşık %20'si Suriyelilerin ne kadar kira ödedikleri hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmiş ve kararsızım seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların kalan %20'si, Suriyelilerin Türklere göre daha fazla ev kirası ödediklerini düşünmektedir.

Tablo 36: Kadın Katılımcıların “ Suriyeliler Türklere göre daha fazla ev kirası ödüyor.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	66	26.4
Katılmıyorum	84	33.6
Kararsızım	56	22.4
Katılıyorum	26	10.4
Kesinlikle Katılıyorum	18	7.2
Toplam	250	100

Tablo 37: Erkek Katılımcıların “ Suriyeliler Türklere göre daha fazla ev kirası ödüyor.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	83	33.2
Katılmıyorum	67	26.8
Kararsızım	45	18
Katılıyorum	35	14
Kesinlikle Katılıyorum	20	8
Toplam	250	100

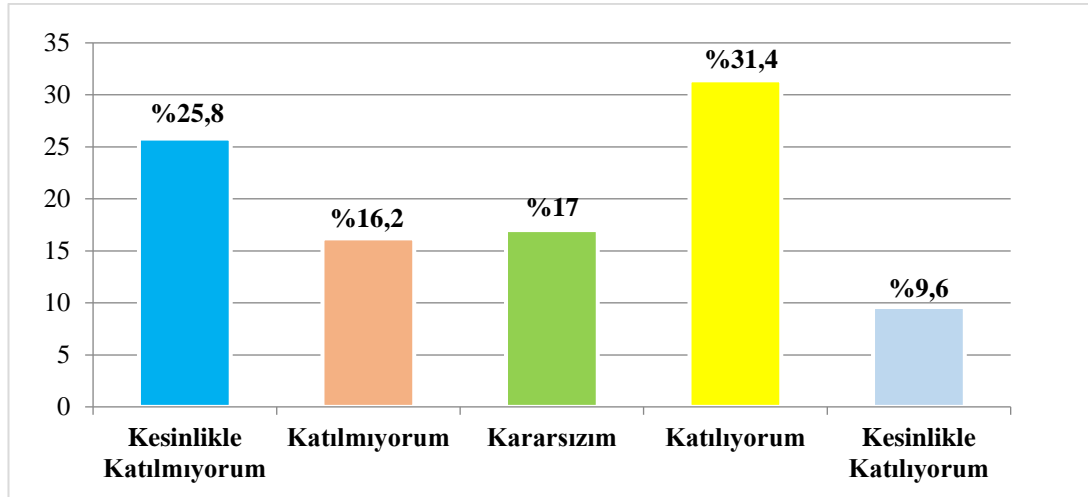
Şekil 29: Farklı Cinsiyetlerin “ Suriyeliler Türklere göre daha fazla ev kirası ödüyor.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Kadınların yaklaşık %18'i, erkeklerin yaklaşık %22'si, Suriyelilerin Türklerden daha fazla ev kirası ödediklerini düşünmektedir. Kadınların %22'si, erkeklerin %18'i kararsızım seçeneğini işaretlemiştir. Kadınlar, bu konuda da erkeklere oranlara daha kararsız kalmıştır. Grafiğe göre, kadınların yaklaşık %26'sının, erkeklerin %33'ünün Suriyelilerin Türklerden daha fazla ev kirası ödediklerine kesinlikle katılmadıkları; erkeklerin %27'sinin, kadınların %34'ünün ise katılmadıkları görülmektedir. Sonuçlar, her iki cinsiyetin de %60'ının, Suriyelilerin Türklere göre daha az ev kirası ödediklerini düşünmediklerini göstermiştir.

3.5. Suriyelilerin Yardım Konusu

Tablo 38: Bütün Katılımcıların “Suriyeliler ülkemizdeki devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalı.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	129	25.8
Katılmıyorum	81	16.2
Kararsızım	85	17
Katılıyorum	157	31.4
Kesinlikle Katılıyorum	48	9.6
Toplam	500	100

Şekil 30: Bütün Katılımcıların “Suriyeliler ülkemizdeki devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalı.”Cümlesine Yaklaşımı

Çıkan sonuçlara göre, %41'ik kısım Suriyelilerin devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalarında sakınca görmediklerini belirtirken; %42'si, Suriyelilerin devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalarını istememiştir. Anketimiz gerçekleştirilirken katılımcılar, Suriyelilerin devletimizin sağlamış olduğu bütün

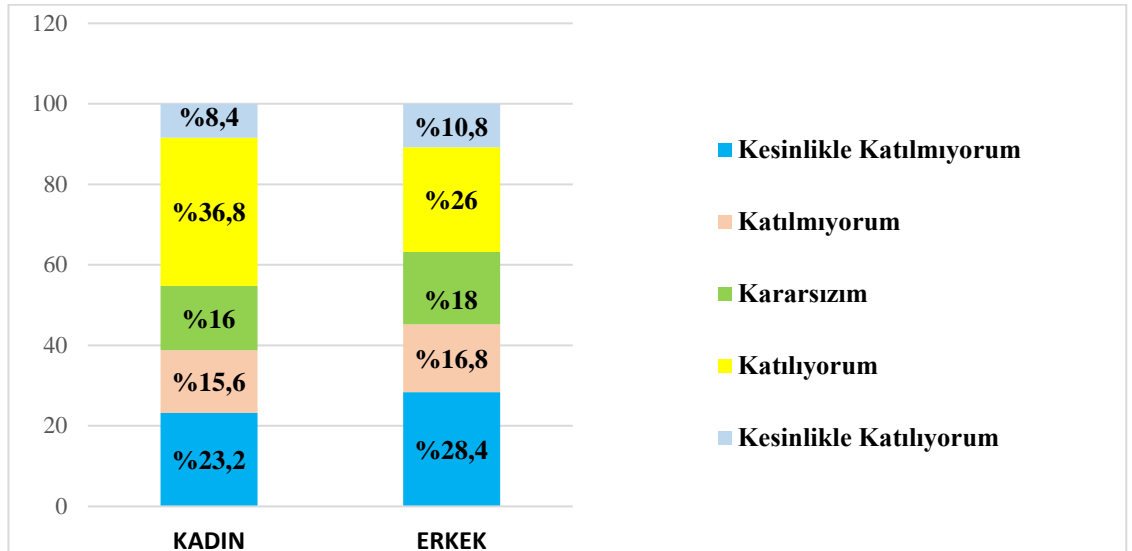
olanaklardan zaten rahatça faydalandıklarını ve durumdan çok şikâyetçi olduklarını söylemişlerdir. Bu durumdan şikâyet edenler, hastanelerimizde Suriyelilere tanınan haklardan dolayı, kendilerine bazen muayene sırasının bile gelmediğini dile getirmişlerdir.

Tablo 39: Kadın Katılımcıların “ Suriyeliler ülkemizdeki devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalı.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	58	23.2
Katılmıyorum	39	15.6
Kararsızım	40	16
Katılıyorum	92	36.8
Kesinlikle Katılıyorum	21	8.4
Toplam	250	100

Tablo 40: Erkek Katılımcıların “ Suriyeliler ülkemizdeki devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalı.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	71	28.4
Katılmıyorum	42	16.8
Kararsızım	45	18
Katılıyorum	65	26
Kesinlikle Katılıyorum	27	10.8
Toplam	250	100

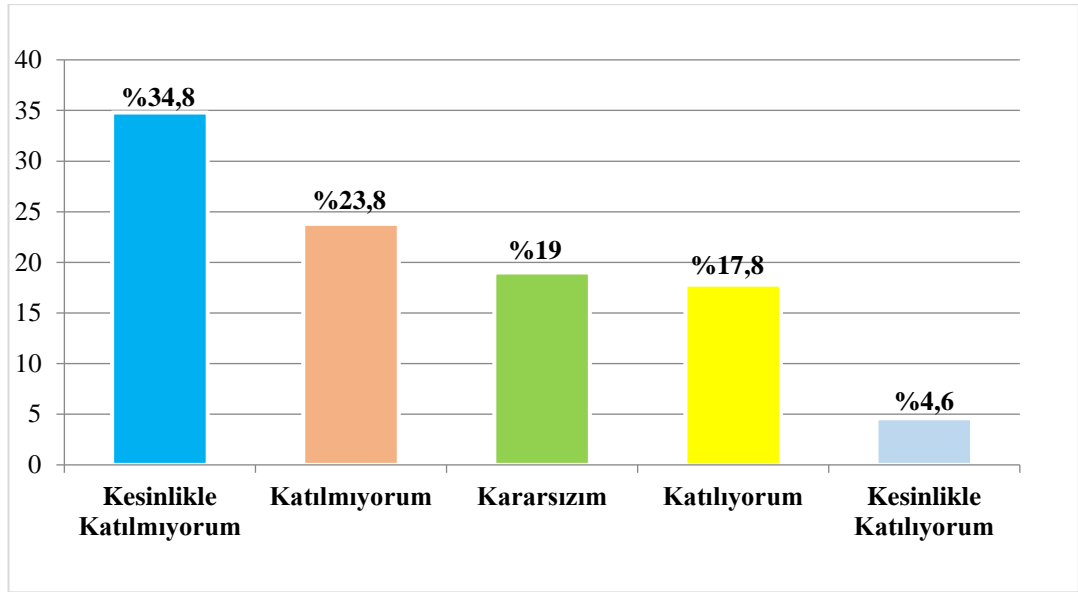
Şekil 31: “ Suriyeliler ülkemizdeki devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalı.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Şekil 31’e göre; kadınların %23’ü, erkeklerin %28’i Suriyelilerin devlet okul ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalarına kesinlikle katılmadıklarını söylerken;

erkeklerin %17'si, kadınların %16'sı katılmadıklarını belirtmiştir. Kadınların yaklaşık %45'i, erkeklerin yaklaşık %37'si Suriyelilerin devlet okullarımız ve hastanelerimizden rahatça yararlanmaları gerektiğini düşünmektedir. Çıkan sonuçlar, kadınların bu konuda da daha vicdani duygularla ve eşitlik anlayışıyla yaklaştıklarını göstermiştir.

Tablo 41:Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler yaşamlarını sürdürebilmesi için Hükümetimiz den yardım almalı.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	174	34.8
Katılmıyorum	119	23.8
Kararsızım	95	19
Katılıyorum	89	17.8
Kesinlikle Katılıyorum	23	4.6
Toplam	500	100

Şekil 32: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler yaşamlarını sürdürebilmesi için Hükümetimiz den yardım almalı.” Cümlesine Yaklaşımı

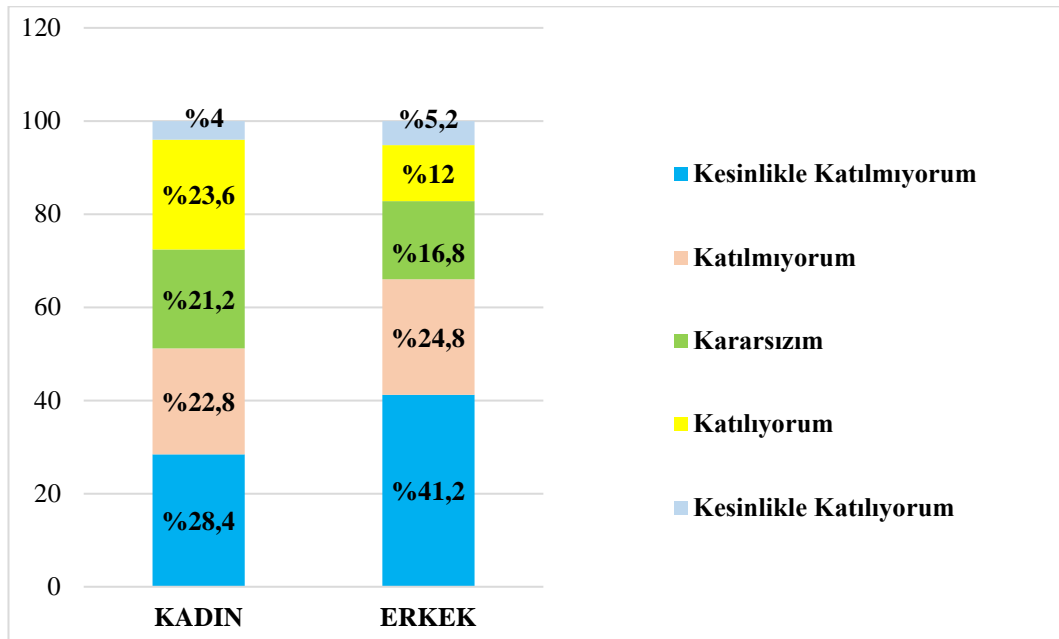
Çıkan sonuçlar, katılımcıların yaklaşık %59'unun, Suriyelilerin yaşamlarını sürdürebilmesi için hükümetimizden yardım almalarını istemediklerini göstermiştir. Katılımcıların %22'si, Suriyelilerin devletimizden yardım almaları gerektiğini düşünmektedir. Katılımcıların %19'u ise, Suriyelilerin devletimizden yardım alması konusunda kararsız kalmıştır. Grafik, katılımcıların büyük çoğunluğunun Suriyelilerin devletimizden yardım almalarına karşı olduklarını göstermektedir.

Tablo 42: Kadın Katılımcıların “ Suriyeliler yaşamlarını sürdürebilmesi için hükümetimizden yardım almalı.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	71	28.4
Katılmıyorum	57	22.8
Kararsızım	53	21.2
Katılıyorum	59	23.6
Kesinlikle Katılıyorum	10	4
Toplam	250	100

Tablo 43: Erkek Katılımcıların “ Suriyeliler yaşamlarını sürdürebilmesi için hükümetimizden yardım almalı.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	103	41.2
Katılmıyorum	62	24.8
Kararsızım	42	16.8
Katılıyorum	30	12
Kesinlikle Katılıyorum	13	5.2
Toplam	250	100

Şekil 33: Farklı Cinsiyetlerin “Suriyeliler yaşamlarını sürdürebilmesi için hükümetimizden yardım almalı.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Şekil 33'e göre, erkeklerin %66'sı, kadınların %51'i Suriyelilerin devletimizden yardım almalarını istememektedir. Kadınların yaklaşık %28'i, erkeklerin yaklaşık %17'si Suriyelilerin devletimizden yardım alması gerektiğini düşünmektedir. Kadınlar, Suriyelilerin devletimizden yardım alması konusunda sakınca görmezken; erkekler Suriyelilerin devletimizden yardım almalarını istemediklerini, verdikleri

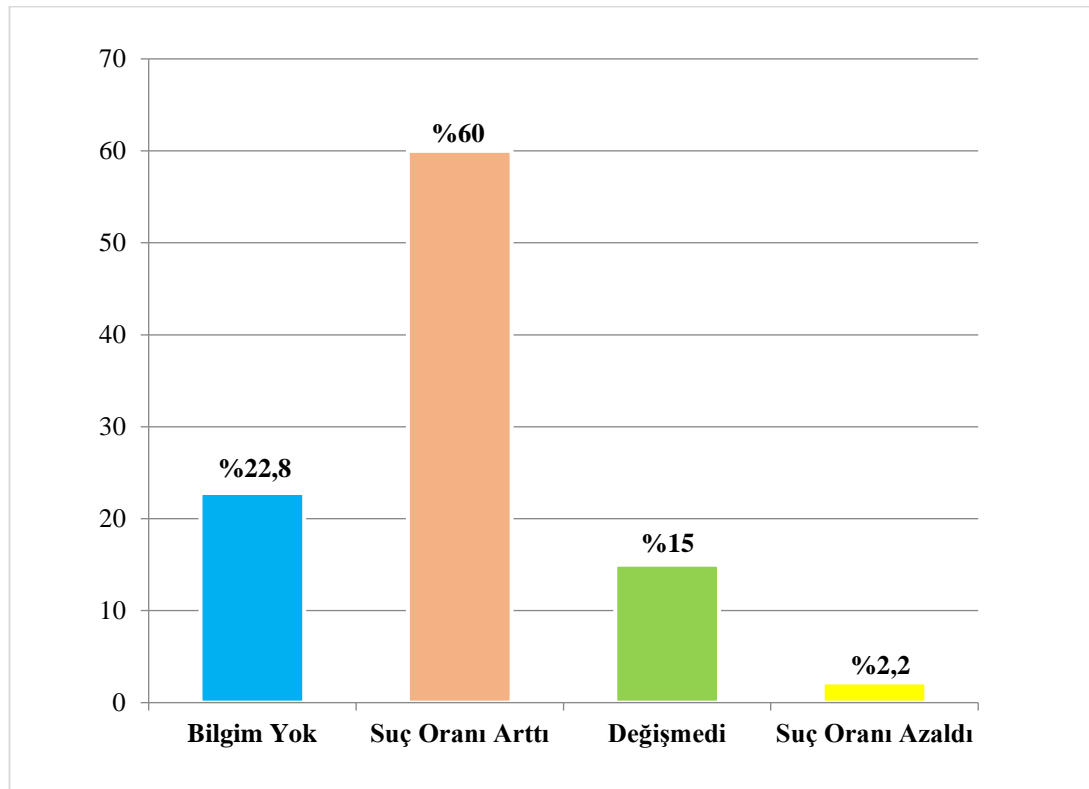

keskin cevaplarla göstermişlerdir. Kadınlar yardım konusunda erkeklere göre daha iyimser yaklaşırken, erkeklerin tutumları daha sert olmuştur.

3.6. Suriyelilerin Türkiye’deki Güvenlik Açısından Etkileri

Tablo 44: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler geldikten sonra ülkemizdeki suç oranının arttığını düşünüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Bilgim Yok	114	22.8
Suç Oranı Arttı	300	60
Değişmedi	75	15
Suç Oranı Azaldı	11	2.2
Toplam	500	100

Şekil 34: Bütün Katılımcıların “ Suriyeliler geldikten sonra ülkemizdeki suç oranının arttığını düşünüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı

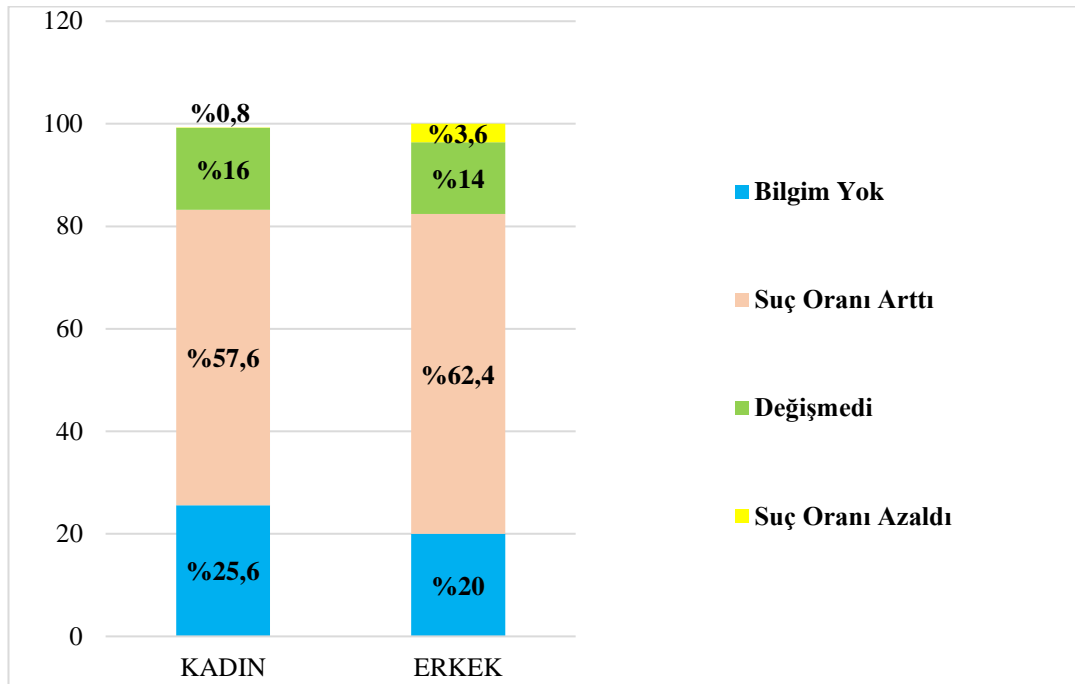
Şekil 34’te katılımcıların % 60’ı Suriyeliler geldikten sonra suç oranının arttığını, %15’i suç oranında değişiklik olmadığını, yaklaşık %23’ü bilgisinin olmadığını söylemiştir. Suç oranının azaldığının düşünenlerin sayısı oldukça azdır. Suriyelileri, ülkemizdeki suç oranının artmasında önemli neden olarak görenlerin oranı, azımsanamayacak kadar çoktur.

Tablo 45: Kadın Katılımcıların “ Suriyeliler geldikten sonra ülkemizdeki suç oranının arttığını düşünüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Bilgi Yok	64	25.6
Suç Oranı Arttı	144	57.6
Değişmedi	40	16
Suç Oranı Azaldı	2	0.8
Toplam	250	100

Tablo 46: Erkek Katılımcıların “ Suriyeliler geldikten sonra ülkemizdeki suç oranının arttığını düşünüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Bilgi Yok	50	20
Suç Oranı Arttı	156	62.4
Değişmedi	35	14
Suç Oranı Azaldı	9	3.6
Toplam	250	100

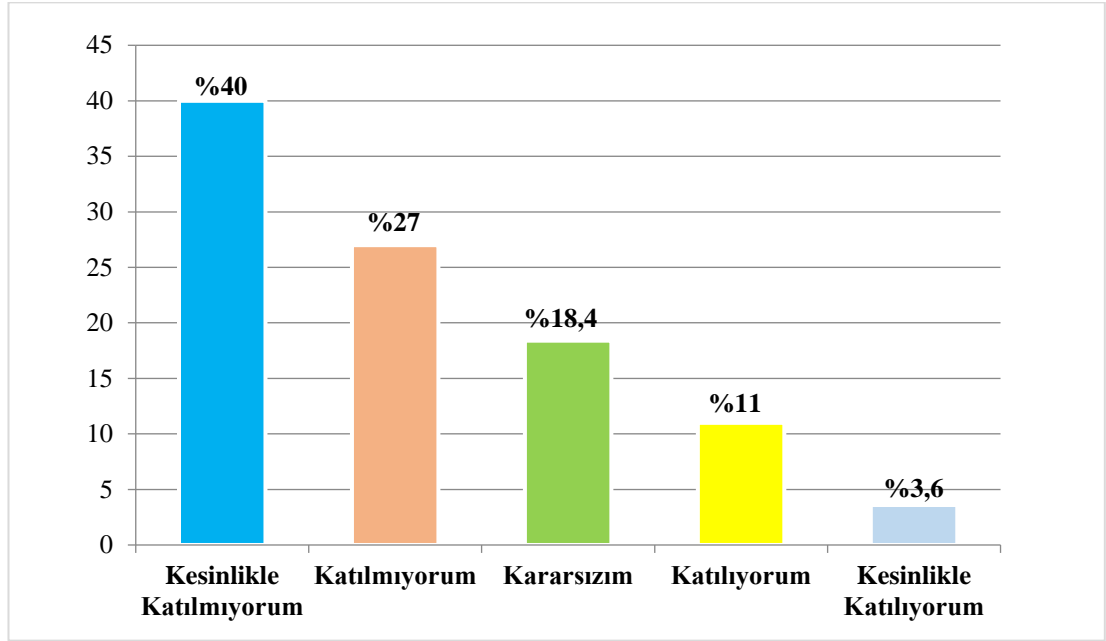
Şekil 35: Farklı Cinsiyetlerin “ Suriyeliler geldikten sonra ülkemizdeki suç oranının arttığını düşünüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı

Şekil 35’e göre, kadınlar ve erkeklerin düşünceleri karşılaştırılacak olursa; kadınların yaklaşık %58’inin, erkeklerin %62’sinin Suriyelilerin geldikten sonra ülkemizdeki suç oranını artırdıklarını düşündükleri görülmektedir. Erkeklerin %20’si, kadınların yaklaşık %26’sı, Suriyeliler geldikten sonra suç oranının artıp, azalması konusunda herhangi bir bilgilerinin olmadığını belirtmiştir. Çok küçük bir oran, suç oranının azaldığını belirtirken; kadınların %16’sı, erkeklerin %14’ü Suriyeliler geldikten sonra

suç oranında değişiklik olmadığını düşünmektedir. Sonuçlara genel olarak bakıldığında; büyük çoğunluğun Suriyeliler geldikten sonra ülkemizdeki suç oranının arttığını düşündükleri gözlemlenmiştir. Ülkemizdeki suç oranının arttığını düşünen kesimin, suç oranı artışına Suriyelilerin neden olduklarını düşündükleri açıktır.

Tablo 47: Bütün Katılımcıların “Suriyelilerin ülkemde olması güvenlik ve asayiş açısından herhangi bir sorun teşkil etmiyor.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	200	40
Katılmıyorum	135	27
Kararsızım	92	18.4
Katılıyorum	55	11
Kesinlikle Katılıyorum	18	3.6
Toplam	500	100

Şekil 36: Bütün Katılımcıların “Suriyelilerin ülkemde olması güvenlik ve asayiş açısından Herhangi bir sorun teşkil etmiyor.” Cümlesine Yaklaşımı

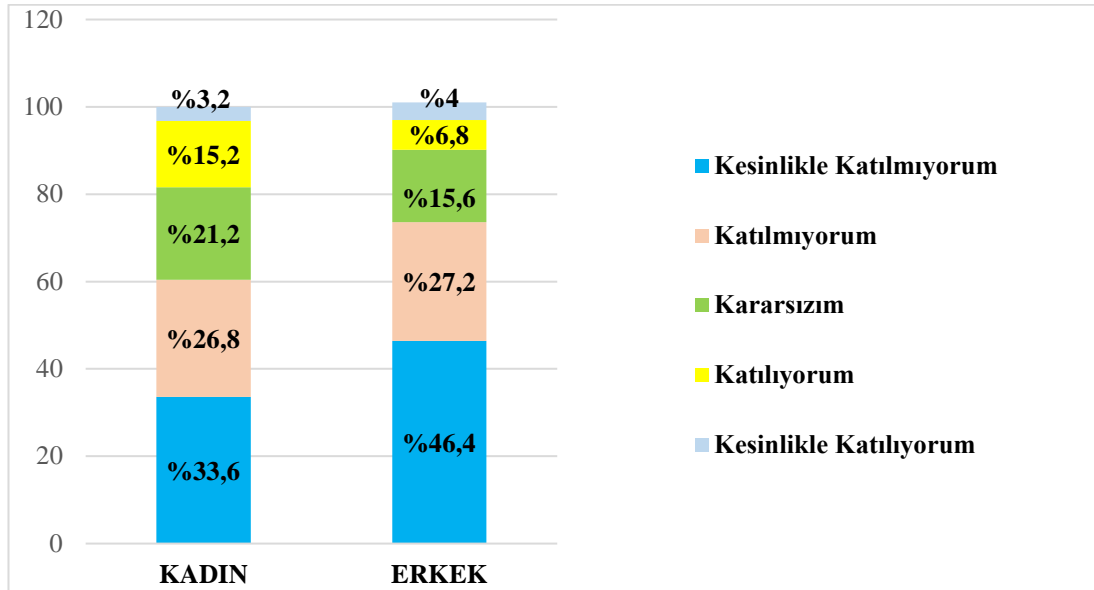
Şekil 36’ya göre katılımcılarımızın %67’si, Suriyelilerin ülkemizde olmalarının güvenlik ve asayiş açısından sorun oluşturduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %18’i Suriyelilerin ülkemizde güvenlik ve asayiş etkilemeleri açısından kararsız olduklarını ve kalan %15’i ise, Suriyelilerin ülkemizde bulunmalarının güvenlik ve asayiş açısından herhangi bir sorun oluşturmadığını düşünmektedir.

Tablo 48: Kadın Katılımcıların “Suriyelilerin ülkemde olması güvenlik ve asayiş açısından herhangi bir sorun teşkil etmiyor.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	84	33.6
Katılmıyorum	67	26.8
Kararsızım	53	21.2
Katılıyorum	38	15.2
Kesinlikle Katılıyorum	8	3.2
Toplam	250	100

Tablo 49: Erkek Katılımcıların “Suriyelilerin ülkemde olması güvenlik ve asayiş açısından herhangi bir sorun teşkil etmiyor.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	116	46.4
Katılmıyorum	68	27.2
Kararsızım	39	15.6
Katılıyorum	17	6.8
Kesinlikle Katılıyorum	10	4
Toplam	250	100

Şekil 37: Farklı Cinsiyetlerin “Suriyelilerin ülkemde olması güvenlik ve asayiş açısından herhangi bir sorun teşkil etmiyor.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

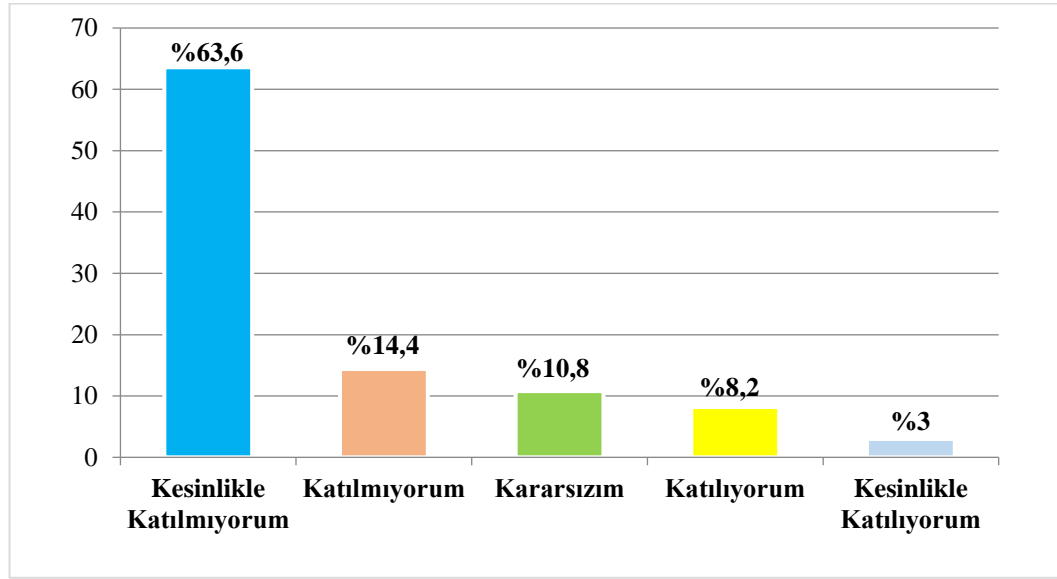
Kadınların %60’ı, erkeklerin yaklaşık %74’ü Suriyelilerin ülkemizde güvenlik ve asayiş açısından sorun teşkil ettiklerini söylemişlerdir. Kadınların %21’i, erkeklerin %16’sı kararsızım seçeneğini işaretlemiştir. Kadınların yaklaşık %18’i, erkeklerin yaklaşık %11’i, Suriyelilerin ülkemizde olmalarının güvenlik ve asayiş açısından sorun oluşturmadığını düşünmektedir. Ülkemizdeki Suriyelilerin güvenlik ve asayiş açısından sorun oluşturduklarını erkek katılımcılar, kadın katılımcılardan daha fazla düşünmektedir. Erkekler bu konuda da düşüncelerini daha keskin ve net cevaplarla

ifade etmiştir. Kadınların kararsızlık oranı, bu soruda da erkeklere oranla daha fazla çıkmıştır.

3.7.Suriyelilere Vatandaşlık Verilip Verilmemesi Konusunda Türk Vatandaşlarının Düşünceleri

Tablo 50: Bütün Katılımcıların “ Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde sakınca görmüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	318	63.6
Katılmıyorum	72	14.4
Kararsızım	54	10.8
Katılıyorum	41	8.2
Kesinlikle Katılıyorum	15	3
Toplam	500	100

Şekil 38: Bütün Katılımcıların “ Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde sakınca görmüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı

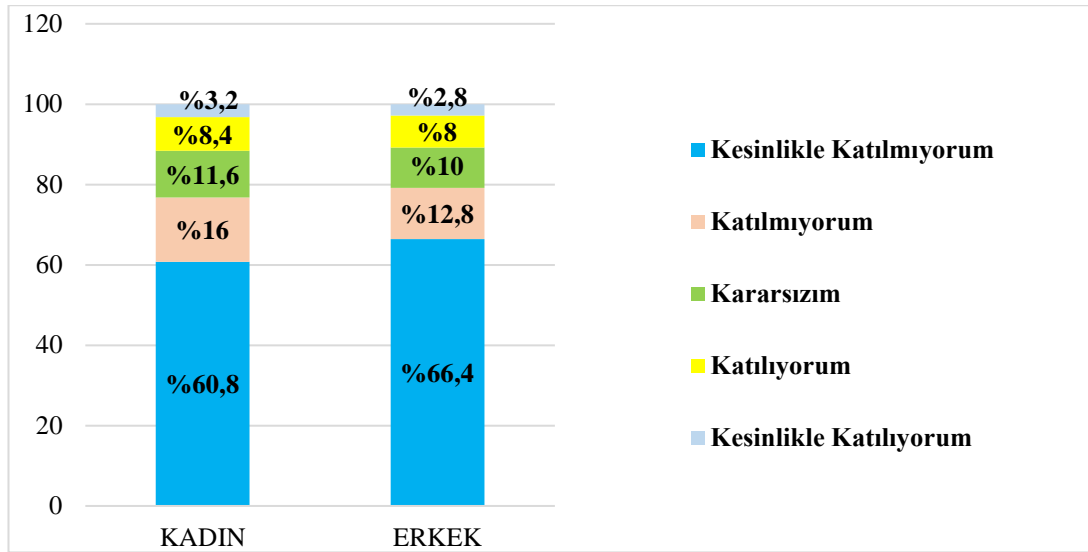
Çıkan anket sonuçları, %78’lik bir oranın Suriyelilere vatandaşlık verilmesini istemediklerini göstermektedir. Katılımcıların %11’i, Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde sakınca görmediğini belirtmiştir. Yaklaşık %11’lik bir oran da bu konuda kararsız kalmıştır. Vatandaşlarımızın Suriyelilere vatandaşlık verilmesini kesinlikle istemedikleri, vermiş oldukları olumsuz yanıtların fazla olmasıyla, net bir şekilde anlaşılmaktadır.

Tablo 51: Kadın Katılımcıların “ Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde sakınca görmüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	152	60.8
Katılmıyorum	40	16
Kararsızım	29	11.6
Katılıyorum	21	8.4
Kesinlikle Katılıyorum	8	3.2
Toplam	250	100

Tablo 52: Erkek Katılımcıların “ Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde sakınca görmüyorum.” Cümlesine Yaklaşımı

	Frekans	%
Kesinlikle katılmıyorum	166	66.4
Katılmıyorum	32	12.8
Kararsızım	25	10
Katılıyorum	20	8
Kesinlikle Katılıyorum	7	2.8
Toplam	250	100

Şekil 39: Farklı Cinsiyetlerin “ Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde sakınca görmüyorum.” Cümlesine Yaklaşımlarının Karşılaştırılması

Şekil 39’da kadınların yaklaşık %77’si, erkeklerin %79’u Suriyelilere vatandaşlık verilmesini istememektedir. Kadınların yaklaşık %12’si, erkeklerin %10’u, Suriyelilere vatandaşlık verilmesi konusunda kararsız kaldıklarını belirtmiştir. Kadınların yaklaşık %12’si, erkeklerin yaklaşık %11’i, Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde herhangi bir sorun görmemiştir. Suriyelilere vatandaşlık verilmesini hem erkekler hem kadınlar vermiş oldukları cevaplarla istemediklerini net bir şekilde göstermişlerdir.

SONUÇ

Küreselleşme süreciyle birlikte ülkemizin de dünya ile her geçen gün daha fazla bütünleşmesi, yeni göç hareketlerinin sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel bir dönüşüm süreciyle yüzleşmesine sebep olmuştur. Elde edilen verilere göre, ülkemizde 2011 yılında Orta Doğu'da meydana gelen iç karışıklıklar neticesinde sayıları giderek artmakta olan Suriyeli göçmen mevcuttur. Siyasi ve sosyal krizler sonucunda Türkiye, Suriyeliler için hem hedef hem de geçiş bölgesi olmuştur.

Yerleşmiş nüfusumuzun Suriye'den ülkemize gelen göçmenleri yaşamlarına kabul edip etmediklerini anlamak amacıyla, bir anket gerçekleştirilmiştir. Çıkan anket sonuçları; sorulara vermiş oldukları kesin olumsuz yanıtlarının, ülkemiz vatandaşlarının Suriyelilere yönelik olumsuz tepkilerinin olduğunu göstermiştir.

Anket, kadın ve erkeklerin Suriyeliler hakkında bazı konularda düşünce farklılıklarının olduğunu göstermiştir. Kadınlar anketi cevaplarken; Suriyeliler konusunda erkeklere oranla daha kararsız davranmıştır. Fakat erkekler; Suriyelilerin sosyal, ekonomik ve diğer alanlarda olumsuz etkilerinin olduğunu daha net ve kesin yargularla ifade etmiştir. Anket sorularını cevaplarken, kadınların daha vicdani duygularla cevap verdikleri görülmüştür.

Suriyelilerin ekonomik etkilerine bakıldığında, hem riskleri hem de fırsatları söz konusudur. Anket gerçekleştirilirken katılımcıları, Suriyeliler' in yaşadıkları bölgelerde konut fiyatlarının artışına sebep olduklarını belirtmiştir. Suriyeliler geldikten sonra, temel gıdalarda meydana gelen talep artışı, fiyatlar genel seviyesinin yükselmesine hayat pahalılığının artmasına neden olmuştur. Bu durum, Suriyelilerin ülkemizdeki ekonomik anlamda olumsuz etkisinin sonucudur.

Suriyelilerin diğer ekonomik olumsuz etkisi de çalışma hayatında karşımıza çıkmaktadır. İşveren konumunda olan vatandaşlarımız, Suriyelilerin alışma hayatında olmalarını isterken; işveren konumunda olmayanlar, Suriyeliler dūřuk ücretlerle çalıştıklarından dolayı, mevcut işlerini ellerinden aldıklarını ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçları, vatandaşlarımızın Suriyelilerin de Türklerle aynı ücretle çalıştırılması gerektiğini dūřündüklerini gōstermiştir.

Her ne kadar kadın ve erkekler arasında bazı dūřünce farklılıkları da olsa ülkemiz vatandaşları Suriyelilerle birlikte yaşamaya alışamadıklarını ve büyük çoğunluğu Suriyelilerle birlikte yaşamaktan memnun olmadıklarını ifade etmiştir. Yerleşik halkımız, Suriyelilerle aynı binada oturmak istemediklerini, hatta çocuklarının Suriyeli ocuklarla arkadaşlık etmesinden rahatsız olacağını belirtmişlerdir.

Vatandaşlarımız, Suriyelilerin güvenlik açısından ülkemizde tehdit oluşturduklarını ve Suriyeliler geldikten sonra su oranının arttığını dūřünmektedir. Tüm bu saydıklarımız, Suriyelilerin ülkemize sosyal olarak olumsuz etkilerinin olduğunu gōstermektedir. Ayrıca anket analizlerine gōre katılımcıların; “Suriyelilerin hükümetin belirlediği alanlarda yaşamalı” sorusuna yüksek oranda katıldıklarını belirtmiş olmaları, insanların günlük yaşamlarında Suriyelilerle sosyal anlamda yaşadıkları olumsuzlukların bir sonucudur.

Suriyelilere vatandaşlık verilmesi konusunda da kesin cevaplar verilmiş olup, ülkelerindeki karışıklıklar bitince ülkelerine dōnmesini istediklerini belirtmiş ve Suriyelilere vatandaşlık verilmesine kesinlikle karşı çıkmışlardır.

Ülkemizde Suriyeli gōmen algısı giderek kōtmser bir hal almıştır. Anketimiz cevaplanırken verilen olumsuz tepkiler, vatandaşlarımızın Suriyelilere karşı dūřmanlıđını, ayrımcı, dışlayıcı ve ötekileştirici sōylemlerinin artış potansiyelinde olduğunu gōstermiştir. Ülkemize gelen Suriyelilerin sayıca fazla olması ve çalışma hayatında kayıt dışı çalışıyor olmaları rekabeti dengesizleştirmiş, vatandaşlarımızın işlerini kaybetme kaygısını artırmıştır. Suriyelilerin Türkiye’de yapacakları harcamalar makroekonomik anlamda ekonomiye katkı sağlayacak olmasına rağmen; giderek toplumsal, siyasal ve ekonomik açıdan bir uyum sorunu haline gelmiştir.

Ülkemiz yöneticileri bundan sonraki süreçte, uygulanacak sosyo-ekonomik politikalarla durumu kendi lehine çevireceği uygun politikalar geliştirmelidir.

KAYNAKÇA

- Abadan Unat, N (2017) Bitmeyen Göç (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul).
- Adıgüzel Y (2018) Göç Sosyolojisi(Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul).
- AFAD (2014). Resmi Dergisi.<https://www.afad.gov.tr/upload/Node/3509/xfiles/afad-04.pdf> (09.15.2018).
- Akan Y, Arslan İ (2008) Göç Ekonomisi (Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa).
- Akın A (2009). Sosyal Dışlanma ve Kadın Sağlığı Sosyal Hizmet Sempozyumu Kongre Kitabı.(Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara).
- Aksoy Z (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. The Journal of International Social Research 5(20): 20.
- Akşit B (1998) İçgöçlerin Nesnel ve Öznel Toplumsal Tarihi Üzerine Gözlemler: Türkiye’de İçgöç, Sorunsal Alanları ve Araştırma Konferansı. Bolu, 22-37.
- Aktaş M (2015) Ücret Odaklı Uluslararası İşgücü Hareketliliğinin İşgücü Piyasalarına Etkileri. Tesam Akademi Dergisi, 2(2): 197-219.
- Alper MA (2005) İşçi Dövizlerini Belirleyen Makro Ekonomik Etkenler: Türkiye Örneği. Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İşçi Dövizleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Aras NEG (2013) A Multi level and Multi-Sited Analysis Of the European Union's Immigration And Asylum Policy Concerning Irregular Migration and it's Implications For Turkey: Edirne and İzmir As Two Major Gateway Cities. Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Arslan K (2005) Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama Ve Bölgesel Kalkınma Ajansları. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 4(7): 275-294.
- Atalay İ (2012) Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya (Yayınevi kendisi, İzmir).

- Audas R, McDonald JT (2004) Rural-urban migration in the 1990s: Flows, attributes and outcomes. *Canadian Social Trends*, 73: 17-24.
- Aydın C (1998) 'Türkiye' nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası (Doğan Yayıncılık, Ankara).
- Aydoğanlı E (2007). Uluslararası Emek Göçü, Yasadışı Göç ve Göçmen İstihdamı. www.emekdunyası.net (12.09.2018).
- Bakırtaş T, Kandemir O (2010) Gelişmekte Olan Ülkeler ve Beyin Göçü. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 18(3): 961-974.
- Bayraklı C (2007) Dış göçün sosyo-ekonomik etkileri: Görece göçmen konutları'nda (İzmir) yaşayan Bulgaristan göçmenleri örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Betts A (2017) Zorunlu Göç ve Küresel Politika (Hece Yayınları, Ankara).
- Bilsborrow RE (1997). International Migration Statistics. Guidelines For Improving Data.Collection:<https://migrationdataportal.org/tool/international-migration-statistics-guidelines-improving-data-collection-syste> (12.06.2018).
- Bodvarsson Ö, Berg V (2009). *The Economics of Immigration: Theory and Policy* (Springer, Berlin, Heidelberg).
- Bretell C, Hollifield J (2000). *Migration theory: Talking across Disciplines* <https://estvitaesydemografia.files.wordpress.com/2013/4/introducccic3b3n-migration-theory-talking-across-disciplines.pdf> (21 Temmuz 2018).
- Castles S, Miller VJ (2009) *The Age Of Migration: interntional Population Movements in The Modern World*. *University of Nottingham* 5(2): 95-128.
- Castles S (2000) *International Migration at the Begining of the Twenty-First Century: Global Trends and İssues*. *International Social Science Journal* 271-55
- Çağlayan S (2006) Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (17): 2-20.
- Çavuşoğlu H (2006). Uluslararası Göç Nedenleri, Tipleri, Türleri ve Göçmenler. <http://www.balgoc.org.tr/email.html> (08.05.2018).
- Çiçekli B (2009) *Uluslararası Hukukta Mülteciler ve Sığınmacılar* (Seçkin Yayıncılık, Ankara).

- Develi S (2017) 21. Yüzyılda Göç Olgusu:Uluslararası Göç Teorilerinin Ekonomi Politigi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Göç Özel Sayısı 22: 1343-1353.
- Doğan M (2006) Türkiye Ziraatında Makineleşme: Traktör ve Biçerdöverin etkisi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi 14: 66-75.
- Doğan V (2017) Türk Vatandaşlık Hukuku (Savaş Yayınevi, Ankara).
- Dücan E (2016) Türkiye'de İç Göçün Sosyo-Ekonomik Nedenlerinin Bölgesel Analizi. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi 12(2): 167-183.
- Edwards MB (2005) Migration in the Middle East and Mediterranean. A Regional Study prepared for the Global Commission on International Migration, University Research Institute for Urban Environment and Human Resources, Panteion University 10: 176-71.
- Eraldemir Z (2013) Türkiye'de Göç Sorunu Göçlerin Sosyo- Ekonomik Yansımaları: İskenderun- Dört Yol Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Hatay.
- Faist T (2003) Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar (Bağlam Yayıncılık, İstanbul).
- Frank AG (2003) Dünya Sistemi Beş Yüzyıllık mı, Beş Binyıllık mı? (İmge Kitapevi Yayınları, Ankara).
- Fitzpatrick J (2000) Temporary Protection of Refugees: Elements of a Formalized Regime. The American Journal of International Law 94(2): 279.
- Göktürk A, Kaygalak S (1999) Göç ve Kentleşme. Sosyal Hizmet Sempozyumu, Ankara.
- Görgün M (2017). Küreselleşme Sürecinde Göçmen İlişkileri Ağının Önemi. Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi Dergisi 22: 1317-1327.
- Güllüpınar F (2012) Göç Olgusunun Ekonomi-Politigi ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi 2(4): 53-85.
- Haas BE (2009) Migration Systems Formation and Decline. A Theoretical Inquiry into the Self-Perpetuating and Self- Undermining Dynamics of Oxford, Processes, International Migration Institute Working Paper, University of Oxford, sayı: 19, Oxford.

- Işıkcı Y (2017) Türkiye'de Kamu Politikası Olarak 2000 Yılı Sonrası Uluslararası Göç Yönetiminin Analizi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 13(25).
- İçduygu A (2000) The Politics of International Migratory Regimes: Transit Migration. *International Social Science Journal* 52(165): 357-367.
- İçduygu A (2014). Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları 1923-2023: Ulus Devlet Oluşumundan Ulus ötesi Dönüşümlere. Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi, Ocak 5-58.
- İçduygu A, Ünal T (1998) Türkiye de İç Göç sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri (Türkiye Ekonomik Ve Toplumsal Tarih Yayınları, İstanbul).
- İnsan Kaynağı Geliştirme Vakfı (2015). Göçmen İşçiler Araştırması Raporu. http://www.ikgv.org/pdf/Belgesiz_Gocmenler_Isciler_TR.pdf (11.05.2018).
- İPEK N (1994) Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri (Türk Tarih kurumu Basım Evi, Ankara).
- Jastram K (2001) Mültecilerin Korunması: Uluslararası Mülteci Hukuku Rehberi (Damla Matbaası, Ankara).
- Jennissen RP (2004). Macro-economic Determinants of International Migration in Europe. Hollanda. file:///C:/Users/Ali/Downloads/thesis_Jennissen.pdf (05.08.2018).
- Karasar N (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemi (Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul).
- Kaya D, Işık D (2008). Günümüz Türkiye'sinde Yaşanan İç Göçler Final Raporu. <http://www.madde14.org/images/a/a5/Bilgigoc2008.pdf> (18.10.2018).
- Kaya İ, Eren, EY(2015) Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri (SETA Yayınları, İstanbul).
- Kaya A, Şahin B (2007) Kökler ve Yollar, Türkiye'de Göç Süreçleri (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul).
- Keleş R (2014) 100 Şehirde Türkiye de Kentleşme ve Gecekondu (Cem Yayınevi, İzmir).
- Kınık K (2010) Göç, Sürgün ve iltica. *Hayat Sağlık Dergisi* 2: 36-39.
- King R (2012). Theories and Typologies of Migration: An Overview and A Primer. An Overview and a Primer Brandt Series of Working Papers in International Migration and Ethnic Relations 3: 12-18.
- Kirisçi K (2000b). Disaggregating Turkish Citizenship and Immigration Practices. *Middle Eastern Studies* :1-22.

- Kirişçi K(2004). Reconciling Refugee protection with efforts to combat irregular:the case of Turkey and the European Union https://www.researchgate.net/publication/45665985_Reconciling_Refugee_Protection_With_Combating_Irregular_Migration_Turkey_and_the_EU (04.06.2018).
- Koçak Y, Terzi E (2012) Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere olan Etkileri ve Çözüm Önerileri. Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 3(3): 163-184.
- Kolukırık S (2009). Mülteci ve Sığınmacı Olgusunun Medyadaki Görünümü:Medya Politikası Üzerine Bir Değerlendirme. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 8(1): 1-20. <https://trove.nla.gov.au/work/25740681?selectedversion=NBD2171647>
- Kutlu E (2000) Bilgi Toplumunda Kalkınma Strtejileri (Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir).
- Mutluer M, Südaş İ (2010) Daha İyi Bir yaşama Doğru Yaşam Biçimi Göçü. Ege Coğrafya Dergisi 19(1): 31-47.
- Marfleet P (2006) Refugees in a Global Era (Palgrave Macmillan, Newyork).
- Martin LP (1991). Bitmeyen Öykü: Batı Avrupa’ya Türk İşçi Göçü. Ankara: Uluslararası Çalışma Bürosu.
- Massey DS, Arango J, Hogo G, Kouaouci A, Pellegrino A ve Taylor JE(1993). Theories of international migration. A Review and Appraisal.
- Nasırova G (2016) İşgücü Göçü ve iktisadi Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı,İstanbul.
- Naz Y (2015) Türkiye’nin Uluslar Arası Göç Politikası Ve Uluslar Arası Göçün Türkiye'deki Güncel Sorunları. Süleyman Demirel Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- OECD (2017). Birleşmiş Milletler Nüfus Bölümü Ekonomik ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Göçmenler Raporu. <https://www.un.org/development/desa/en/> (08.05.2018).
- Olçay Z (2012) Mülteci- Göçmen Belirsizliğinde İklim Mültecileri. Türkiye Barolar Birliği Dergisi 99: 232-233.
- Ortaylı İ (2005) Uluslararası Göç Sempozyumu Bildirileri. İstanbul. Aralık 19-22.
- Ozankaya Ö (1995) Toplum Bilim Terimleri Sözlüğü (CEM Yayınları, Ankara).

- Oytun O, Senyücel S (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu. Orsam-Tesev, Rapor No: 195, Ankara.
- Özbay F, Yücel B (2001) Türkiye'de Nüfus Hareketleri, Devlet Politikaları Demografik Yapı. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Yayınları 1(69): 13.
- Özcan E (2011) Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. http://www.sekeris.org.tr/dergi/multimedia/dergi/45_cagdas_goc_teorileri_uzerine_bir_degerlendirme.pdf (25.05.2018).
- Özgür O(2013) Avrupa Birliği Yasadışı Göçmen/Mülteci Sorunu: Sınır Güvenliği ve Türkiye'ye Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, İstanbul.
- Özyakışır D (2013) Göç: Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama (Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul).
- Pazarlıoğlu V, M (2007) İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü 14(1): 121-135.
- Sağlam S (2006). Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü: 34-44.
- Sallan Gül S (2002), Dış Göçler, Yoksulluk ve Türkiye'de Göçmenlere Yönelik Yardımlar. İnsan Hakları Yıllığı 23(24): 79-93.
- Shills E (1978) Roots-The Sense of Place and Past: The Cultural Gains and Losses of Migration. Human Migration: Patterns and Politics (iç.), McNeill William H. ve Adams Ruth S. (ed.), Indiana University Press, Bloomington & London 413-414.
- SGDD (2018). Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği. Türkiye'de İltica Süreci. <http://sgdd.org.tr/wp-content/uploads/2017/05/Turkiye-de-Iltica-Sureci.pdf> (16.08.2018).
- Skeldon R (2008) Migration and Development. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific Population Division, Department of Economic and Social Affairs Bangkok 4(9): 67.
- Steinbock J (1998) Interpreting The Refugee Definition. Ucla Law Review 45: 733-816.

- Taşkın T (2014) Uluslararası Göç Perspektifinde Türkiye. Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü 18(1): 175-204.
- Thomas B (1973). Migration and Economic Growth. At the University Press Cambridge, 95.
- Tılıç HD (2013) Göç Sosyolojisi (Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir).
- Tilly C (2001) Zor Sermaye ve Avrupa Devletlerinin Oluşumu (İmge Yayınları, Ankara).
- Tokatlı Ö (2011) Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Göç Hareketlerinin İşgücü Piyasalarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Toksöz G (2006) Uluslararası Emek Göçü (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul).
- Turhanoglu A (2011) İnsan ve Toplum (Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir)
- Tüfekçi S (2002) Kırsal Kesimlerden Büyükşehirlere Göç ve Göçün Aile Yapısında Meydana Getirdiği Değişiklikler İstanbul Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Isparta.
- Tümertekin P, Özgüç P (2016) Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekan (Çanday Kitabevi, İstanbul) .
- Türk Kızılay'ı Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü. Göç İstatistik Raporu (2017). https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/38492657_2017-yili-goc-istatistik-raporu-ocak-2018.pdf
- Türkiye Cumhuriyeti İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2016). Türkiye Göç Raporu. http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-tarihi_363_380 (07.12.2018).
- Türkiye İstatistik Kurumu Göç Verileri 2000 <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (15.07.2018).
- Uluslararası Göç Örgütü, Dünya Göç Raporu 2018 https://publications.iom.int/syStem/files/pdf/wmr_2018_en.pdf (21.05.2018).
- UN DESA (2015). <https://www.un.org/development/desa/en/> (10.10.2018).
- Uzun AA (2015). Türkiye'deki Suriyeli Nüfusun Hukuki Statüsü ile İlgili Bir Analiz. Ankara Barosu Dergisi 1:107-120.

- Ündücü C, Erdoğan M, Işık, Ö (2009) Avrupa’da Uluslararası Emeklilik Göçü ve Bütünleşme Kapsamında Yönetime Katılım Üzerine İnceleme (Costa Del Sol, Tuscany, Algarve ve Malta Örneği). Yönetim Bilimleri Dergisi 7(1): 163-164
- Üner S (1972) Nüfus Bilim Sözlüğü (Hacettepe Üniversitesi, Ankara).
- Vardar N (2015). Mülteci, Göçmen ve Sığınmacı Arasındaki Farklar. <https://bianet.org/bianet/toplum/167434-multeci-gocmen-siginmaci-arasindaki-farklar> (08.10.2018).
- Vural G (2007). Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Wise RD (2013) The Migration and Labor Question Today İmperialism, Unequal Development and Forced Migration (64)9: 1.
- Yalçın C (2004) Göç Sosyolojisi (Anı Yayıncılık, Ankara).
- Yaman G, Güç E (2018) Türkiye’de Göç Olgusunun Toplu Konut Uygulaması. Journal of History School (JOHS) 33:1045-1070.
- Yarar Ö, Karpat Ç (2015) Türkiye’deki Bölgeler Arası İç Göçü Etkileyen Faktörlerin Panel Veri Analizi İle Belirlenmesi. Alphanumeric Journal 3(1): 99-117.
- Yıldırımoglu H (2005) Uluslararası Emek Göçü “Almanya Türk Emek Göçü” . Kamu- İş 8(1): 2.
- Yılmaz A (2014) Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri(International Migration: Its Types, Causes And Effects). Turkish Studies international Academic Joornal 9(2): 3-11.
- Yılmaz BG (2009). Avrupa Birliğinin Yaşlanma Sorununa Çözüm Olarak Türkiye'nin Üyeliği. Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi 8(1): 27-37.

EK 1

Anket Formu

Nevşehir Hacı Bektaş veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalında yürütülmekte olan Yüksek Lisans Tezi kapsamında kullanılmak amacıyla hazırlanmış olan bu anket; Türkiye'de göç hareketlerinin sosyo-ekonomik açıdan etkilerini belirleyebilmek için uygulanmaktadır.

Anket tamamen bilimsel amaçlı olup, kimliğinizi açığa çıkaracak bilgiler istenmemektedir.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Büşra TÜRKKAN

1-Cinsiyetiniz:

( ) Kadın ( ) Erkek

2- Yaş aralığınız:

( ) 16-25 ( ) 25-35 ( ) 35-40 ( ) 40 ve üzeri

3- Suriyelilerle bir arada yaşamaktan memnunum.

( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle Katılıyorum

4- Suriyelilerle aynı binada oturmaktan rahatsızlık duymazdım.

( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle Katılıyorum

5- Çocuğumun Suriyeli çocuklarla arkadaşlıktan etmesinden rahatsız olmam ya da çocuğum yok ama olsaydı arkadaşlık kurması beni rahatsız etmezdi.

( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle Katılıyorum

6- Suriyelilerin çalışma hayatımıza girmesi beni rahatsız etmiyor.

( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( )

Kesinlikle Katılıyorum

7- Suriyeliler hükümetin belirlediği alanlarda yaşamalı.

( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( )

Kesinlikle Katılıyorum

8- Suriyeliler yaşadığım yerdeki hayat pahalılığını etkiledi.

( ) Hayat pahalılığını azalttı ( ) Değişiklik olmadı ( ) Hayat pahalılığını artırdı ( )

Bilmiyorum

9- Suriyeliler de çalışma hayatında aynı iş için, Türklerle aynı ücreti almalı.

( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( )

Kesinlikle Katılıyorum

10- Suriyeli aileler fakir Türk ailelerinden daha iyi durumdadır.

( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( )

Kesinlikle Katılıyorum

11- Suriyeliler Türklere göre daha fazla ev kirası ödüyor.

( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( )

Kesinlikle Katılıyorum

12- Suriyeliler ülkemizdeki devlet okulları ve hastanelerimizden rahatça faydalanmalı.

( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( )

Kesinlikle Katılıyorum

13- Suriyeliler yaşamlarını sürdürebilmesi için hükümetimizden yardım almalı.

( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( )

Kesinlikle Katılıyorum

14- Suriyeliler geldikten sonra ülkemizden suç oranının arttığını düşünüyorum.

Bilgim Yok Suç Oranı Arttı Değişmedi Suç Oranı Azaldı

15- Suriyelilerin ülkemde olması güvenlik ve asayiş açısından herhangi bir sorun teşkil etmiyor.

Kesinlikle katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

16- Suriyelilere vatandaşlık verilmesinde sakınca görmüyorum.

Kesinlikle katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle Katılıyorum

EK 2

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: BÜŞRA TÜRKKAN

Uyruğu: TC

Doğum Yeri ve Tarihi: NEVŞEHİR-01.01.1994

Tel: 05348343844

E-posta: turkkan-busraa@outlook.com

EĞİTİM

Kurum	Mezuniyet Tarihi
Nevşehir 2000 Evler Anadolu Lisesi Türkçe-Matematik	09/2009 – 06/2012
Karadeniz Teknik Üniversitesi – Maliye	08/2012-06/2016
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi-İktisat	09/2016-.....

YABANCI DİL: YÖKDİL-67.5